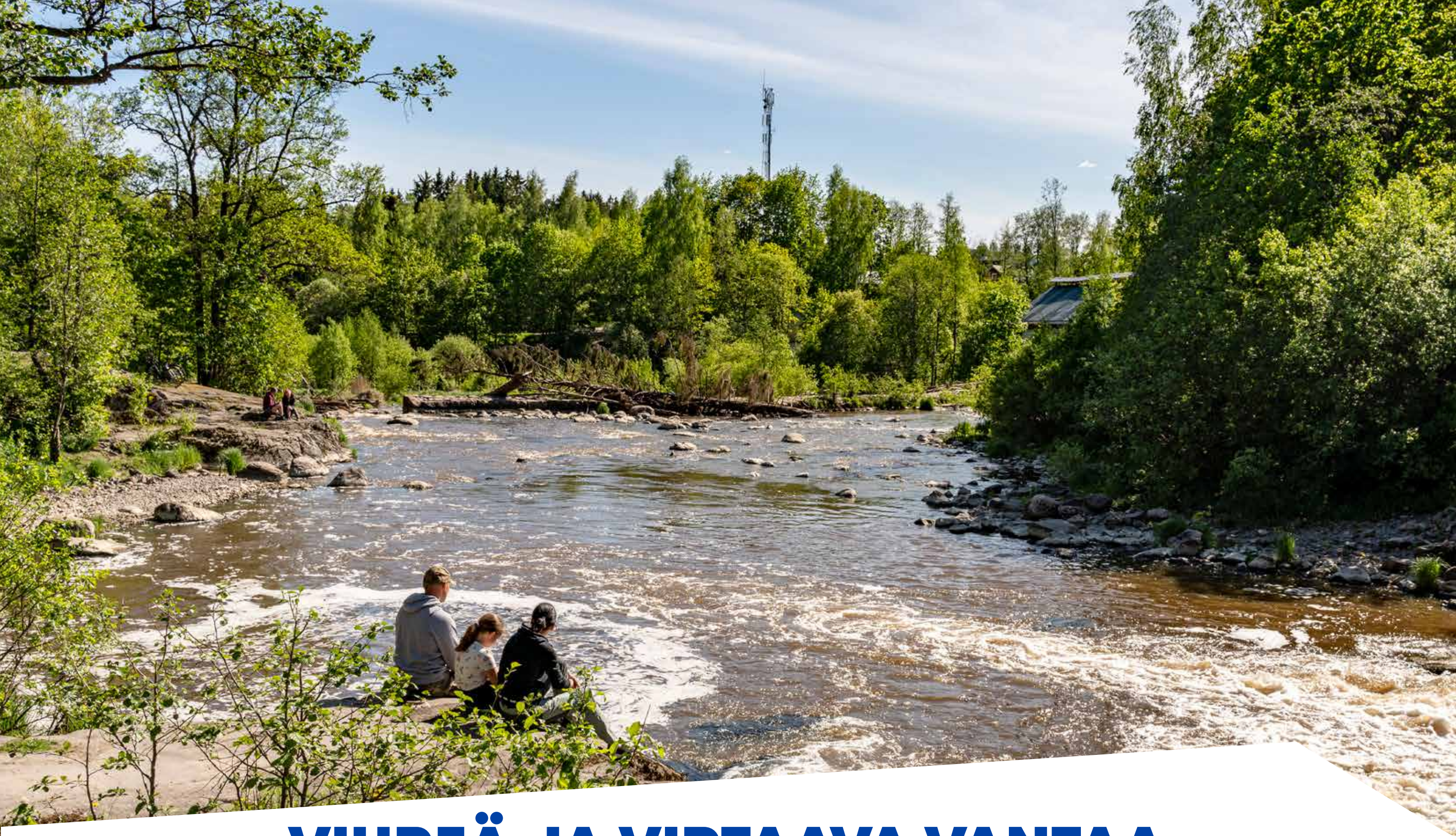

VIHREÄ JA VIRTAAVA VANTAA – viherrakenteen kehityskuva YK0050

Vantaan kaupunki 14.5.2024

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3	6 Viherrakenteen ja maiseman kehittämissuunnitelma	28	Korso	55
1.1 Sanasto	4	6.1 Konseptit	28	Keskuspuistot	56
1.2 Yleiskaava viherrakenteen suunnittelun lähtökohtana	5	6.2 Vantaan viheralueverkoston kehityskuva	28	Kaupunginosapuistot	56
1.3 Viheralueiden palveluverkkosuunnitelma ja ulkoilureittien tavoitesuunnitelma	5	Laaja viheraluekokonaisuus	30	Korttelipuistot	56
1.4 Strategiat ja ohjelmat työn taustalla ja tukena	9	Helsingin seudun viherkehän jatkuminen	31	Kaupunkirakenteen sisäinen virkistyskehä	56
2. Imiöt ja teemat kehittämisen taustalla	11	Jokilaaksot	32	Koivukylä	57
2.1 Maapallon planetaariset rajat	11	Joen varren virkistyskäytön kehittämisen alueet	33	Tikkurila-Korso keskuspuiston keskiosa	58
2.2 Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	11	Portit luontoon ja kulttuurimaisemaan	33	Kaupunginosapuistot	58
2.3 Ilmastomuutos	11	Suuri rantatie	34	Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet	58
2.4 Viherrakenne on ihmiselle elintärkeä - ekosysteemipalvelut	12	Keskuspuistot	34	Korttelipuistot	59
2.5 Terveys ja hyvinvointi	13	Kaupunginosapuistot	34	Portit luontoon	60
Liikunta	14	Täydentävä laaja viheralueverkosto	34	Hakunila	61
Luonto elvyttää	14	Vihervaltimot	35	Kaupunginosapuistot	62
Luonnon hyödylliset mikrobit	14	Kukoistavat ja vehreät kaupunkikeskustat	35	Korttelipuistot	62
2.6 Kasvatus ja opetus	15	Vetovoimakohteet	35	Länsimäki	64
3. Metsien ja peltojen Vantaa - Vantaan maiseman, viherrakenteen ja viheralueiden ominaispiirteet	17	6.3. Ekologiset verkostot – verkostojen kehittäminen	36	Kaupunginosapuistot	64
3.1 Maisemarakenne	17	6.4 Aluekohtaiset kartat ja kehittämis ehdotukset	39	Korttelipuistot	64
3.2 Viheralueverkosto ja viherrakenne	18	Uudet hulevesipuistot	39	Kaupunkirakenteen sisäinen virkistyskehä	64
3.3 Ekosysteemipalvelut Vantaalla	19	Puukompensaatio	39	6.5 Viheralueiden mitoituksen ja saavutettavuuden ohje SAAVU	66
3.4 Hiljaiset alueet	20	Virkistyskehä	40	6.6 Vihertehokkuus pihojen vehreyden ohjaajana	67
3.5 Metsämaisema, viljelymaiasema ja vesistö maisemat	23	Korttelipuistot eli keskustapuistot ja keskustojen luontoaltistuspuistot	40	7. Viherrakenteen kehityskuvan jälkeen	68
4. Asukkaiden toiveet ja viheralueiden käyttöpaine	24	Kivistö ja Lapinkylä	42	8. Lähteet ja kirjallisuus	69
4.1 Osallistaminen, vuorovaikutus ja yhteistyö	24	Kaupunginosapuistot	42		
5. Vihreä ja virtaava Vantaa – tavoitteet maisemalle ja viheralueille	27	Korttelipuistot	42		
		Korttelipuistot	42		
		Portit luontoon ja kulttuurimaisemaan	42		
		Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet	42		
		Myyrmäki ja Martinlaakso	44		
		Keskuspuisto: Myyrmäen viherkehä	45		
		Kaupunginosapuistot	45		
		Korttelipuistot	45		
		Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet	46		
		Aviapolis	47		
		Aviapolis keskuspuisto	48		
		Korttelipuistot	48		
		Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet	49		
		Tikkurila	51		
		Keskuspuistot: Tikkurila-Korso keskuspuiston eteläosa	52		
		Kaupunginosapuistot	52		
		Korttelipuistot	52		
		Tikkurilan ja Viertolan pikkkupuistojen kehittämiskonsepti	54		

Työryhmä:

Vantaan kaupunki, kaupunkirakenne ja ympäristö, yleiskaavayksikön kestävä kaupunki -tiimi,

teksti ja kartat:

Laura Muukka

Eeva Eitsi

Johanna Huttunen (ekologinen verkosto)

Paula Kankkunen

Jonna Kurittu

Ville Selonen, alkaen 1.11.2022

Elina Ekroos, vihertehokkuus

Anni Vuorikari 13.10.2023 saakka

Vera Rantalainen 31.12. 2022 saakka

Mirja Vallinoja 31.5.2021 saakka

Riikka Lauri 31.12.2021 saakka

Lisäksi: Jonna Juusola, Aviapoliksen kommentointi

Ritva-Leena Kujala, taitto

Ohjausryhmä:

Yleiskaavayksikkö: Mari Siivola, Jonna Kurittu

Asemakaavayksikkö: Ilkka Laine/Marjaana Yläjääski

Ympäristökeskus: Jari Viinanen, Sinikka Rantalainen

Kadut ja puistot, suunnittelu: Heidi Burjam, Markus Holm,

Marika Orava, Harri Keinänen

Liikuntapalvelut: Anu Jokela, Jari Lärkä

Toimitilajohtaminen: Marika Suotula, Pekka Wallenius

Vantaan kaupunginmuseo: Anne Silanto, Susanna Paavola

Rakennusvalvonta: Jekaterina Batrakova

Lisätietoja:

<https://www.vantaa.fi/fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/kaavoitus/yleiskaavoitus/viherrakenteen-kehityskuva>

Yleiskaavoitus / Kestävä kaupunki

Kaupunkiympäristö / Kaupunkirakenne ja ympäristö

Puhelin: 09 839 11

yleiskaava@vantaa.fi

1. Johdanto

Vihreä ja virtaava Vantaa (VIVA) eli viherrakenteen kehityskuva ohjaa viheralueiden, viherrakenteen ja maiseman kehitystä Vantaalla. VIVA:n avulla hallitaan viheralueverkoston ja viherrakenteen kokonaisuuden kehitystä ja haetaan hyviä ratkaisuja tulevaisuuteen. VIVA ohjaa asemakaavoitusta, viheralueiden suunnittelua ja kunnossapitoa sekä maan hankintaa.

Viheralueet kaupungissa mahdollistavat luonnon monimuotoisuutta ja vaikuttavat ihmisten terveyteen monen eri mekanismin kautta. Viheralueiden hiilinielujen ja -varastojen avulla voidaan hillitä ilmastonmuutosta ja viheralueilla on suuri merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Viherrakenteeseen kuuluvat kaavoitettujen viheralueiden verkosto sekä muut kasvulliset alueet pihoidilla ja kaduilla. Vesistöt ovat tässä työssä olennainen osa viherrakennetta, vaikka vesistöjen muodostamasta verkostosta puhutaan joskus erikseen sinirakenteena. Viheralueverkostoon sijoittuu viheralueiden palveluverkko, jonka kehittämistä ohjaa erillinen viheralueiden palveluverkkosuunnitelma 2023-2032.

Vantaan uusi yleiskaava 2020 tuli voimaan 11.1.2023. Se kattaa lähes koko kaupungin alueen lukuun ottamatta kaavasta pois rajattua Länsisalmia sekä kahta Helsingin hallinto-oikeuden kumoamaa aluemerkinä. Yleiskaava on lähtökohta koko kaupungin viheralueverkoston tarkemmalta suunnittelulta. Yleiskaavassa sovitettiin yhteen kasvavan kaupungin tarve rakennettaville alueille ja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi varattavat ekologiset verkostot sekä ihmisten tarve viherrakenteen tarjoamille ekosysteemipalveluille. Viherrakenteen kehityskuvassa jatketaan siitä, mihin yleiskaavassa 2020 jäätin, viheralueiden sisältöä ja tavoitteita tarkentaen.

Vantaan viherrakenneselvityksessä (Mäkynen 2017) selvitettiin Vantaan viherrakenteen ominaispiirteitä syvällisesti. Työssä esitettiin seudullinen ja Vantaan viheralueverkosto, virkistyskäyttömahdollisuudet kaupunginosittain, rantojen virkistyskäyttö, viheralueverkoston toteutuminen ja melu viheralueilla. Työssä eriteltiin Vantaan elinympäristötyypit ja kuvaillaan Vantaan metsien ja maatalousmaan ominaisuuksia ja merkitystä sekä kerrottiin luonnon monimuotoisuudesta Vantaalla. Lopuksi esitettiin kaupungin kasvun rajat ja tavoitteellinen viheralueverkosto, jotka olivat yleiskaavan 2020 taustalla. Vantaan viherrakenneselvitys on VIVA:n tärkein taustaselvitys. Koska selvitys on jo kuusi vuotta vanha, ja uusi yleiskaava on laadittu sen jälkeen, olemme päivittäneet joitain tausta-aineistoja. Ekologista verkostoa on selvitetty syvällisemmin. VIVA sisältää tavoitteet Vantaan viherrakenteelle ja maisemalle, suunnitelman, jossa esitetään Vantaan viheralueet luokiteltuna koon ja maisemaa- ja kaupunkirakenteellisen sijainnin perusteella, ekologisen verkoston kehittämisen ja kehittämisohjeita alueellisesti. Lisäksi VIVA:n osana laadittiin viheralueiden mitoituksen ja saavutettavuuden ohje kaavoitusta ohjaamaan. Pihojen vehreyttä ohjaava vihertehokkuus sisällytettiin kehityskuvaan.

Viherrakenteen kehityskuvan on laatinut Vantaan yleiskaavayksikön kestävä kaupunki -tiimi laajassa kaupungin sisäisessä yhteistyössä. Raportin aluksi esitellään käytetty sanasto. Sen jälkeen käsitellään suunnittelun lähtökohtia, joiden kautta päädytään tavoitteisiin. Lähtökohtiin, tavoitteisiin ja vuorovaikutukseen nojaten on laadittu suunnitelma, joka alkaa konsepteista. Ensin esitetään koko Vantaan viheralueverkoston kehityskuva ja ekologisten verkostojen kehittäminen. Sen jälkeen tarkennetaan suunnitelmaa mittakaavaan 1:20 000 kaikkien yleiskaavassa esitettyjen keskusta-alueiden ympäristössä. Kartat on esitetty riittävän laajoina siten, että keskuspuistot ja luontopuistot mahtuvat kartoille. Näillä alueittaisilla kartoilla tuodaan numeroitujen kehittämisohjeiden kautta esille ideointeja monista eri kohteista.

1.1 Sanasto

Tässä työssä käytämme käsitteitä näin:

Avointen biotooppien verkosto

Avointen biotooppien verkosto muodostuu avoimista biotoopeista ja niiden välisistä yhteyksistä. Avoimia biotooppeja ovat esimerkiksi niityt ja kedot. Yhteydet voivat sijoittua myös verkoston tukialueille kuten pelloille, jotka ovat elinympäristöinä verkoston varsinaisia osia ekologisesti heikkolaatuisempia.

Biotooppi

Biotoopilla tarkoitetaan alueita, joiden keskeiset ympäristötekijät ja sisäinen rakenne ovat samankaltaiset. Biotoopin perusteella voidaan tehdä oletus, että se soveltuu mahdollisesti elinympäristöksi tietylle lajille.

Ekologinen verkosto

Ekologinen verkosto muodostuu luonnon ydinalueista eli luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeistä alueista sekä niitä yhdistävistä ekologisista yhteyksistä, joita pitkin eliöt voivat siirtyä alueelta toiselle. Avointen biotooppien verkosto, metsä- ja puustoinen verkosto ja siniverkosto ovat ekologisen verkoston osia.

Ekologinen yhteys

Ekologista yhteyttä eli ekologista käytävää pitkin kasvit ja eläimet pääsevät siirtymään alueelta toiselle. Ekologinen yhteys voi muodostua vaihtelevista alueista, kuten metsistä, pelloista ja virtavesistä.

Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon ihmiselle tuottamia hyötyjä.

Kulttuuriympäristö

Museovirasto määrittelee kulttuuriympäristön näin: ”Ympäristössä näkyy ihmisen toiminta sekä vuorovaikutus luonnon kanssa esihistoriasta nykypäivään asti. Erilaisista ja eri-ikäisistä maisemista, rakennetuista ympäristöistä ja arkeologisesta perinnöstä muodostuvaa kokonaisuutta kutsutaan kulttuuriympäristöksi.” (Kulttuuriympäristö, <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto>)

Kulttuurimaisema

Kulttuurimaisemaa ovat alueet, joiden ominaispiirteet ovat muotoutuneet keskeisesti ihmisen toiminnan seurauksena. Kulttuurimaisema on kulttuuriympäristön alakäsite. Kulttuurimaisema puolestaan jakautuu kaupunkimaisemaan ja kaupunkien ulkopuoliseen kulttuurimaisemaan, jossa maaseudun viljelymaisema on keskeinen.

Maisemaa voidaan tyyppitellä luonnonmaisemaksi ja kulttuurimaisemaksi sen mukaan, onko maisema ensisijaisesti luonnonelementtien tai ihmisen toiminnan tulosta.

Kulttuurimaiseman yksi tyyppi on perinnemaisema, joka tarkoittaa perinteisten elinkeinojen ja maankäyttötapojen muovaamaa maisemaa. Siihen kuuluvat rakennettu perinnemaisema (rakennukset, rakennetut alueet, rakenteet) ja perinnebiotoopit (kulttuurivaikutteiset luontotyyppit, joilla on arvokasta lajistoa). (ViherKARA -verkosto 2013 s. 12.)

Kasvullinen maa tai alue

Alue, jolla kasvaa kasveja, tai jolla voi kasvaa kasveja. Esimerkiksi pelto on kasvullista maata, vaikka se kynnettäisiin välillä.

Luontopohjaiset ratkaisut

Luontopohjaiset ratkaisut (engl. nature-based solutions) ovat yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuja, jotka tukeutuvat luontoon tai inspiroituvat siitä. Ne tuottavat samanaikaisesti ekologista, sosiaalista ja taloudellista hyötyä. Luonnosta inspiroituvat ratkaisut voivat matkia luonnonmateriaalien, -rakenteiden tai -prosessien ominaisuuksia, esimerkiksi materiaalien valmistuksessa voi matkia puun jousto-ominaisuuksia. (Luontopohjaiset ratkaisut, <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/luontopohjaiset-ratkaisut/> 11.3.2024)

Maisemarakenne

Maisemarakenne muodostuu maiseman elottomista ja elollisista tekijöistä sekä ihmisen vaikutuksesta, ja niiden keskinäisistä suhteista ja vaihte-
lusta.

Maisemakuva

Maisemakuva on maiseman näkyvä ilmiö.

Metsä- ja puustoinen verkosto

Metsä- ja puustoinen verkosto muodostuu metsäisistä alueista ja kaupunkiympäristön puustoisista alueista ja elementeistä. Metsä- ja puustoinen verkosto on osa ekologista verkostoa.

Viheralue

Viheralueilla tarkoitamme viheralueiksi yleis- tai asemakaavassa varattuja alueita. Tässä viheralue on tarpeen määritellä kaavoitukseen sidotusti, koska työllä ohjataan kaavoitusta.

Viheralueverkosto

Yleis- tai asemakaavassa viheralueiksi varattujen alueiden muodostama verkosto.

Virkistysalueverkosto

Se osa viheralueverkostosta, joka on varattu julkiseen virkistykseen. Virkistysalueverkostossa voi olla toteutumattomia osia eli virkistykseen kaavoitettuja alueita, jotka eivät ole julkisessa omistuksessa.

Viheralue

Tässä työssä tarkoitamme viheralueilla koko Vantaan kattavaa verkostoa, johon kuuluvat kaavoitetut viheralueet riippumatta siitä, ovatko ne kokonaan kasvullista maata, sekä vesistöt ja kalliot. Lisäksi viheralueeseen kuuluu pihojen ja katujen kasvillisuus. Viheralueeseen kuuluu kaikki kasvullinen maa, myös rakentamiseen kaavoitetut alueet ja rakentamattomat rakennusalat. Viheralueeseen suunniteltuun tilaan eivät pääsääntöisesti kuulu rakennettaviksi kaavoitetut alueet tai rakennusalat. Kuitenkin jos rakennukseen on integroitu kasvillisuutta, kuten viherkatto tai viherseinä, on se osa viheralueen rakennetta.

Vihertehokkuus

Alueen ekologisille toiminnoille ja ekosysteemipalvelujen tuotannolle edullisen pinta-alan suhde tontin koko pinta-alaan laskettuna pisteyttämällä alueen elementit niiden edullisuuden mukaan. (ViherKARA-verkosto 2013).

1.2 Yleiskaava viherrakenteen suunnittelun lähtökohtana

Yleiskaava on pitkän tähtäimen suunnitelma, jolla kaupunki ohjaa maan- käytön kehitystä haluamaansa suuntaan. Vantaan uusin yleiskaava 2020 tuli pääosin voimaan 11.1.2023. Yleiskaavan 2020 tavoitevuosi on 2050.

Yleiskaavassa sovitetaan yhteen kasvavan kaupungin tarve rakennettaville alueille ja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi varattavat ekologiset verkostot sekä ihmisten tarve viherrakenteen tarjoamille ekosysteemipalveluille. Yleiskaavassa esitetään viheralueverkoston suuret linjat: laajat viheraluekokonaisuudet ja yhteydet niiden välillä. Lisäksi yleiskaavassa on viherrakennetta koskevia määräyksiä rakennettaviksi varatuilla alueille.

Uudet yleiskaavat rakentuvat vanhojen päälle siten, että viheralueverkoston runko on säilynyt samana yleiskaavasta toiseen. Jo kaksi viimeisintä yleiskaavaa (2007 ja 2020) ovat olleet kaupunkirakennetta tiivistäviä. Tiivistyvään kaupunkirakenteeseen perustuvat yleiskaavat säilyttävät laajoja viheraluekokonaisuuksia, kuten Petikko ja Sipoonkorpi. Kuitenkin lähellä asukkaita olevat viheralueet ovat monesti niitä, joilta täydennysrakentamisen mahdollisuuksia etsitään. Olevaa yhdyskuntarakennetta täydennettäessä uusia rakentamisalueita joudutaan joskus esittämään myös metsiin. Metsien luontoarvot ovat olleet niissäkin tapauksilla taustalla siten, että rakentamista on esitetty sellaisiin metsiin, joissa luontoarvoja on mahdollisimman vähän, ja arvokkaammat metsät on jätetty viheralueiksi. Yleiskaavan vuorovaikutuksessa vastustettiin erityisesti metsäisten viheralueiden rakentamista. Pelloille sijoituvia täydennysrakentamisalueita ei vastustettu yhtä paljon kuin lähimetsien rakentamista.

Yleiskaavan 2020 viheralueverkosto perustuu pitkälti Vantaan viherrakenne -selvitykseen (Mäkynen 2017). Selvityksessä esitettiin maisemarakenteen sekä luonnon ja kulttuuriympäristön arvojen määrittämät rajat kaupunkirakenteen laajentumiselle ja seudun ja Vantaan kaupungin rakenteessa tärkeä viherverkosto, jota vaalitaan maankäytön muutoksissa. Rajauksia noudatettiin yleiskaavassa pääsääntöisesti, mutta ei täysin. Yleiskaavan viheralueverkosto koostuu virkistysalueista, joita ovat urheilu- ja virkistyspalvelujen alueet (VU), lähivirkistysalueet (VL) ja retkeily- ja ulkoilualueet (VR), luonnonsuojelualueista (SL), suojaviheralueista (EV), hautausmaa-alueista (EH), maatalousvaltaisista alueista (MT) ja maa- ja metsätalousvaltaisista alueista (M). Viheralueiden erilaisilla maankäyttövarauksilla on monenlaisia maisemia ja luontotyyppejä: erilaisia metsiä, maanviljelysmaisemia, jokien ja purojen rantoja ja kaupunkipuistoja.

Aluevarausten lisäksi kaavakartalla on muita kehitystä ohjaavia merkintöjä. Luonnonsuojelualueet täydentyvät ekologiseksi verkostoksi niitä yhdistävien ekologisten runkoyhteyksien avulla ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet vahvistavat verkostoa. Virkistysalueyhteydet yhdistävät laajoja virkistysalueita rakennettujen alueiden

läpi. Viheryhteyden kehittämiskohdat merkitsevät väylien ja radan ja viheryhteyksien tärkeimpiä risteämiskohtia, joissa sekä eläinten että ihmisten liikkumista pitäisi helpottaa. Viheralueilla kulkee ohjeellisten ulkoilu- ja ratsastusreittien verkosto. Jokien varsille on esitetty virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeitä. Viheralueilla on myös hulevesitulva-altaita ja viljelypalstoja. Suojellun kulttuuriympäristön rajaukset on esitetty omalla oikeusvaikutteisella liitekartallaan. Kaikkiin aluevarauksiin, viiva- ja symbolimerkintöihin liittyy määräys.

Kaavamääräyksillä otetaan kantaa myös muualla kuin yleiskaavan viheralueiksi varatuilla alueille olevaan viherrakenteeseen. Keskustoissa ja keskustojen asuinalueilla määrätään varaamaan riittävästi tilaa puistoille ja julkisille ulkotiloille ja muilla asuinalueilla virkistysalueille. Puistoista puhuminen keskustojen yhteydessä sisältää ajatuksen siitä, että siellä, missä on eniten ihmisiä, on viheralueiden laatuun panostettava sekä kulutuskestävyyden ja toimivuuden että esteettisyyden näkökulmista. Useimmat rakennettaviksi tarkoitetut alueet on määrätty toteutettaviksi vihertehokkaasti. Yleiskaavamääräyksessä vihertehokkuusvaatimus ei sido suunnittelua nykyiseen laskuriin, vaan laskuria ja sen lähtöoletuksia voidaan tarvittaessa muuttaa ja kehittää (vihertehokkuudesta lisää omassa luvussaan). (Yleiskaavan selostus, Vantaan kaupunki (2021).

Yleiskaavassa on puroja koskeva yleismääräys, jonka mukaan purot tulee lähtökohtaisesti säilyttää vesipinnaltaan avoimina ja reuna-alueiden kasvillisuudeltaan luonnonmukaisina. Muokattuja puroja tulee mahdollisuuksien mukaan luonnonmukaistaa. Jatkosuunnittelussa tulee tutkia, kuinka leveä rakentamaton alue puron varrelle jätetään. Puron viherkäytävä tulee toteuttaa mahdollisimman leveänä. Hulevesitulviin varautumiseksi yleiskaavassa on osoitettu paikkoja tulva-altaille symbolimerkinnällä, ja niiden paikat ja koot tarkentuvat tarkemmassa suunnittelussa.

Yleiskaavassa 2020 luonnon monimuotoisuutta ja toimivia ekosysteemejä turvataan vahvistamalla ekologista verkostoa. Luonnonsuojelualueet yhdessä muiden luontoarvoiltaan merkittävien alueiden kanssa muodostavat Vantaan ekologisen verkoston perustan, jonka tavoitteena on turvata eliölajiston sekä luontotyyppien säilyminen ja monimuotoisuus pitkällä aikavälillä.

1.3 Viheralueiden palveluverkkosuunnitelma ja ulkoilureittien tavoitesuunnitelma

Viheralueiden palveluverkkosuunnitelma 2023-2032 (2023) on suunnitelma siitä, miten Vantaan viheralueiden palveluita kehitetään seuraavan vuosikymmenen aikana. Viheralueiden palveluverkko on jatkoa aiemmin laadituille viheralueohjelmille 2001–2010 ja 2011–2020.

Viheralueiden palveluverkko käsittelee kaupungin asukkaille tarjoamia viheralueiden palveluja ja niiden palveluverkkoa. Viheralueiden palvelut on jaoteltu liikunta-, virkistys- ja luontovirkistyspalveluihin. Liikuntapalveluja ovat mm. puistokuntoilupaikat, frisbeegolfradat ja puistokentät. Virkistyspalveluihin luetaan esim. koira-aitaukset, leikkiapaikat ja matonpesupaikat. Luontovirkistyspalveluita ovat mm. luontoreitit, ulkoilureitit ja luonnontarkkailupaikat. Suunnitelmassa esitetään sekä uusia että kunnostettavia palveluja. Palveluverkko on pohja tulevien vuosien investointiohjelman laatimiselle ja sen keskeiset linjaukset ohjaavat myös yksittäisiä palveluverkon kehittämishankkeita.

Ulkoilureittien tavoitesuunnitelmaan (Tammisto 2021) on merkitty nykyiset ja tavoitellut ulkoilureitit. Suunnitelmassa on esitetty ulkoilutiet, ulkoilupolut, ladut ja ratsastusreitit ja otettu kantaa reitin valaisuun. Suunnitelmassa on selvitetty yleiskaavaa tarkemmalla tasolla reittien mahdolliset sijainnit. Reitit ja teiden risteämäkohtiin kehitettävät yli- tai alikulut on kuvailtu.

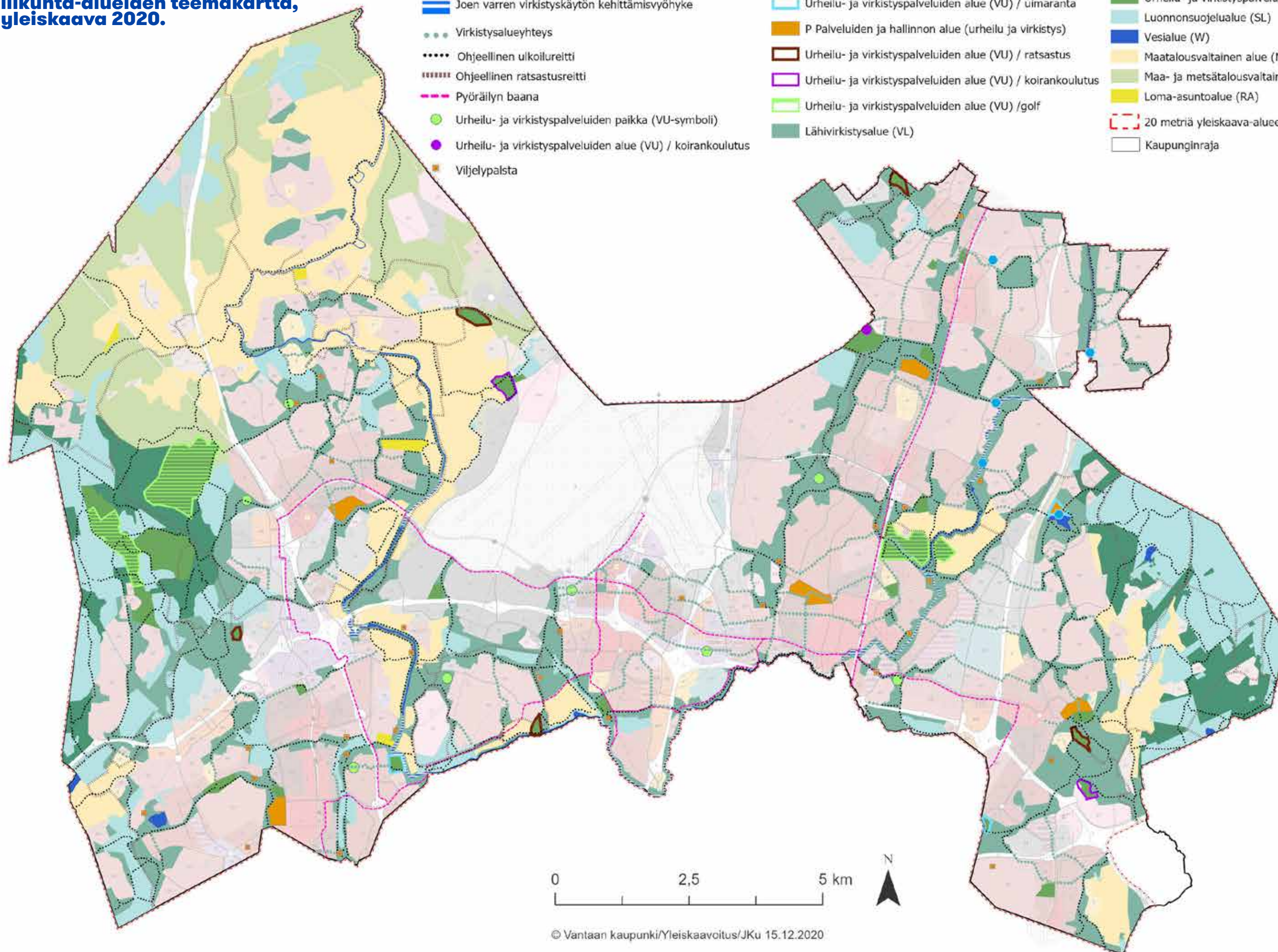
Tässä työssä ei esitetä ulkoilureittejä, koska ne on jo esitetty ulkoilureittien tavoitesuunnitelmassa.

Vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemakartta, yleiskaava 2020.

Vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemakartta

- Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhyke
- Virkistysalueyhteys
- Ohjeellinen ulkoilureitti
- Ohjeellinen ratsastusreitti
- Pyöräilyn baana
- Urheilu- ja virkistyspalveluiden paikka (VU-symboli)
- Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU) / koirankoulutus
- Viljelypalsta

- Uimapaikka
- Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU) / uimaranta
- P. Palveluiden ja hallinnon alue (urheilu ja virkistys)
- Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU) / ratsastus
- Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU) / koirankoulutus
- Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU) / golf
- Lähivirkistysalue (VL)
- Retkeily- ja ulkoilualue (VR)
- Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue
- Luonnonsuojelualue (SL)
- Vesialue (W)
- Maatalousvaltainen alue (MT)
- Maa- ja metsätalousvaltainen alue (M)
- Loma-asuntoalue (RA)
- 20 metriä yleiskaava-alueen ulkopuolella oleva viiva
- Kaupunginraja

0 2,5 5 km

Arvokas kulttuuriympäristö, yleiskaava 2020

YK0048 - Vantaan uusi yleiskaava 2020
YK0048 - Ny generalplan för Vanda 2020

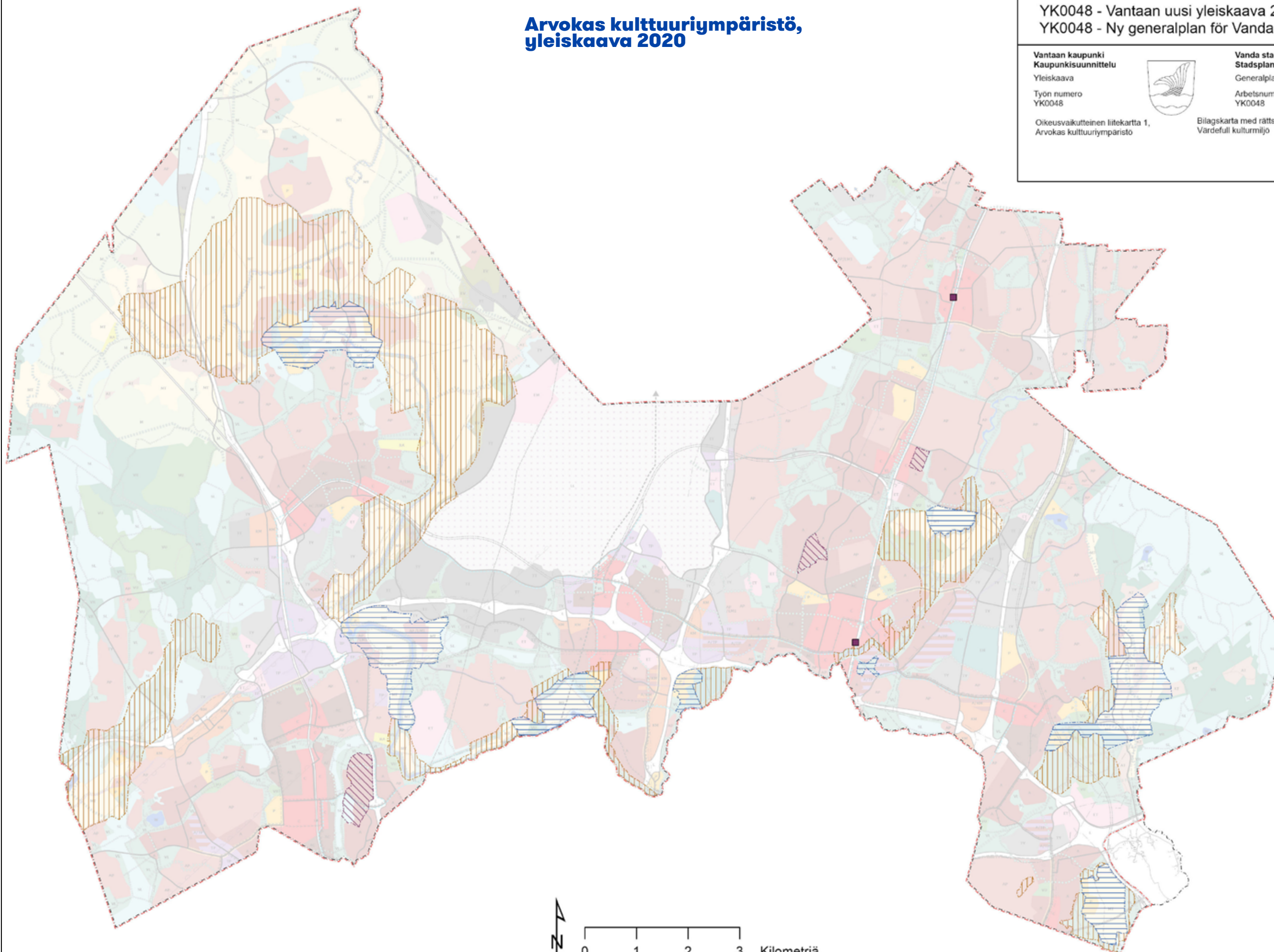
Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnittelu
Yleiskaava
Työn numero
YK0048

Vanda stad
Stadsplaneringen
Generalplan
Arbetsnummer
YK0048

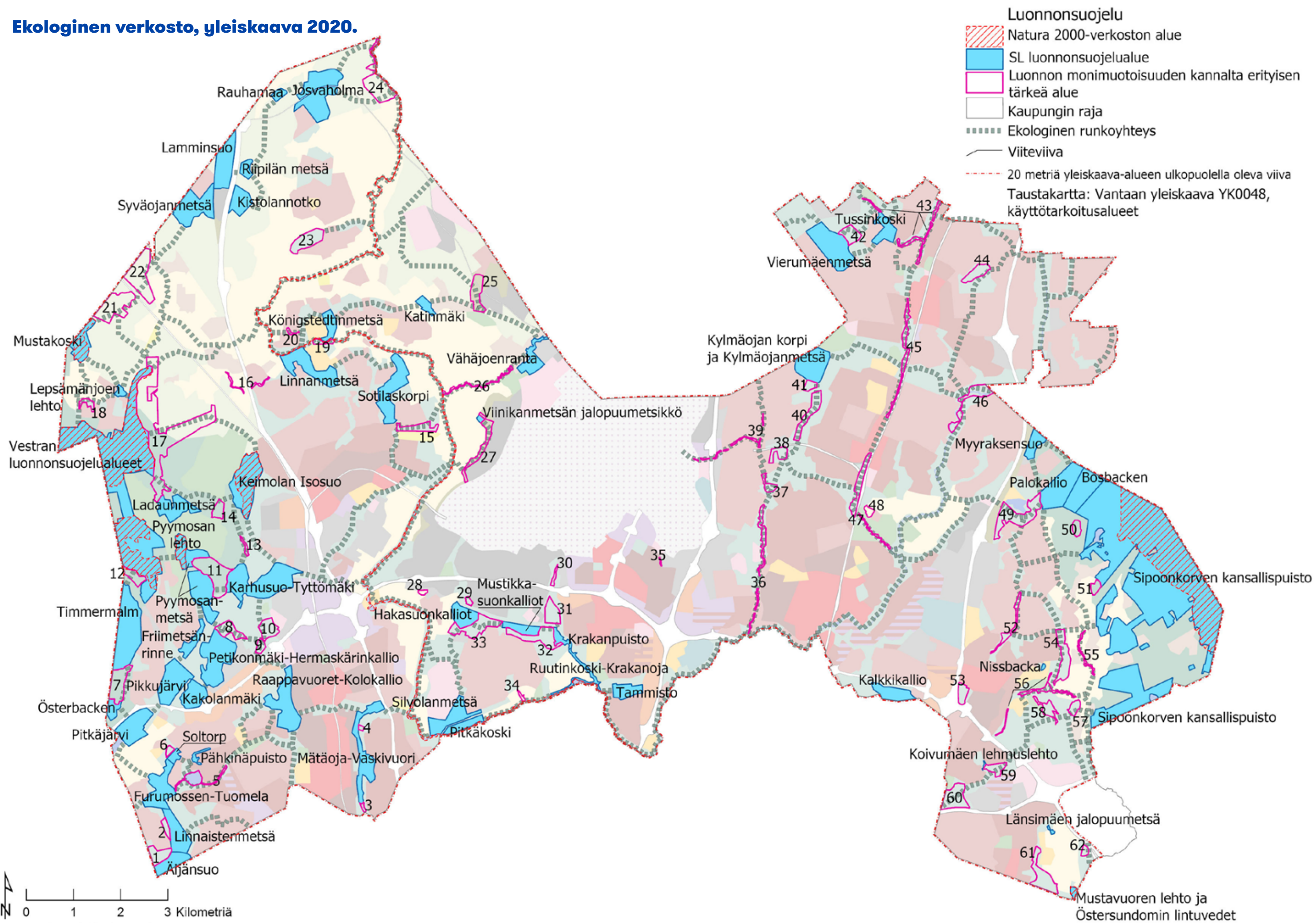
Oikeusvaikutteinen liitekartta 1,
Arvokas kulttuuriympäristö

Bilagskarta med rättsverkningar 1,
Värdefull kulturmiljö

© Vantaan kaupunki/Yleiskaava/EJu 14.12.2020

Ekologinen verkosto, yleiskaava 2020.

1.4 Strategiat ja ohjelmat työn taustalla ja tukena

Innovaatioiden Vantaa – Kaupunkistrategia 2022-2025

Strategian 2022-2025 painopisteet ovat:

- Taloudellisesti kestävä ja elinvoimainen kaupunki
- Hyvät asukaslähtöiset palvelut
- Eriarvoistumisen estäminen
- Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa
- Kukoistavat kaupunkikeskukset
- Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella

Viherrakennetta vaalimalla tai kehittämällä voidaan tukea useiden strategisten painopisteiden tavoitteita.

Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa -painopisteen yhdeksi tavoitteeksi on määritelty, että Vantaan luonnon monimuotoisuuden säilymisestä huolehditaan. Ekologisen verkoston selvittäminen, vaaliminen ja kehittäminen on tässä olennaista.

Kukoistavat kaupunkikeskukset -painopisteen yhtenä tavoitteena on, että luonto on lähellä asukkaita kaduilla, toreilla ja pihoidilla. ”Alueiden tiivistyessä pidetään huoli siitä, että asukkaat pääsevät edelleen helposti virkistys- ja luontoalueille. Viheralueiden mitoitusta ja saavutettavuutta ja niiden mittaamista tutkitaan.” (Innovaatioiden Vantaa -kaupunkistrategia 2022-2025)

Strategisen painopisteen mukaisesti VIVA-työssä tarkennettiin suunnitella erityisesti kaupunkikeskustojen alueelle ja lähistölle. Vehreät julkiset ulkotilat ovat tärkeitä tiiviisti rakennettujen alueiden asukkaille, joilla ei ole omia pihoja. Korttelipuistot rajattiin vain keskustoissa ja kaupungin osapuistot määriteltiin siten, että ne ovat keskustoista ja niihin liittyviltä asuinalueilta käsin saavutettavissa. Kaikkiin kaupunkikeskustoihin liittyy keskuspuisto.

VIVA-työn osana laadittiin viheralueiden mitoituksen ja saavutettavuuden ohje SAAVU. (Kaupunkiympäristölautakunta 5.9.2023)

Vantaan resurssiviisauden tiekartta

Resurssiviisauden tiekartta on Vantaan kaupungin strategiaa toteuttava ohjelma. Resurssiviisauden tiekartan tavoitetilana on, että Vantaa on hiilineutraali vuonna 2030, ja että kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia. Tavoitetilaa kohti edetään resurssiviisauden tiekartan kuudella kaistalla: Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Hiilineutraali energia, Materiaalien elinkaari ja kiertotalous, Monimuotoinen luonto, Vastuullinen Vantaa, Hiilinielut ja kompensointi. Kaistojen tavoitteille on määritelty indikaattorit, joiden avulla seurataan tavoitteiden toteutumista. VIVA-työ tukee useiden resurssiviisaudentiekartan tavoitteiden toteuttamista. (Vantaan resurssiviisauden tiekartta, kaupunvaltuusto 28.2.2022)

Vantaan hulevesiohjelma

Vantaan hulevesiohjelman päivitys valmistui 2023. Hulevesiohjelma toteuttaa Vantaan kaupungin strategioita sekä Resurssiviisauden tiekarttaa. Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa korttelien hulevesien hallinnan merkitys korostuu. Kaupunkirakenteen tiivistyminen asettaa haasteen sovittava hulevesien luonnonmukainen hallinta, luonnon monimuotoisuus ja lisääntyvä täydennysrakentaminen. Kaupungin rajallinen maapinta-ala tulee käyttää entistä tehokkaammin toteuttamalla maavaraisia monikäyttöisiä hulevesirakenteita. Hulevesien luonnonmukaiset kasvilisuspinta-aiset hallintarakenteet vastaavat ilmastonmuutoksen lisääntyviin haasteisiin ja niiden avulla on mahdollisuus lisätä myös luonnon monimuotoisuutta. Hulevesien hallintaan liittyvät lampareet kosteikot ja tulvimistasanteet voivat olla luonnon monimuotoisuuden keskittymiä rakennetussa ympäristössä. Kasvillisuus ja juuristo edistävät hulevesien laadullista hallintaa ja toimivat eroosiosuojana.

Hulevesien hallinnan visiossa Vantaalla tavoitellaan kokonaisvaltaista ja luonnonmukaista hulevesien hallintaa, mikä tuottaa monimuotoista luontoa ja asukkaille iloa ja elämyksellisyyttä.

Hulevesien hallinnan toimenpiteissä on nostettu esiin mm. että luonnonmukaiselle hulevesien hallinnalle tulee varata riittävästi tilaa. Asemakaavoissa annetaan kaavamääräyksiä hulevesien luonnonmukaisesta ja avoimesta käsittelystä. Tonttien, katujen ja viheralueiden mitoituksissa otetaan huomioon hulevesien käsittelyn vaatimat tilavaraukset. Mahdolliset hulevesipainanteille ja vesistöille tarvittavat rasitteet merkitään kaavoihin. Hulevesien hallintamenetelmänä suositetaan muiden menetelmien lisäksi kasvikattojen käyttöä etenkin tiiviisti rakennetuilla alueilla, joilla kasvullista maata ja vettä läpäisevää maanpintaa on vähän. Suositellaan luonnon monimuotoisuutta tukevia kasvikattoja, kuten niitty- ja ketokattoja, joissa on paksumpi kasvualustakerros. Näin saadaan myös enemmän viivytystilaa kuin ohuemmissa maksaruohokatoissa.

Luonnonmukainen avoin hulevesien käsittely säilytetään maankäytön yleisenä suunnitteluperiaatteena. Luonnonmukaisia, kasvillisuudeltaan monimuotoisia hulevesikohteita lisätään. Kaupungin toteuttamat luonnonmukaiset hulevesirakenteet suunnitellaan tukemaan ekologistia käytäviä, paikallisia ekologistia yhteyksiä ja niittyverkoston osia. Luonnonmukaiset hulevesirakenteet toteutetaan pääsääntöisesti kasvillisuuspinta-aisina. Monimuotoisen ja dynaamisen kasvillisuuden myötä eläimistö ja hyönteistö monipuolistuvat. On tärkeää käyttää paikallista lajistoa ja rakentaa elinympäristöjä, jotka tukevat uhanalaista tai hupenevaa lajistoa. Kasvimateriaalin tulee olla ensisijaisesti suomalaista alkuperää ja mieluiten Suomessa tuotettua.

Purot, avo-ojat ja muut uomat tukevat viheralueiden monimuotoisuutta. Puroille ja vesielementeille tulee varata riittävä tila. Purokäytävät säilytetään riittävän leveinä. Yleiskaavassa 2020 on yleismääräys hulevesistä ja puroista: Hulevesien muodostumista on pyrittävä ehkäisemään ja muodostuvat hulevedet on viivytettävä. Purot tulee lähtökohtaisesti säilyttää vesipinnaltaan avoimina ja reuna-alueiden kasvillisuudeltaan luonnonmukaisena. Muokattuja puroja tulee mahdollisuuksien mukaan luonnonmukaistaa. Jatkosuunnittelussa tulee tutkia, kuinka leveä rakentamaton alue puron varrelle jätetään. Puron viherkäytävä tulee toteuttaa mahdollisimman leveänä.

Liikkumisohjelma

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 26.2.2024 Vantaan ensimmäisen liikkumisohjelman. Vantaan liikkumisohjelma on kaupunkitasoinen toimenpideohjelma, jolla vastataan liikkumattomuuden ja fyysisen passiivisuuden haasteisiin.

Erityisesti ohjelman painopisteessä 3, ympäristöt ja yhteisöt kannustavat ja houkuttelevat liikkumiseen tavoitteissa, on viherrakenteen kehityskuvaan liittyvää sisältöä.

Tavoitteeksi on asetettu, että Jokainen lapsi saa liikkua metsä- ja luontooppimisympäristössä säännöllisesti varhaiskasvatuksessa. Sivulla x on tarkasteltu koulujen ja päiväkotien lähiviheralueita. Tällä hetkellä lähes kaikilla päiväkodeilla on viheralue enintään 300 metrin etäisyydellä ja valtaosalla 100 metrin etäisyydellä.

Liikkumisohjelman tavoitteena on, että Vantaa innostaa ja houkuttelee pyöräilemään, kävelemään ja liikkumaan lihasvoimin. Tässä viheralueiden ulkoilureiteillä on suuri merkitys. Tavoitetta ”lähimetsät palvelevat luontoliikunta-alueina” tukee viheralueiden mitoituksen ja saavutettavuuden ohje, jossa ohjeistetaan varaamaan kaavoissa riittävästi lähivirkistysalueita.

Tavoitteeseen ”Liikunta- ja luontoympäristöt tarjoavat mahdollisuuden virkistymiseen ja aktiiviseen tekemiseen.” on liitetty toimenpide ”Kehitetään portteja luontoon keskeisimpien viheralueiden yhteyteen. Portilta lähtee esim. ladut, ulkoilureitit, luontopolut. Kohteisiin on mahdollista saapua joukkoliikenteellä sekä lihasvoimin.” VIVA:ssa on esitetty sijainteja ja luontoportteille. (Liikkuva Vantaa - Vantaan liikkumisohjelma 2023.)

Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma

Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma hyväksyttiin 9.4.2024 kaupunkiympäristölautakunnassa jatkotyöskentelyn pohjaksi. Valmistuneen työn keskeisenä tavoitteena oli luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -tavoitteen määrittäminen. Erilaisista ehdotuksista päädyttiin esittämään seuraavaa: *“Vantaan kaupunki parantaa alueensa luonnon monimuotoisuutta ja nostaa luontoalueidensa ekologista tilaa. Vuoteen 2030 mennessä kaupunki korvaa yhdessä yritysten ja asukkaiden kanssa aktiivisesti alueellaan menetettyjä luontoarvoja enemmän kuin mitä haittoja kaupungin toimenpiteistä luonnolle aiheutuu. Tämän lisäksi kaupunki, asukkaat ja yritykset vaikuttavat positiivisesti paikalliseen luontoon, jolloin luonnolla on entistä positiivisempi vaikutus niin kaupunkiin kuin sen asukkaisiin ja yrityksiin.”* Raportissa *“Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma”* esitetyt toimet viedään Resurssiviisauden tiekartan toteutussuunnitelmiin (Ympäristövahtiin). (Vantaan kaupunki ja Ramboll Finland 2023.)

Maisemallisesti arvokas alue tai muu arvokas kulttuuriympäristö

Arvokas kulttuuriympäristö, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, pihapiirit tai puistot sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet ja yksittäispuut on säilytettävä.

Museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaisia merkittäviä rakennusperintökohteita ei saa purkaa ilman lupaa (maankäyttö- ja rakennuslain 127.1 §), eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että sekä rakennusten että ympäristön rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä. Avoimen maisematilan reunoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokas kylämaisema

Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti arvokas kylämaisema, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, pihapiirit tai puistot sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet, yksittäispuut, pellot tai niityt on säilytettävä.

Museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaisia merkittäviä rakennusperintökohteita ei saa purkaa ilman lupaa (maankäyttö- ja rakennuslain 127.1 §), eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kyläkuvalisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että sekä rakennusten että ympäristön rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä. Avoimen maisematilan reunoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kaupunkikuvallisesti arvokas 1960-1980 -lukujen asuinalue

Kaupunkimaisema, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä kaupunkikuvaa on suojeltava. Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on noudatettava sen alkuperäisiä kaupunkisuunnitteluperiaatteita ja huolehdittava siitä, että rakentaminen tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä. Alueella tapahtuvan ympäristörakentamisen ja -hoidon tulee perustua sen kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueella olevien rakennusten ulkoasua ei saa muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

RKY-kohde

Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön pienet alueet: Tikkurilan rautatieasema ja Korson rautatieasema. Alueen käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on otettava huomioon arvokkaan kulttuuriympäristön vaaliminen.

Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen yleiskaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa.

Kuva: Vantaan kaupunginmuseo sijaitsee Tikkurilan vanhalla rautatieasemalla. Asemarakennus on valmistunut vuonna 1862.
© Vantaan aineistopankki

2. Imiöt ja teemat kehittämisen taustalla

Miksi kaupungissa tarvitaan luontoa, virkistykseen varattuja alueita, kauniita maisemia ja kasvillisuutta? Mikä vaikuttaa viheralueiden tulevaisuuteen?

2.1 Maapallon planetaariset rajat

Syksyllä 2023 Science Advances –lehdessä julkaistiin päivitettyä tietoa maapallon planetaarisista rajoista. Planetaariset rajat edustavat ympäristön eri osa-alueita ja prosesseja, jotka säätelevät maapallojärjestelmän tilaa, ja kuvaavat myös rajoja, joiden sisällä ihmiskunnan toiminta maapallolla olisi turvallisissa rajoissa. Ihmisten toimet, kuten luonnon hävittäminen maankäytön tieltä, jokien patoaminen ja kasvihuonekaasujen päästöt ilmakehään, vaikuttavat herkkään maapallojärjestelmään. Yhdeksästä rajasta kuuden katsotaan ylittyneen, ja rajojen ylittäminen kuvastaa ihmisen aiheuttamaa ennennäkemätöntä häiriötä maapallolla. (Richardson ym. 2023)

2.2 Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja kiihtyvä luontokato on maailmalaajuinen ongelma, jota ei ole asetetuista tavoitteista huolimatta saatu pysäytettyä. Monimuotoisen luonnon myötä kyetään turvaamaan toimiva ekosysteemi, joka takaa mahdollisuuden ruoantuotantoon sekä terveelliseen elämään ja ennen kaikkea elämisen edellytykset myös tulevaisuudessa ilmaston muuttuessa. Ilmaston muutokseen sopeutumiseen tarvitsemme monimuotoista luontoa ja toimivaa ekosysteemiä.

Suomi on sitoutunut kansainväliseen sopimukseen biologisesta monimuotoisuudesta. Viime vuosina tehdyt toimenpiteet ovat kuitenkin olleet riittämättömät, eivätkä ole pysäyttäneet monimuotoisuuden heikkenemistä. Luonnon turvaamiseksi vaaditaan sekä tehokkaampia toimia että uusia menettelytapoja luonnon suojelemiseksi ja kestävän kehityksen toteutumiseksi.

Suomessa merkittävin tekijä lajien uhanalaisuudelle ja häviämislle on lajin elinympäristöjen heikentyminen ja häviäminen. Tärkeimmät tekijät elinympäristöjen heikentymiselle ja häviämislle löytyvät metsä- ja maataloudesta sekä rakentamisesta. Kuntien maankäyttö- ja sen suunnittelua ohjaa nykyisin muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki (vuodesta 2025 rakentamislaki) sekä luonnonsuojelulaki. Uudessa luonnonsuojelulaissa maankäytön myötä luonnonarvoja heikentävien toimia voitaisiin vapaaehtoisesti kompensoida.

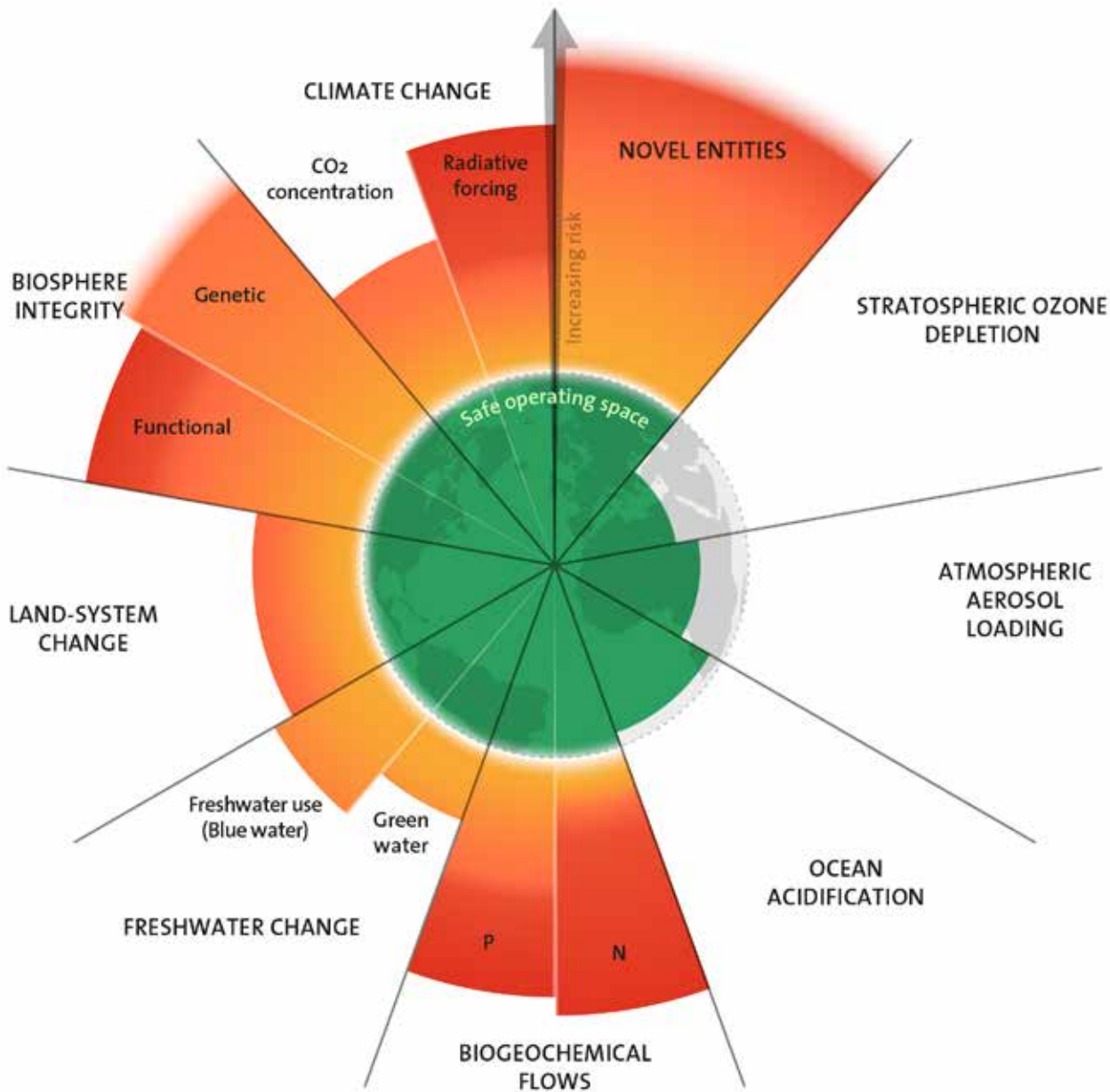
Luonnon ja luontoarvojen huomioonottaminen maankäytössä ja sen suunnittelussa nojautuu lieventämishierarkiaan. Hierarkiassa on kolme tasoa, jossa ensimmäisellä tasolla pyritään ensisijaisesti välttämään luontoarvojen heikkeneminen. Jos välttäminen ei ole mahdollista, hierarkian toisella tasolla on haitallisten vaikutusten lieventäminen. Jos luontoarvoille kohdistuvien haittojen välttäminen ja lieventäminen ei onnistu

tai ne eivät ole riittäviä toimia, tulee viimeisenä luontohaittojen kompensointi. Ensisijaisesti tulee aina pyrkiä välttämään tilannetta, jossa kompensoidaan.

2.3 Ilmastonmuutos

Ihmisten toiminnasta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt ovat lämmittäneet maapallon ilmastoa jo yli asteen, mikä näkyy muutoksina mm. helleaaltojen ja rankkasateiden esiintyvyydessä ja voimakkuudessa. Ihmiskunnan päästöjen kehitys vaikuttaa siihen, miten maapallon ilmasto tulevaisuudessa muuttuu, mutta todennäköisesti maapallon keskilämpötila nousee tällä vuosisadalla vielä lisää noin 1 - 2 astetta. (Rantanen M. ym. 2023)

Ilmatieteen laitoksen Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY:lle laatimaan raporttiin Ilmastonmuutos pääkaupunkiseudulla 2023 on koottu tietoa ilmastonmuutoksen etenemisestä ja tulevaisuuden arvioista pääkaupunkiseudulla. Raportissa mukaan ilmaston lämpeneminen näkyy jo konkreettisesti myös pääkaupunkiseudun ilmastossa. Viimeksi kuluneiden 60 vuoden aikana muutosvauhti on Helsingissä ollut 0,55 astetta vuosikymmentä kohti, mikä on noin kolme kertaa nopeampaa kuin muutosvauhti maapallolla keskimäärin. Lämpötilat ovat nousseet pääkaupunkiseudulla kaikkina vuodenaikoina, erityisesti talvella. Talvien ennustetaan lämpenevän viime vuosikymmenten ilmastosta vielä muutamalla asteella vuosisadan puoliväliin mennessä, millä olisi merkittäviä vaikutuksia lumen ja merijään vähenemiseen entisestään. Terminen talvi lyhentyisi noin kahden kuukauden mittaiseksi. (Rantanen M. ym. 2023)

Kuva. Yhdeksän planetaarista rajaa, joista vuonna 2023 on ylitetty kuusi: Blokemiaalliset kierrot – typen ja fosforin kierto, Makean veden käyttö, Maankäytön muutokset, Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen (Biosphere integrity), Ilmastonmuutos, Uudet aineet ja elämänmuodot. Myös meren happamoituminen lähestyy riskirajaa. Vihreä vyöhyke kuvaa turvallisen toiminnan vyöhykkeen. Keltaisesta punaiseen ulottuva vyöhyke kuvaa riskien kasvamista. Tummanpunainen kuvaa korkean riskin vyöhykettä. Planetaarisista rajoista kahden ulkoreuna on sumennettu, joko siksi että rajaa ei ole laskennallisesti määritetty (uudet aineet ja elämänmuodot) tai että tutkimustulokseen liittyy suuri epävarmuus (luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen). (Porkka ym. 2023; Richardson ym. 2023)

Myös hellepäivät ovat jo lisääntyneet, erityisesti sisämaassa. Pitkällä aikavälillä hellepäivien lukumäärä on selkeässä nousussa, noin kaksi hellepäivää vuosikymmentä kohti. Vantaan säähavaintoaseman historian neljä helteisintä kesää ovat kaikki esiintyneet 2010- luvulla tai sen jälkeen. Helteiden lisäksi ilmastomuutoksen ennustetaan voimistavan erityisesti rankkasateita, siis päiviä, jolloin vuorokauden kokonaissademäärä on vähintään 20 millimetriä. (Rantanen M. ym. 2023)

Lämpötilan lisäksi muutoksia on havaittu talvikuukausien sateissa, Helsingissä sateidenmäärä on lisääntynyt noin 8 mm vuosikymmentä kohti. Muiden vuodenaikojen sademäärissä sen sijaan ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Sateiden ennustetaan jatkossakin lisääntyvän talvipuolella enemmän kuin kesäaikana. Rankkasateiden intensiteetin ennustetaan kuitenkin nousevan suhteessa enemmän kuin kokonaissademäärän. (Rantanen M. ym. 2023)

Pääkaupungin ilmastossa selkeimmät ja näkyvimmat muutokset ilmastossa koetaan siis talvella. Liukastumisriski kasvaa, kun lämpötilaa sahaa entistä useammin nollan molemmilla puolilla. Vähentynvä lumi- ja jääpeite vaikeuttaa talviharrastuksia kuten hiihtoa tai pilkkimistä. Kesällä entistä kuumemmat hellejaksot voimistavat lämpösaarekeilmiötä rakennetuilla kaupunkialueilla. Helleaallot kasvattavat riskiryhmiin kuuluvien ja vanhusten kuolleisuusriskiä. (Ruuhela ym. 2021)

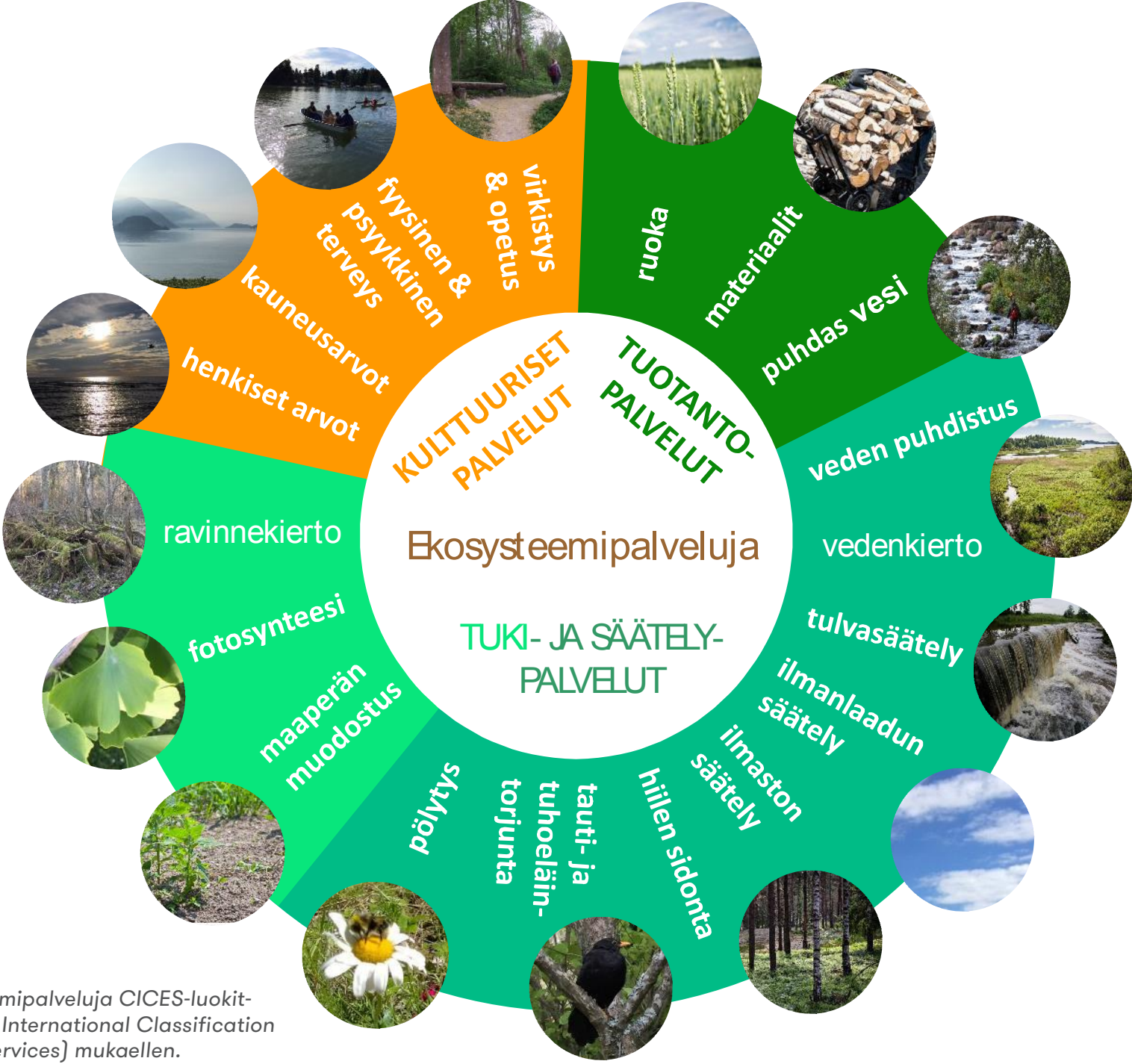
Kaikista optimistisimmankin päästöskenaarion mukaan pääkaupunkiseudun ilmasto lämpenisi yli asteen lisää 2080-lukuun mennessä. Tulevien sukupolvien kokemana vuosisadan loppupuolen ilmasto riippuu suuresti ihmiskunnan päästöistä, ja jonkinasteiseen muutokseen on oltava valmiita varautumaan. Toisaalta pitää tiedostaa, että pääkaupunkiseudun ilmasto on luonnostaan hyvin vaihteleva, ja siksi tulevaisuudessa voi esiintyä kylmiäkin ajanjaksoja. (Rantanen M., 2023) Suomi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä, tavoite on kirjattu 1.7.2022 voimaan tulleeseen ilmastolakiin. (Ilmastolaki 423/2022) Vantaan kaupunki on sitoutunut saavuttamaan hiilineutraaliuden vuonna 2030. (Vantaan resurssiviisauden tiekartta 2022)

Ilmastomuutoksen ja siihen sopeutumisen kannalta viherrakenne on tärkeä monella tavalla. Viheralueista erityisesti metsäalueilla on merkitystä hiilivarastoina ja hiilinieluinä. (HSY 2021) Koska hillinnän toimenpiteet vaikuttavat vasta vuosikymmenien viiveellä, on välttämätöntä sopeutua ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Viheralueet, puistot ja viherkatot ja erilaiset viherrakenteet, voivat edistää ihmisten ja kaupunkiympäristön sopeutumista ilmastomuutoksen vaikutuksiin esimerkiksi viivytämällä ja pidättämällä hulevesiä ja viilentämällä rakennuksia ja vähentämällä asukkaiden ja ympäristön haavoittuvuutta ilmastomuutoksen vaikutuksille. Viherrakenteen sopeutumisen ja säilymisen kannalta on tärkeää, että huolehditaan esimerkiksi riittävän laajojen ja yhtenäisten viheralueiden ja -verkostojen säilymisestä ja kaupunkimetsien hoidosta. (HSY, 2017.)

2.4 Viherrakenne on ihmiselle elintärkeä - ekosysteemipalvelut

Ihminen ja yhteiskunnat ovat täysin riippuvaisia maapallon ekosysteemeistä ja palveluista, joita ekosysteemit meille tarjoavat, kuten ruokaa, puhdasta vettä, ilmastonsäätelyä, pölytystä, luonnon kauneutta. Ekosysteemipalvelun käsitteellä tarkoitetaan kaikkia aineellisia ja aineettomia hyötyjä, joita ihminen saa ekosysteemien rakenteesta ja toiminnasta. Ekosysteemipalvelut luokitellaan yleensä kolmeen kategoriaan: tuotantopalveluihin, säätely- ja ylläpitopalveluihin sekä kulttuurisiin ekosysteemipalveluihin. Tuotantopalveluihin kuuluvat mm. maataloudesta ja metsistä saatava ruoka, puutavara, riista, marjat, sienet ja muut keräilytuotteet sekä biomassaan perustuvat energianlähteet. Säätely- ja

ylläpitopalvelut ovat mm. hiilen sidonta ja siten ilmastomuutoksen torjunta, veden kierron säätely ja tulvasuojelu, hyönteisten pölytyspalvelut ja maaperän tuottokyvyn ylläpito. Säätely- ja ylläpitopalvelut kattavat ekosysteemien toimintaa sääteleviä tai toiminnan kannalta välttämättömiä prosesseja ja luovat perustan muille ekosysteemipalveluille. Kulttuurisiksi ekosysteemipalveluiksi luetaan luonto virkistys- ja koulutusympäristönä, esteettisyys ja kulttuuriperintö sekä henkiset ja hengelliset palvelut. (Vantaan luontohyödyt 2018) Vantaan ekosysteemipalveluista kerrotaan luvussa 3.3.

Kuva: Ekosysteemipalveluja CICES-luokittelua (Common International Classification of Ecosystem Services) mukaellen.

2.5 Terveys ja hyvinvointi

Luonnossa oleilu ja liikkuminen vaikuttavat ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin hyvin monen eri mekanismin kautta.

Fyysisen kunnon heikkeneminen ja mielenterveysongelmat ovat merkittäviä sairastavuuden syitä. Tutkimusnäyttö metsässä liikkumisen ja oleskelun myönteisistä vaikutuksista terveillä henkilöillä on melko vahvaa erityisesti psykologisten vaikutusten osalta. Sen sijaan tutkimustietoa vaikutuksista sairauksien hoidossa on vähän. Kansainvälisissä tutkimuksissa on valtaosin verrattu puistomaisia luontoympäristöjä rakennettuihin ympäristöihin. Puistoympäristöt parantavat mielialaa ja tehtäväsuoriutumista, elvyttävät stressistä ja parantavat tarkkaavuutta rakennettuja ympäristöjä enemmän. (Tyrväinen & al. 2018.)

Tutkimuksissa on havaittu viherympäristön vaikuttavan ihmiseen lievittämällä stressiä, parantamalla kognitiivista toimintakykyä, parantamalla mielialaa, vahvistamalla sosiaalista yhtenäisyyttä ja osallisuutta, lisäämällä fyysistä aktiivisuutta sekä tehostamalla immuunijärjestelmän toimintaa (Rappe 2019).

Ilmastonmuutos on tehnyt näkyväksi viheralueiden tuottamien ekosysteemipalveluiden, kuten hulevesien pidättämisen ja lämpötilojen viilentämisen, merkityksen muutoksia sietävälle ja terveelliselle yhdyskuntarakenteelle.

Ilmastonmuutos on tehnyt näkyväksi viheralueiden tuottamien ekosysteemipalveluiden, kuten hulevesien pidättämisen ja lämpötilojen viilentämisen, merkityksen muutoksia sietävälle ja terveelliselle yhdyskuntarakenteelle.

man epäpuhtauksia, ohjaa ilmavirtoja ja voi muodostaa puhtaan ilman saarekkeita. Viherympäristöjen kasvillisuus voi myös hillitä melua, joka on ilmansaasteiden jälkeen toiseksi merkittävin ympäristön terveysriski. Kasvillisuus peittää melunlähteen ja siten vähentää sen lähteen aiheuttamaa häiriötä sekä siihen liittyviä psykososiaalisia vaikutuksia. Samalla viherympäristöt voivat muodostaa hiljaisia paikkoja, joissa ihminen voi palautua stressistä (Rappe 2019, s. 40).

Ilmastonmuutoksen myötä helleaallot lisääntyvät ja kaupunkiympäristöt muuttuvat aiempaa tukalammiksi asuinympäristöiksi lämpösaarekeilmien voimistuessa. Helleaallot voivat heikentää erityisesti kroonisesti sairaiden sekä iäkkäiden oloja. Viherympäristöjen avulla voidaan kuitenkin alentaa ympäristön lämpötilaa sekä varjostaa rakenteita ja siten lisätä asukkaiden hyvinvointia. (Rappe 2019, s. 41)

Liikunta

Julkiset virkistysalueet ja muut viheralueet, joilla saa liikkua pääsymaksua maksamatta, antavat kaikille mahdollisuuden ulkoliikuntaan. Ulkoilua harrastaa 96% suomalaisesta aikuisväestöstä ja suosituin ulkoilu-harrastus luonnossa on kävely. (Neuvonen & al. 2022). Ulkoilureitit ovat käytetyimpiä liikuntapaikkoja.

Viheralueilla on mahdollista harrastaa monipuolisesti liikuntaa. Liikuntapalveluja tarjoaa sekä kaupunki että monet yksityiset toimijat. Viheralueilla on mm. golfkenttiä ja ratsastuskouluja.

Vantaan liikuntapaikkasuunnitelman päivittäminen on asetettu tavoitteeksi uudessa liikkumisohjelmassa. Liikuntapaikkasuunnitelmassa 2009-2025 todetaan, että liikunnallista elämäntapaa edistävä arkiympäristö on yksi kuntien liikuntapolitiikan tavoitteista. Tämä tavoite on viety vahvasti myös yleiskaavaan 2020, mm. määräämällä, että kaupunkiympäristön lähtökohtana tulee olla käveltävyys. Tiiviissä kaupungissa välimatkat ovat sen verran lyhyitä, että matkat voi tehdä kävellen tai pyörällä.

Liikuntapaikkasuunnitelmassa todetaan myös, että monipuolisten liikuntapaikkojen tulee olla eri väestöryhmien saavutettavissa. Liikuntaolosuhteita voidaan kehittää parantamalla nykyisiä liikuntapaikkapalveluita ja rakentamalla uusia liikuntapaikkoja. Yleiskaavassa 2020 on esitetty uusia urheilu- ja virkistyspalveluiden paikkoja kasvavan väestön tarpeisiin.

Katkeamattomana jatkuva virkistysalueverkosto, jolle on perustettu ulkoilureitit ja latuverkostot, antaa mahdollisuuden harrastaa kävelyä, juoksua, pyöräilyä ja hiihtoa. Lähellä olevat virkistysalueet ovat erityisen tärkeitä lasten ja vanhusten arkiliikunnan näkökulmasta.

Luonto elvyttää

Viherympäristöjen ja puutarhojen voima hyvinvoinnin parantamisessa perustuu käyttäytymisen muutokseen sekä koettuihin vaikutuksiin, joista merkittävin on viherympäristöjen elvyttävyys (Rappe 2019, s. 44).

Useissa tutkimuksissa on havaittu viheralueiden runsauden ja läheisyyden liittyvän parempaan koettuun terveyteen, erityisesti parempaan henkiseen hyvinvointiin ja kognitiiviseen toimintakykyyn. Erityisesti lasten ja vanhusten hyvinvoinnille viheralueilla on merkittävä vaikutus. Lasten lasten keskittymiskyky, itsetunto ja tunteiden säätelyn kehitys saa tukea lähiviheralueilla oleskelusta. Vanhusten yksinäisyys, ahdistus ja muistitoimintojen heikkenemisen aiheuttamat haasteet voivat lievittyä. Helposti saavutettavat viheralueet voivat myös tukea vanhusten kotona asumista (Rappe 2019, s. 44-45).

Luonnossa ulkoileminen laskee sydämen sykettä ja verenpainetta. Fyysisten vaikutusten lisäksi luonnossa liikkuminen lievittää stressiä ja parantaa mielialaa. Asiaa on tutkinut mm. Tytti Pasanen väitöstutkimuksessaan. Luonnossa liikkuminen sai osallistujissa aikaan muun muassa rauhoittumista, ajatusten kirkastumista ja mielialan muuttumista positiivisemmaksi. (Pasanen 2019.)

Luonnon hyödylliset mikrobit

Kaupungistumisen myötä ihmisen luontokosketus ja niin sanottu luonto-altistus on vähentynyt, jolloin myös kosketus ihmisen immuunijärjestelmään positiivisesti vaikuttaviin mikrobeihin on merkittävästi vähentynyt (Hui ym. 2019; Parajuli ym. 2020;). Yhtenä merkittävänä syynä vähentyneeseen mikrobikosketukseen on kaupunkiluonnon monimuotoisuuden väheneminen. Kaupungistumisen myötä onkin monet immuunijärjestelmään liittyvät sairaudet, kuten muun muassa allergiat, astma, tyypin I diabetes, keliakia ja atopia yleistyneet runsaasti (Haatela ym 2015.).

Lapset ovat alttiimpia luontoaltistuksen vähenemisen vaikutuksille, koska lapsen immuunijärjestelmä vaatii kehittyäkseen kosketuksen erilaisiin luonnossa esiintyviin mikrobeihin. Luontoaltistuksen ja luonnossa olemisen puuttuminen vaikuttaa olennaisesti myös niin lasten kuin aikuistenkin muuhun fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin.

Tiiviissä kaupunkirakenteessa luonnonympäristöt ovat usein harvassa ja jäljelle jääneen luonnon biologinen monimuotoisuus on vähentynyt. Biologinen monimuotoisuuden väheneminen yltää aina eläin- ja kasvilajistosta myös mikrobitasolle. Rakennetussa ympäristössä kasvillisuutta sisältävillä alueilla, kuten nurmikoilla, immuunijärjestelmälle hyödyllisten mikrobien määrä onkin vähentynyt merkittävästi ja näiden hyödyllisten mikrobien määrään vaikuttaa muun muassa etäisyys lähimpään metsään (Mäkelä ym. 2023). Myös viheralueiden kasvillisuudella on merkitystä (Parajuli ym. 2020). Viheralueilla tulisikin olla esimerkiksi monipuolisesti eri pensaslajeja, sillä pensasistutusten monilajisuus on tutkimuksissa todettu olevan yhteydessä terveyttä edistävien bakteerien yleisyyteen.

Mikrobeille altistuminen edellyttää konkreettista kosketusta luontoon, kuten maahan tai puuhun. Kaupunkiympäristössä tulisikin olla monipuolisesti mahdollisuuksia altistua luonnon hyödyllisille mikrobeille. Päiväkotien pihat ja viljelypalstat ovat tästä hyvä esimerkki.

2.6 Kasvatus ja opetus

Luonnonympäristöt ja kulttuurimaisemat tarjoavat mahdollisuuden elinikäiseen oppimiseen ja ympäristötietoisuuden vahvistamiseen kaikenikäisille. Luonto ja kulttuuriympäristö palvelevat myös tutkimusta ja uuden tiedon tuottamista.

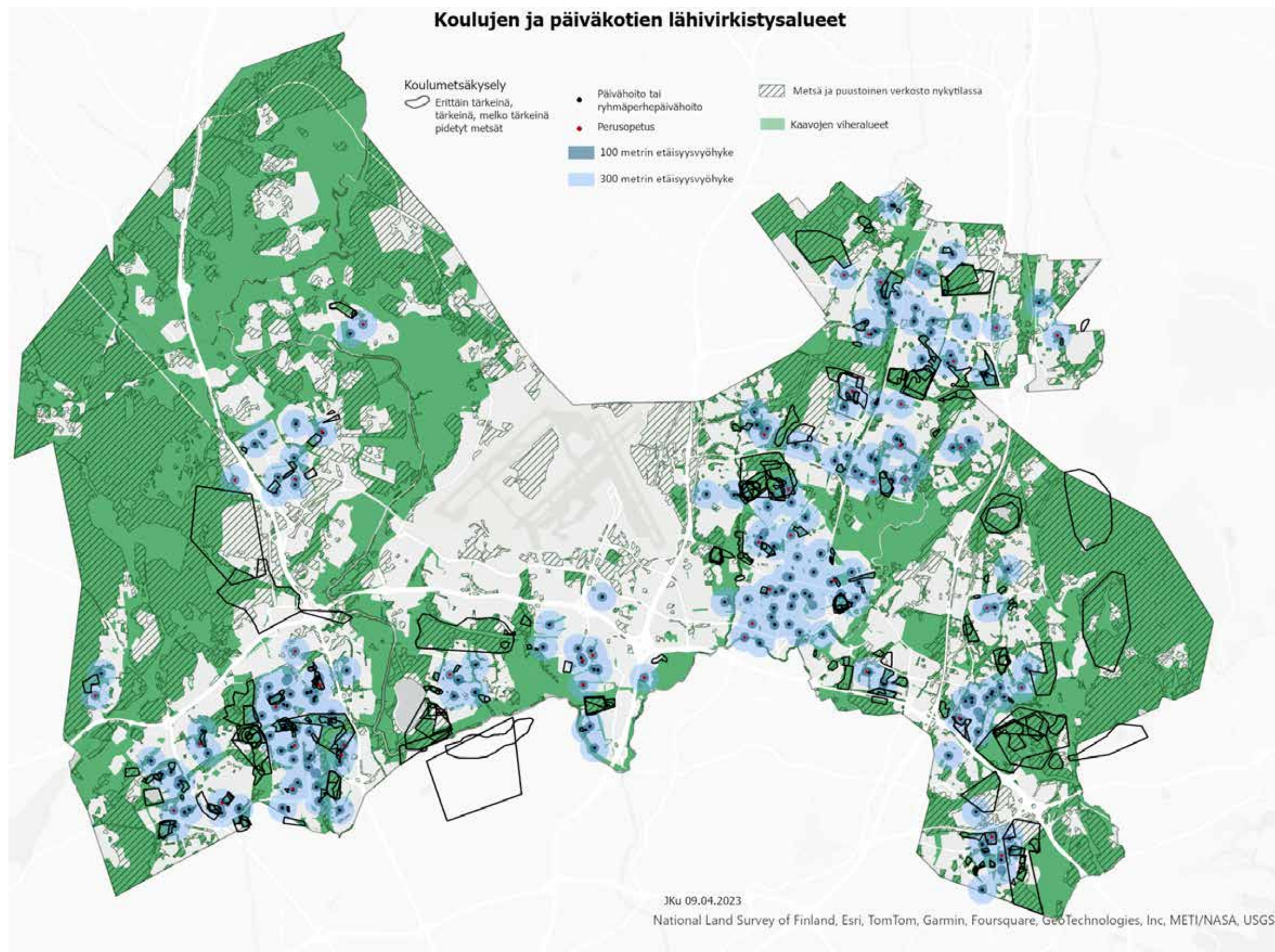
Luonto- ja ympäristökasvatuksessa on keskeistä kaikenikäisten ihmisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen, ympäristötietoisuuden lisääntyminen ja kestävä kehityksen edistäminen.

Luonto- ja ympäristösuhteen vahvistuminen on kirjattu opetushallituksen vuonna 2016 uudistuneisiin opetussuunnitelmiin tavoitteeksi erityisesti luonnontieteellisissä aineissa. Peruskoulun alaluokkien ympäristökasvatuksessa pyritään kokemukselliseen ja elämykselliseen opetukseen, joka tukee myönteisen luonto- ja ympäristösuhteen kehittymistä. Ylempien luokkien luonnontieteiden opetussuunnitelmissa korostuu ympäristövastuullisuus. Uuden opetussuunnitelman tavoitteena on, että koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi oppimisympäristöinä käytetään monipuolisesti sekä lähiluontoa että rakennettua ympäristöä.

Vuonna 2017 kouluilta ja päiväkodeilta kysyttiin, miten kasvatuksessa ja opetuksessa käytetään metsiä. Kaikki koulut ja päiväkodit eivät vastanneet vuoden 2017 kyselyyn, joten aineisto ei ole kattava. Kuitenkin aineistosta voidaan päätellä, että metsät ovat merkityksellisiä niin varhaiskasvatuksen kuin perusopetuksen toiminnalle.

Vantaan liikumisohjelman (2023) tavoitteeksi kirjattiin, että jokainen lapsi saa liikkua metsä- ja luonto-oppimisympäristössä säännöllisesti varhaiskasvatuksessa. Toimenpiteenä on, että päiväkotien piharakentamisessa otetaan käyttöön pihasuunnittelun tavoitteet, jotka edistävät monipuolista fyysistä aktiivisuutta pihaoppimisympäristöissä. Samalla huomioidaan mahdollisimman laajasti luontokoketuksen tarjoaminen ja luonnonmukaisten materiaalien käyttö.

Oheisessa kartassa on esitetty kaavoitetut viheralueet ja päivähoidon sekä perusopetuksen pisteet, joille on piirretty 100:n ja 300:n metrin vyöhyke ympärille. Lähes kaikilla toimipisteillä on jonkinlainen viheralue 300 metrin päässä. Valtaosalla toimipisteistä on myös viheraluetta aivan lähietäisyydellä 100 metrin päässä. Nämä alueet voivat olla helpon saavutettavuutensa ansiosta käytettävissä jopa päivittäin. Metsien saavutettavuus riippuu kaupunkirakenteen ohella siitä, missä on ollut peltoa ja missä metsää ennen rakentamista.

Tavoitteena lähiviheralueen saavutettavuus päiväkodeista ja kouluista:

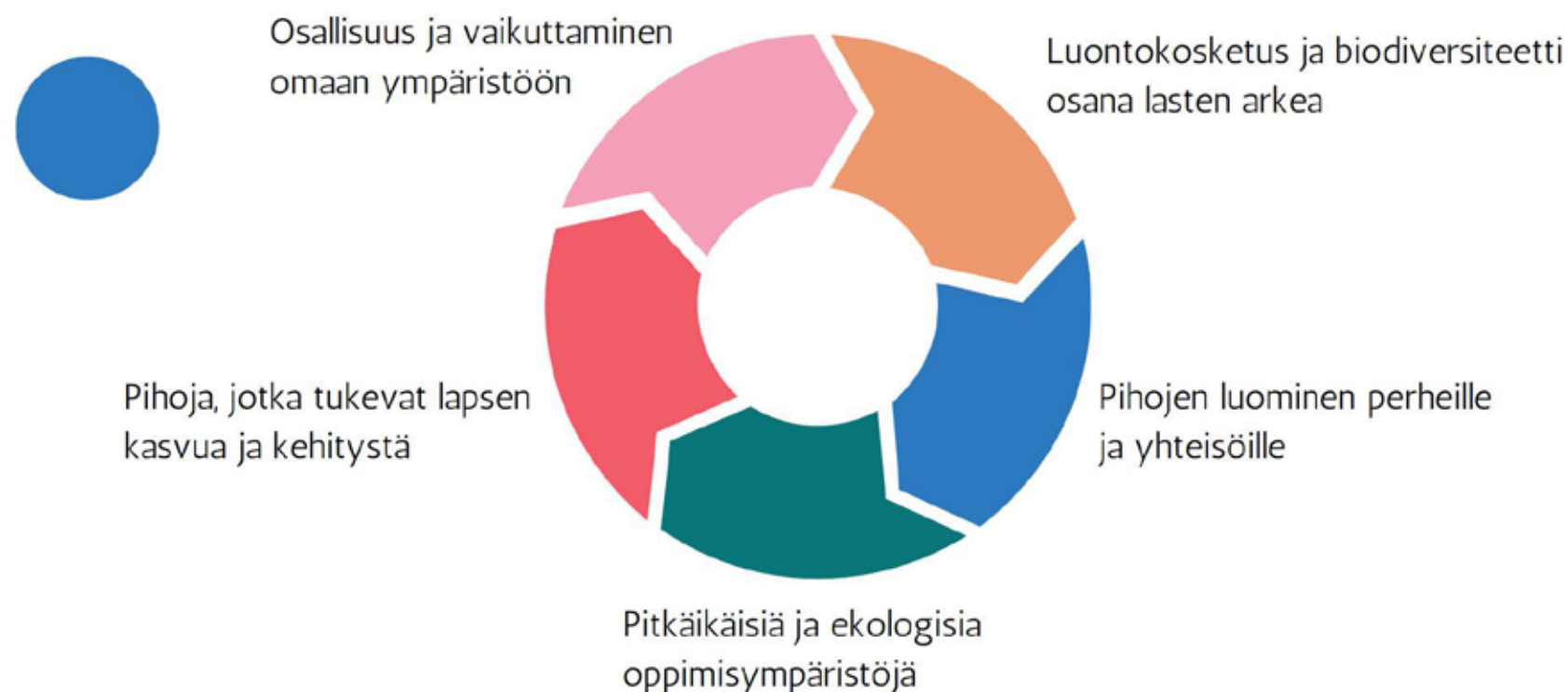
- Viheralueiden saavutettavuuden kouluista ja päiväkodeista käsin on pysyttävä jatkossakin hyvänä siten, että jokaisella koululla ja päiväkodilla on joko lähimetsä tai -puisto, johon on helppo mennä turvallisia reittejä pitkin. Tätä voidaan edistää päiväkotien ja koulujen sijoittelulla ja parantamalla turvallisia yhteyksiä viheralueille.
- Kaavoituksen yhteydessä on tarkasteltava päiväkotien ja koulujen lähiviheralueiden riittävyttä ja saavutettavuutta sekä turvattava kauempana olevia luonto-opetusalueita. Viheralueen saavutettavuutta on tutkittava tapauskohtaisesti, koska päiväkotien ja koulujen sijaintiin vaikuttavat monet tekijät, ja tiivistyvässä kaupungissa sopivia paikkoja on vaikea löytää. Yleisohjeena voidaan pitää, että vähintään 0,5 hehtaarin kokoisen julkisen viheralueen pitäisi olla enintään 300 metrin etäisyydellä päiväkodista tai koulusta, ja erityisesti päiväkodeista enintään 100 metrin etäisyydellä jonkinlaisen, vaikka pienenkin viheralueen. Toimipisteen oman pihan koko ja laatu vaikuttaa lähiviheralueen tarpeeseen. Päiväkotitonttien mitoituksesta ollaan tekemässä ohjetta.
- Mahdollisuus oppia ja oivaltaa luonnonilmiöistä on tärkeää kaiken ikäisille ja kaikille ihmisryhmille. Mm. vanhusten asumisessa pääsy pihalle tai puutarhaan olisi turvattava, ja esteetön pääsy lähiluontoon liikkumaan kykeneville.

Tavoitteita opetusta ja kasvatusta tukevalle pihasuunnittelulle:

Vantaan varhaiskasvatukselle on laadittu tavoitteet, jotka tukevat luonnonmukaista pihasuunnittelua päiväkotien piha-rakentamisen projekteissa sekä lasten osallisuutta ja vaikuttamista omaan ympäristöönsä. (Raivio, J., Heinonen, J.2023.)

- Päiväkotipihojen suunnittelussa tavoitteena on hyödyntää olemassa olevaa kasvillisuutta ja maastoa, mahdollistaa luontokosketus ja leikki luonnon elementeillä. Lisäksi suositetaan luonnonmukaisia materiaaleja. Piholla mahdollistetaan monipuolinen liikkuminen ja pihoista luodaan perheiden kohtaamispaikkoja.

Tavoitteet

3. Metsien ja peltojen Vantaa – Vantaan maiseman, viherrakenteen ja viheralueiden ominaispiirteet

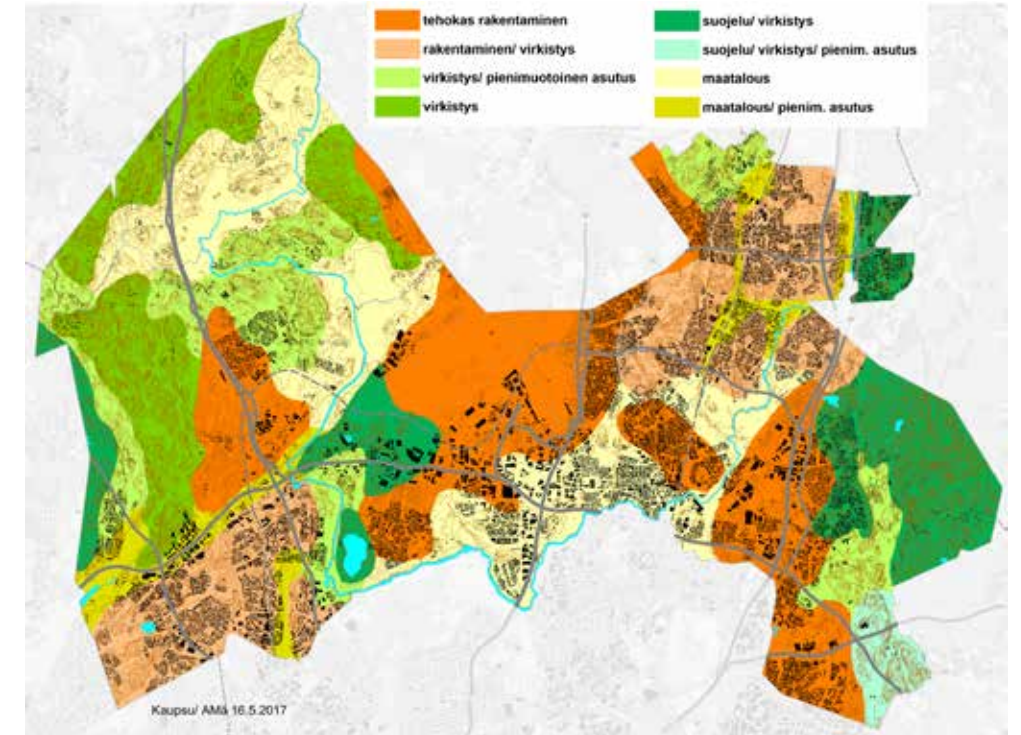
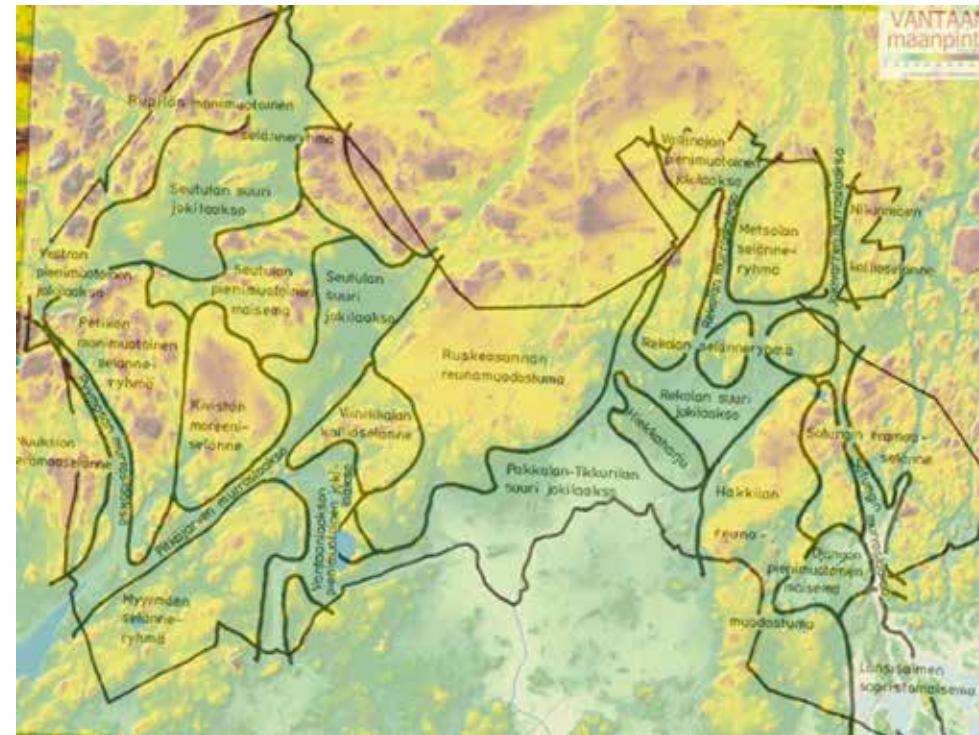
Vantaan viherrakenneselvityksessä (Mäkynen 2017) on selvitetty Vantaan viherrakenteen ominaispiirteitä syvällisesti. Tässä käymme teeman kevyemmin läpi ja esitämme päivitettyjä karttoja keskeisistä teemoista sekä joistain uusista teemoista.

3.1 Maisemarakenne

Vantaan maisemarakennetta selvitettiin 1980-luvun lopulla yleiskaava-työtä varten. Selvitys koottiin julkaisuksi 1993. Vantaan maisemarakenne ja maankäyttöselvityksessä (1993) Vantaan laaksot ja selänteet eriteltiin erilaisiksi tyypeiksi. Vantaan selänteet ovat kallioselänteitä tai reuna-muodostumia, ja yksi harju eli Hiekkaharju. Jokilaaksoissa on savita-sankoja ja murroslaaksojen maisema on vaihtelevampaa. Laaksojen pohjalla virtaavat joet ja purot. Jokilaakso raivattiin aikojen saatossa viljelymaaksi ja rakentaminen sijoittui kantaville maille mäkien reunoille tai kumpareille. Kaupungistuminen alkoi myöhään.

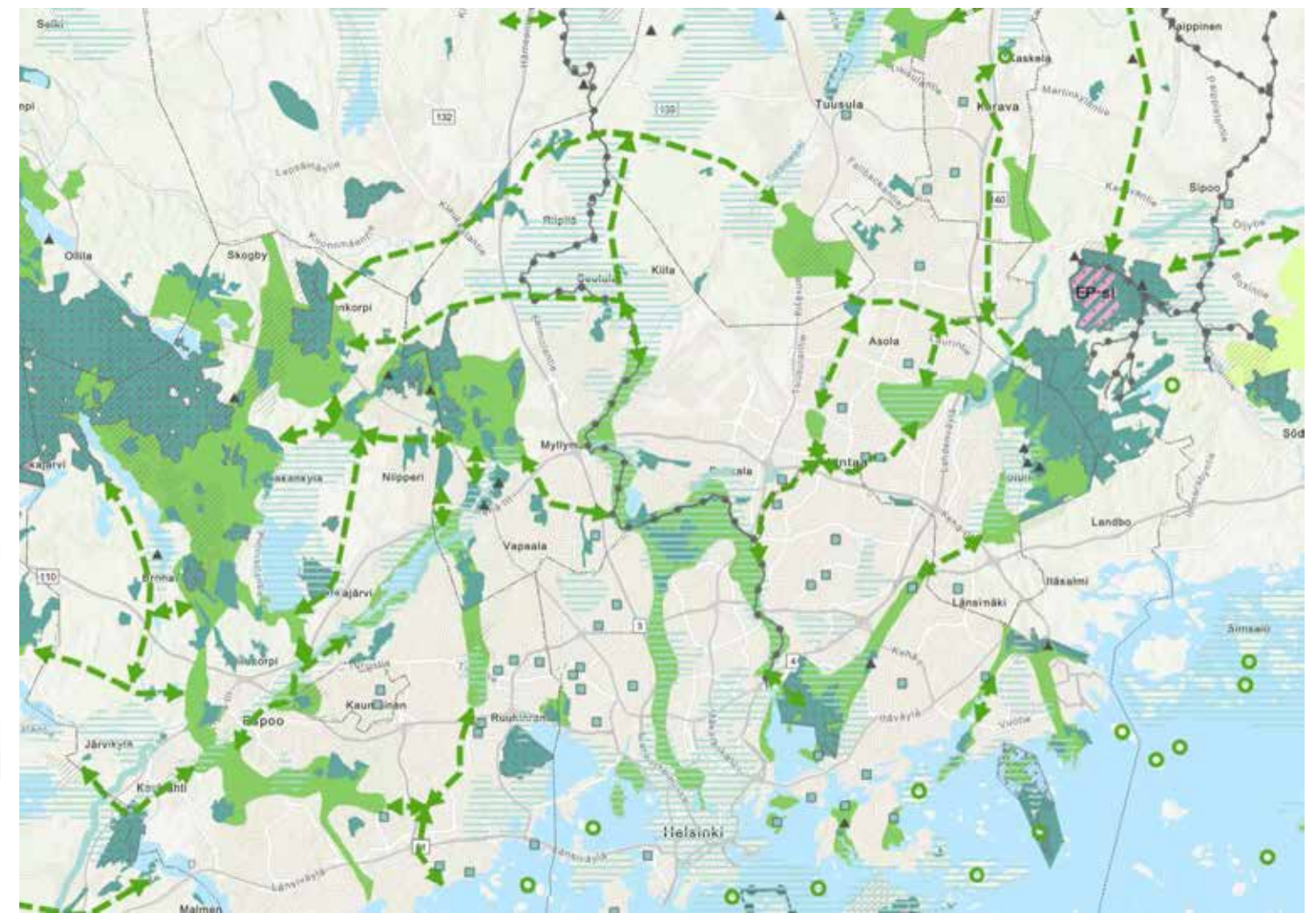
Vuoden 1992 yleiskaavan taustalle tehtiin maankäyttösuositukset maisemarakenteen pohjalta. Suositukset ovat yleiskaavojen kautta ohjanneet maankäyttöä. Ennen yleiskaavallista ohjausta rakentamista sijoitettiin va-paammin maisemarakenteen kannalta huonoille paikoille, kuten jokilaak-sojen pehmeille savikoille.

Selvityksellä ohjattiin laajojen viheraluekokonaisuuksien sijoittumista. Virkistysalueiksi ohjattiin monimuotoisia rikkonaisia selänneryhmiä ja niihin liittyviä pieniä kaunismuotoisia laaksoja. Suuret, tasaiset jokilaak-sot sopivat maataloustuotantoon Kallioiset, jyrkkäpiirteiset ja soiset erä-maaselänteet sopivat luonnonsuojelualueiksi ja retkeilyyn. Sipoonkorven kansallispuisto perustettiin myöhemmin tämän selvityksen pohjalta yleiskaavassa suojelu- ja retkeilyalueiksi varatuille alueille.

Vantaan maisemarakenne ja maankäyttö -selvityksessä (1993) esitetty maisemarakenne nykyisten maastonmuotojen päällä (vasemmalla), ja selvityksessä esitetyt maankäyttösuositukset (oikealla).

Ote ympäristön voimavarat ja veto-voima -kartasta Uusimaa-kaavassa 2050 (Uudenmaan liitto 2023).

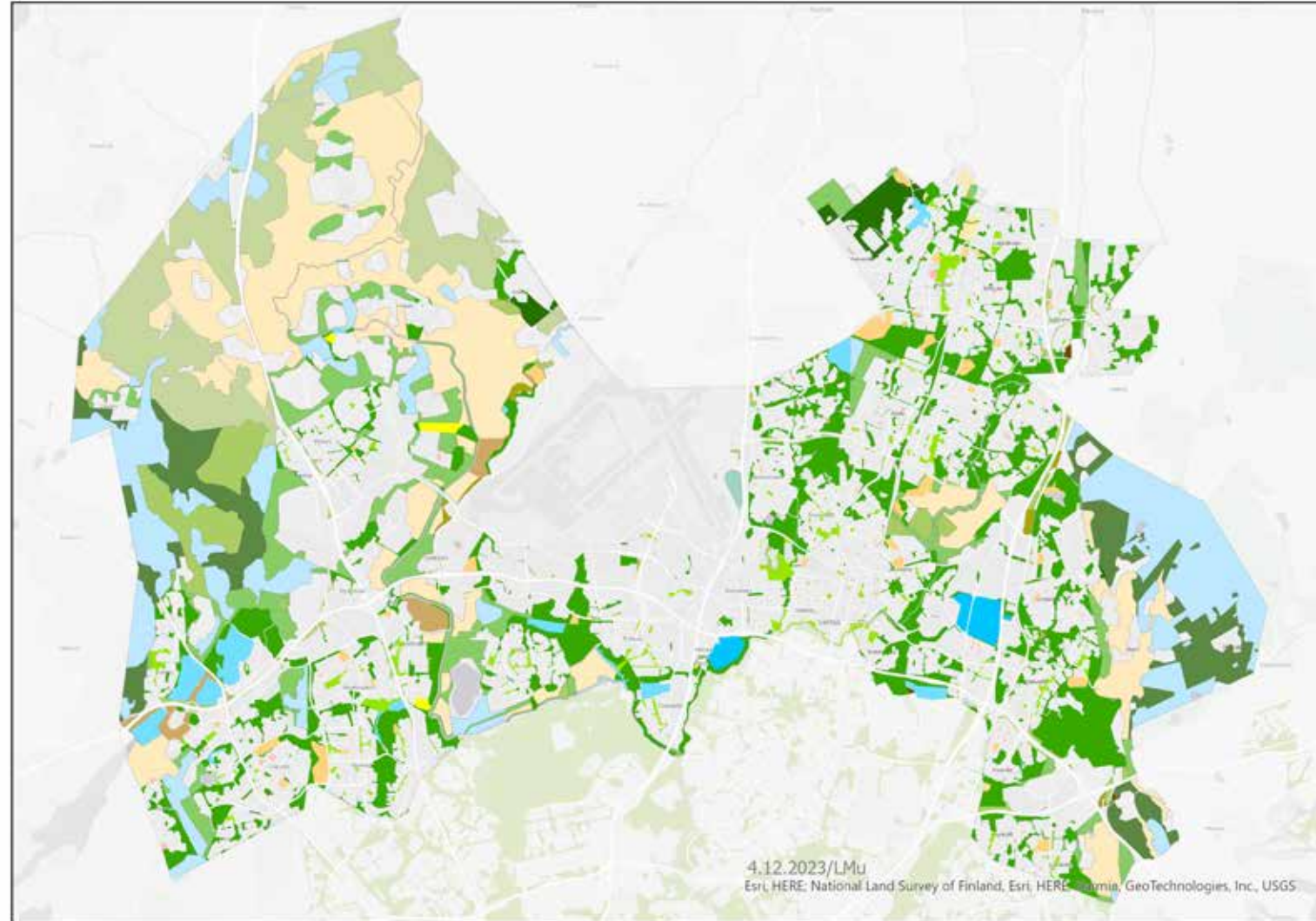
3.2 Viheralueverkosto ja viherrakenne

Vantaalla ovat seudullisen viheralueverkoston keskeiset osat. Sipoonkorpi ja Petikko ovat laajat viheraluekokonaisuudet, joille kaikkialta Vantaalta on kohtuullisen lyhyt matka. Vantaanjokilaakson viljelymaisema on arvokasta kulttuuriympäristöä ja osa seudullista viheralueverkostoa. Laajat viheraluekokonaisuudet palvelevat koko seudun väestöä. Lentokenttä jakaa Vantaan viheralueverkoston kahtia.

Viheralueverkostoon kuuluvat viheralueiksi yleis- tai asemakaavoissa varatut alueet. Vantaan viheralueverkostoa on suunniteltu ja toteutettu yleiskaavojen pohjalta jo vuosikymmenien ajan. Suunnitelmallisuus on näkyvässä maisemarakenteeseen tukeutuvassa ja rakennettuja alueita ympäröivässä viheralueverkostossa. Virkistysalueverkosto on pääosin metsäinen ja hyvin saavutettavissa useimmista keskustoista ja asuinalueilta. Vantaan myöhäinen kaupungistuminen vasta 1960-1970 -lukujen aikana näkyy sekä kattavana metsäisenä virkistysalueverkostona että

vanhojen kaupunkipuistojen puuttumisena.

Viheralueverkoston taustalla on seudun 1960-70 -lukujen kaupunkisuunnittelu, jolloin hyvän viheralueverkoston tärkeys asukkaiden hyvinvoinnille tiedostettiin. Vantaan viheralueverkosto on hyvin kattava, mutta eri puolilla kaupunkia viheralueiden määrä vaihtelee paljonkin kaupunkirakenteen muodostumisen historiasta ja eri aikojen kaupunkisuunnitteluperiaatteista johtuen (Mäkynen 2017 s.9).

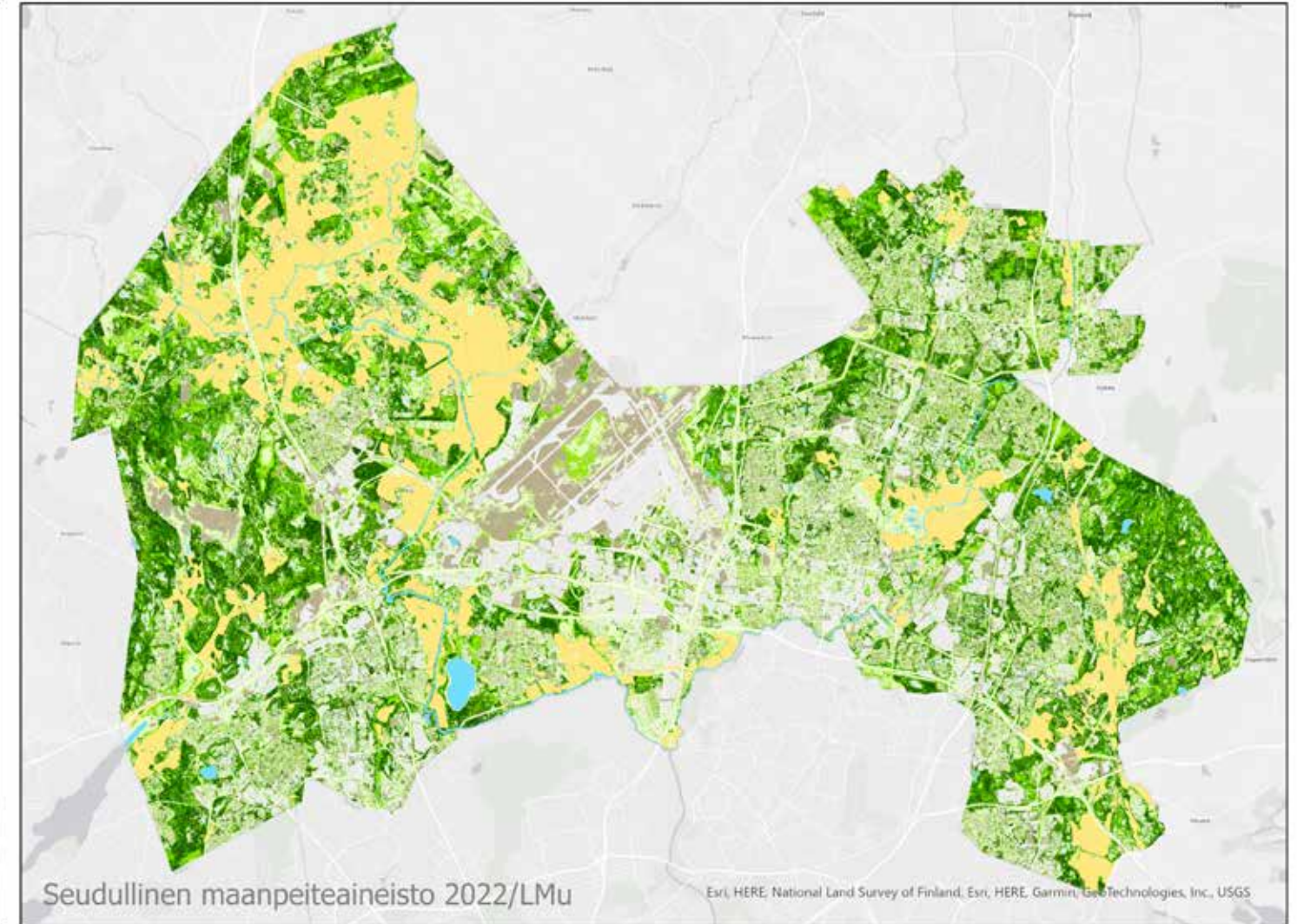

Asemakaavoitetut viheralueet

- EH hautausmaa
- EV suojavihervalue
- MA maisemallisesti arvokas peltoalue
- MP puutarha- ja kasvihuonealue
- MT maatalousalue
- RP ryhmäpuutarha-alue
- SL luonnonsuojelualue
- SM muinaismuistoalue
- VK leikkipuisto
- VL lähivirkistysalue
- VP puisto
- VR retkeily- ja ulkoilualue
- VU urheilu- ja virkistyspalvelujen alue
- VV uimaranta

Yleiskaavan viheralueet asemakaavoitetun alueen ulkopuolella

- EH Hautausmaa-alue
- EV Suojavihervalue
- M Maa- ja metsätalousvaltainen alue
- MT Maatalousvaltainen alue
- SL Luonnonsuojelualue
- VL Lähivirkistysalue
- VR Retkeily- ja ulkoilualue
- VU Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue

- Vesi
- Paljas maa
- Avokallio
- Puusto
 - puusto, 2 m - 10 m
 - puusto, 10 m - 15 m
 - puusto, 15 m - 20 m
 - Puusto yli 20 m
- Muu avoin matala kasvillisuus ja pelto
 - Muu avoin matala kasvillisuus
 - Pelto

Kuva vasemmalla: Viheralueverkosto: asemakaavan ja yleiskaavan viheralueet 4.12.2023.

Kuva oikealla: Viherrakenne: Kasvilliset alueet, kalliot ja vedet (seudullinen maanpeiteaineisto 2022).

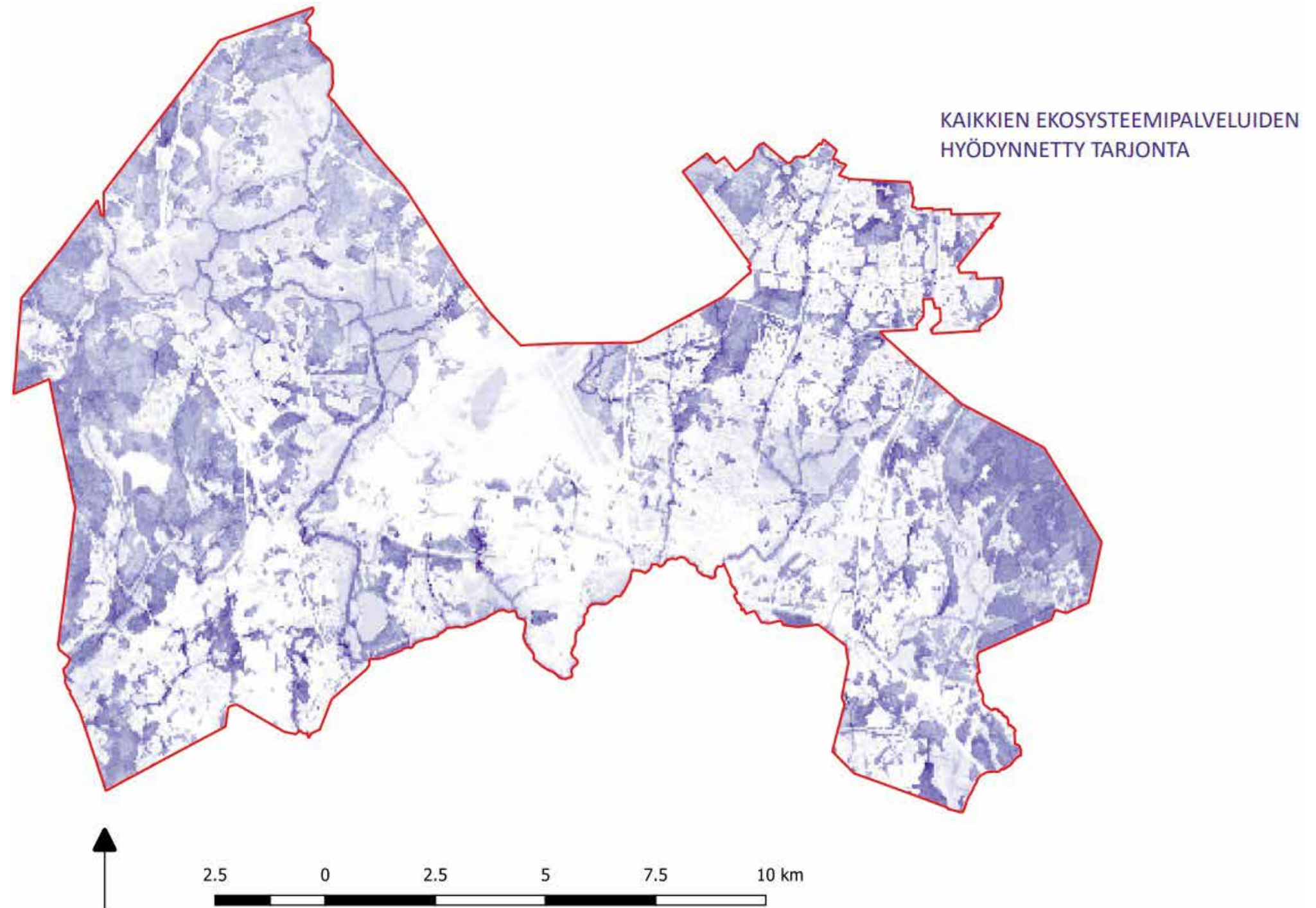
Viherrakenne

Seudullisessa maanpeiteaineistossa on esitetty eri korkuinen puusto ja avoimet kasvillisuuspeitteiset alueet. Kartassa melkein koko Vantaa loistaa vihreänä. Kasvillisuutta onkin runsaasti kaikkialla, runsaimmin viheralueiksi kaavoitetuilla alueilla, mutta myös pihoidella, kaduilla, pysäköinti-alueilla ja rakentamattomilla tonteilla. Maanpeiteaineiston kasvillisuuspeitteiset alueet ovat viherrakenteen nykytila ja lähtökohta viherrakenteen suunnittelulle. Viherrakenteen suunniteltuun tilaan eivät kuulu tarkastelumittakaavasta riippuen rakennettaviksi kaavoitetut alueet tai rakennusalat. Viherkatot ja -seinät ovat kuitenkin osa viherrakennetta.

3.3 Ekosysteemipalvelut Vantaalla

Ekosysteemipalveluja tunnistamalla niiden hyödyt ja niihin kohdistuvat riskitekijät voidaan paremmin sisällyttää suunnitteluun ja päätöksentekoon. Vantaan kaupungin alueelta on tunnistettu merkittäviä, paikallisesti tuotettuja ja hyödynnettyjä ekosysteemipalveluja. Koko kaupunkia hyödyttäviä ekosysteemipalveluja tarjoavia moniarvokohteita ovat laajat metsäalueet, kaupunkirakenteen sisällä olevat puistot ja pintavesiuomat. Myös laajat peltoalueet ovat monitoiminnallisia, ja tarjoavat palveluita vedenpidätyksestä ruoantuotantoon ja virkistysarvoja.

Kaupungin kasvaessa ja tiivistyessä ekosysteemipalveluja voidaan turvata kehittämällä viheralueista ekosysteemipalvelutarjonnaltaan mahdollisimman monipuolisia alueiden erityispiirteet huomioiden sekä lisäämällä ekosysteemipalveluiden tarjontaa myös rakennetuilla alueilla, kuten kaduilla, pihoidella ja aukioilla. Ekosysteemipalveluja olisi tärkeää edistää kaikilla viherrakenteen osilla pienistä kasvillisista alueista laajoihin yhtenäisiin metsäalueisiin. Sääntely- ja ylläpitopalveluiden toiminta tulisi pyrkiä turvaamaan koko kaupungin alueella, koska ilman niitä ei muodostu tuotanto- ja kulttuurisia palveluita. Erityisesti pitää turvata luonnon monimuotoisuutta, koska luonnon monimuotoisuus on ekosysteemipalveluja tuottavien ekosysteemien perusta. (Vantaan luontohyödyt 2018)

Kuva: Vantaan kaikkien ekosysteemipalveluiden hyödynnetty tarjonta. Mitä tummempi alue, sitä enemmän on ekosysteemipalveluja. Vantaan siniviherrakenne on muodoltaan verkostomainen, ja siksi ekosysteemipalveluja on kattavasti tarjolla koko kaupungin alueella, lukuun ottamatta lentokentän aluetta ja siihen liittyviä teollisuus- ja logistiikka-alueita. Sekä idässä että lännessä on laajoja harvaan rakennettuja alueita, jotka tarjoavat runsaasti ekosysteemipalveluita. (Vantaan luontohyödyt 2018)

3.4 Hiljaiset alueet

Meluntorjunnan toimintasuunnitelmaa laaditaan vuosille 2024-2028. Työssä on mm. laadittu Hiljaiset alueet -kartta, pidetty asukaskysely sekä ehdotettu toimenpiteitä. Asukaskyselyssä nousi hiljaisten alueiden lisäksi tärkeiksi alueet, joissa on miellyttävä äänimaisema. Luonnon äänet, kuten veden solina, tuulen havina poissa sekä lintujen laulu koettiin miellyttävinä. Asukaskyselyn kartoille rajattiinkin mm. koskien ympäristöjä.

Hiljaisia alueita löytyy mm. Seutulasta, Ylästöstä, Tikkurila-Korson keskuspuistosta, Keravanjokilaaksosta sekä Sipoonkorvesta. Kaupunkihiljaisia alueita löytyy mm. Länsi-Vantaalta.

”Toivoisin vihersuunnittelua tehtävän myös kuuloaisti huomioiden. Ainakin Kivistön alue on muuttunut äänimaailmaltaan sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta negatiiviseen suuntaan. Ihmiset tarvitsisivat tässä moniärsykeisessä maailmassa seesteisempiä paikkoja, jossa olla ja liikkua luonnonläheisesti, ilman että joka paikkaan tarvitsisi siirtyä autolla tai muilla kuluvälineellä kauemmaksi.”

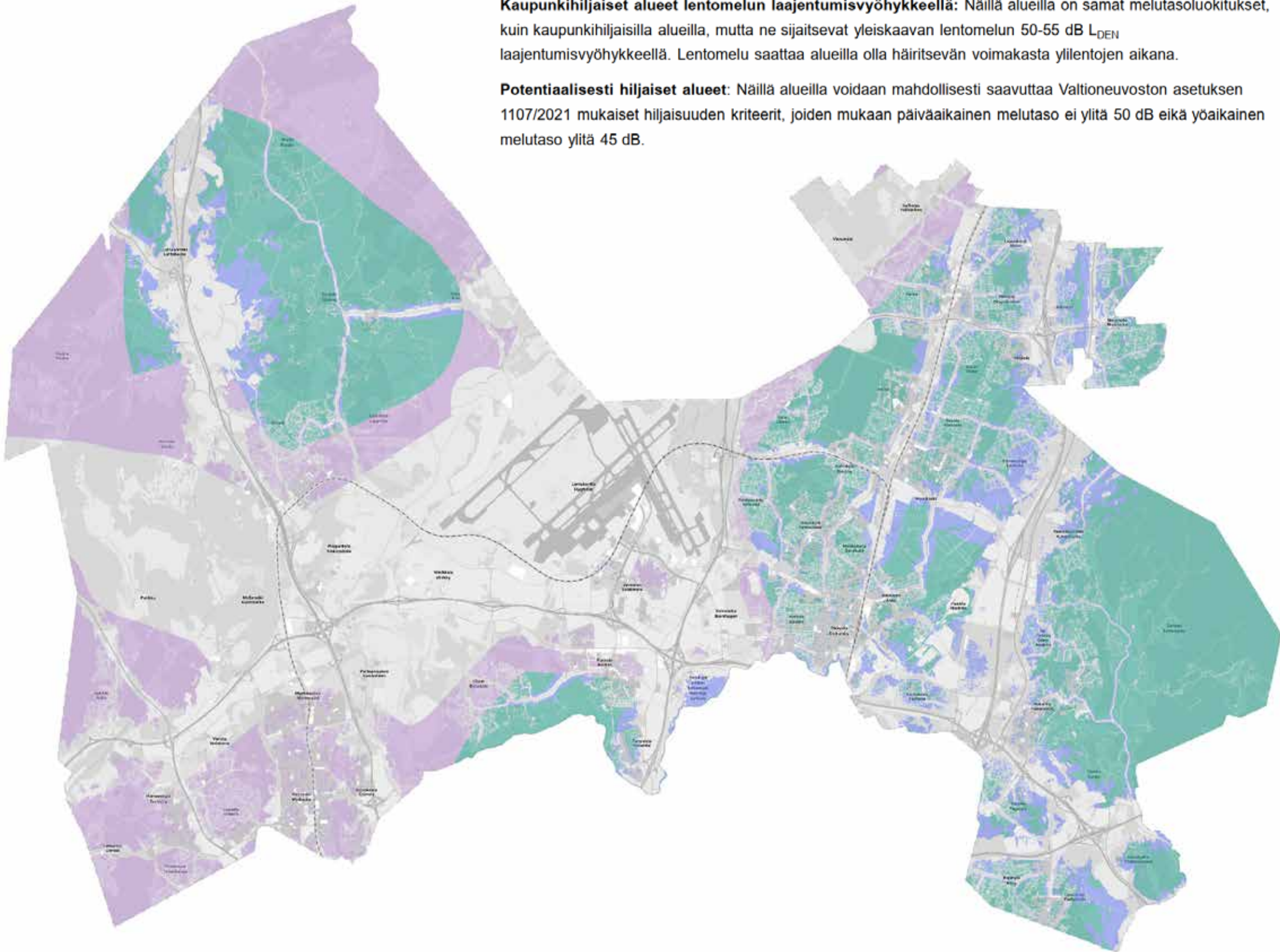
Kaupunkihiljaisten ja potentiaalisesti hiljaisten alueiden kartoitus

- Kaupunkihiljaiset alueet.
Keskiäänitaso 50-55 dB päivällä ja 45-50 dB yöllä
- Kaupunkihiljaiset alueet lentomelun laajentumisvyöhykkeellä.
Keskiäänitaso 50-55 dB päivällä ja 45-50 dB yöllä, Lentomelu 50-55 dB
- Potentiaalisesti hiljaiset alueet.
Keskiäänitaso alle 50 dB päivällä ja 45 dB yöllä

Kaupunkihiljaiset alueet: Ovat alueita, joilla päiväaikaan (klo 07.00–22.00) melutaso ei todennäköisesti ylitä 55 dB ja yöaikaan (klo 22.00–07.00) melutaso pysyy alle 50 dB.

Kaupunkihiljaiset alueet lentomelun laajentumisvyöhykkeellä: Näillä alueilla on samat melutasoluokitukset, kuin kaupunkihiljaisilla alueilla, mutta ne sijaitsevat yleiskaavan lentomelun 50-55 dB L_{DEN} laajentumisvyöhykkeellä. Lentomelu saattaa alueilla olla häiritsevän voimakasta ylilentojen aikana.

Potentiaalisesti hiljaiset alueet: Näillä alueilla voidaan mahdollisesti saavuttaa Valtioneuvoston asetuksen 1107/2021 mukaiset hiljaisuuden kriteerit, joiden mukaan päiväaikainen melutaso ei ylitä 50 dB eikä yöaikainen melutaso ylitä 45 dB.

3.5 Metsämaisema, viljelymaisema ja vesistö- maisemat

Vantaan viherrakenneselvityksessä (Mäkynen 2017) kasvullinen maa luokiteltiin elinympäristötyyppeihin. Luokittelu kattaa 63 % Vantaan maa-alasta. Rakennukset kattavat 5 % (kuvassa harmaalla) ja loppu luokittelun ulkopuolelle jäävä 32 % on teitä, pihvoja ja esimerkiksi moottoriteiden viherkaistoja sekä paljaana olevia (kasvittomia) maita, kuten käynnissä olevia louhinta- kaivu- ja läjitystyömaita (kuvassa valkoisena).

Valtaosa Vantaan kasvullisesta maasta oli joko metsää tai viljelymaata. Luokitellusta maa-alasta 59% oli metsämaata. Viljelymaata oli 28% luokitellusta maa-alasta. Puistomaisesti hoidettua julkista viheraluetta oli vain 3%.

Vuosisataisen maanviljelyksen tuottama kulttuurimaisema on Vantaan ominaispiirre. Pääkaupunkiseudun kaupungeista Vantaalla on eniten pelloja, ja Vantaalla ja Helsingissä on valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltu viljelymaisemakokonaisuus, Vantaanjoen laakso. Viljelymaisemaan liittyy kyläkeskuksia, kartanoita ja tilakeskuksia puutarhoineen. Vanhoja kaupunkipuistoja muhkeine puineen ei Vantaalla juuri ole, mutta kartanoiden puutarhoissa näkee vuosisataisia tammia ja muita jaloja lehtipuita.

Pelloilla on merkitystä ruokaturvan kannalta elintarvikehuollon osana. Varautumisen kannalta on perusteltua säilyttää mahdollisuudet ruuan-tuotantoon koko maan tasolla, mutta erityisesti Etelä-Suomessa, missä väestön painopiste on. Ilmastomuutos siirtää viljelyvyöhykkeitä pohjoisemmaksi, ja samalla Uudenmaan merkitys viljan ja muiden peltokasvien tuotannossa saattaa kasvaa, kun muualla mm. kuivuus haittaa viljelyä. Maakunnan pellot ovat tuotantonäkökulmasta katsottuna kokonaisuus, joka turvaa mahdollisuudet tuotannolle pääkaupungin lähialueella. (Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Uudellamaalla 2011).

Vantaan pellot periytyvät vähintään 1500-luvulta. Ne muodostavat kulttuuriympäristöjen vanhimman näkyvän kerroksen. Kulttuurihistoria ilmentyy peltomaisemassa. Pellon käyttö ja hoito ovat keskeisiä maiseman ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilymisessä. Maatalouselinkeino siis ylläpitää viljelymaisemaa, mutta tuotantotapojen muutoksen myötä maisemakuva muuttuu. Ennen keinolannoitteiden aikaa 1900-luvun alkupuolelle saakka maisemaa hallitsivat laajat niityt ja laitumet, joilta karja sai ravintonsa, ja tuotti lantaa pienille pelloille. Maisema oli kaikkialla paljon avoimempaa kuin nykyisin, esimerkiksi vesistöjen varret olivat vuosisatojen ajan avoimiksi niitettyjä ja laidunnettuja. Tämä näkyy historiallisissa kartoissa. Niittyjen ravinteita siirrettiin vuosisatojen ajan eläinten kautta pelloille, niityt köyhtyivät ja niille syntyi omanlaisensa elinympäristö ja lajisto, joka on nykyisin uhanalaista. Niin kauan kuin kulttuuriympäristö sisältää riittävästi historiasta kertovia piirteitä, sitä voidaan pitää kulttuurihistoriallisesti arvokkaana. Jos maisema muuttuu liiaksi, suojelun perusteena olevaa arvoa ei enää ole.

Viljelymaisema sisältää kulttuurihistoriallisten ja ekologisen arvojen lisäksi maisemakuvallisia arvoja. Ihmisellä on vahva taipumus hahmottaa maisemaa visuaalisesti. Ihmisten tarve avoimiin näkymiin ja maiseman selkeään jäsentymiseen lisää peltomaisemien arvoa. Peltomaiseman avoimuus vaikuttaa ihmisen mieleen positiivisesti samoin kuin avoimuus

vesialueilla. (Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Uudellamaalla 2011.)

Vantaalla kulttuurimaisemaa on suojeltu yleiskaavoilla. Yleiskaavan viljelymaisemaa koskevissa määräyksissä on otettu kantaa siihen, millä keinoin maisema voi säilyttää eheytyensä: ”Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, pihapiirit tai puistot sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet, yksittäispuut, pellot tai niityt (pellot ja niityt vain erityisen arvokkaissa kylämaisemissa) on säilytettävä. Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kyläkuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että sekä rakennusten että ympäristön rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöön-sä. Avoimen maisematilan reunoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.”

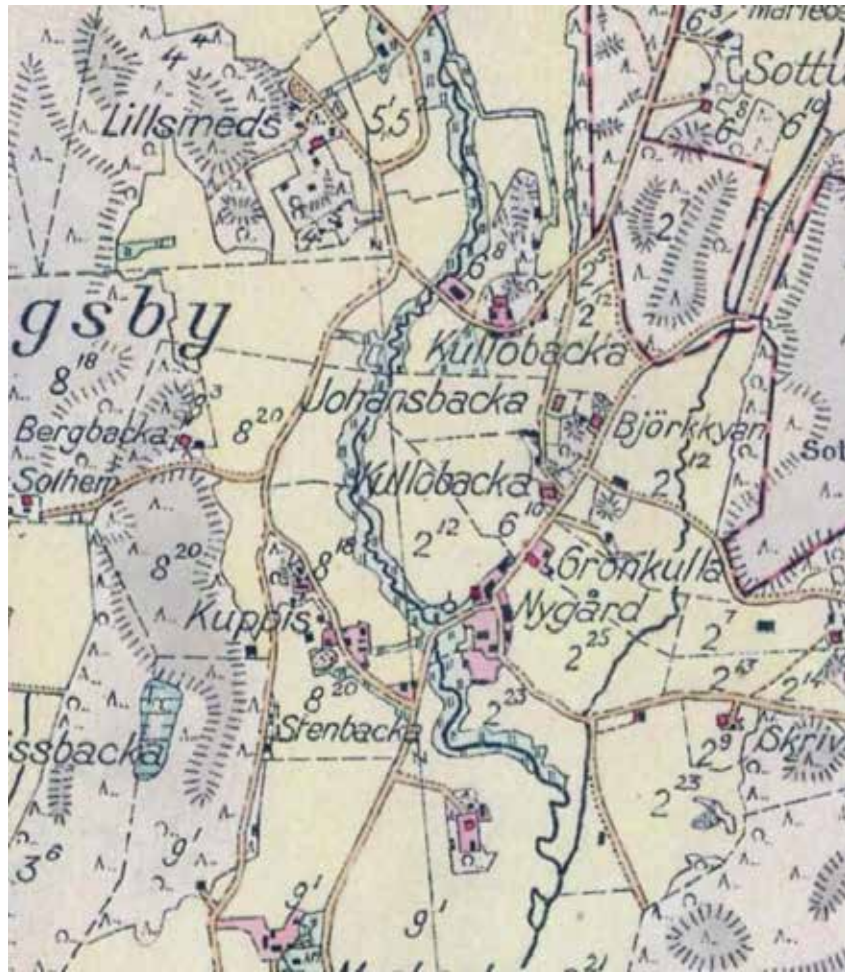
Ihmiset hakeutuvat mielellään maisemaan, jossa näkyy vettä. Ilmaston lämmetessä ja hellekausien lisääntyessä pääsystä veden äärelle tulee entistäkin tärkeämpää. Vantaalla ei ole laajoja meren tai järvien vesipintoja: ainoastaan pienempiä järviä ja lampia ja erilaisia virtavesiä. Rannat ja virtavesien varrella erityisesti kosket ovat viheralueiden vetovoimakohteita. Samalla virtavesien rannat ovat ekologisia yhteyksiä, joita pitkin monet eläimet luonnostaan liikkuvat.

Vantaan viherrakenneselvityksen (Mäkynen 2017 s.24) luvussa ”rannat kaikkien iloksi” on kuvattu Vantaan vesistöt virkistyskäytön kannalta. Vantaa on jo 1970-luvulta lähtien määrätietoisesti pyrkinyt kaavoituksella turvaamaan rantojen yleisen virkistyskäytön.

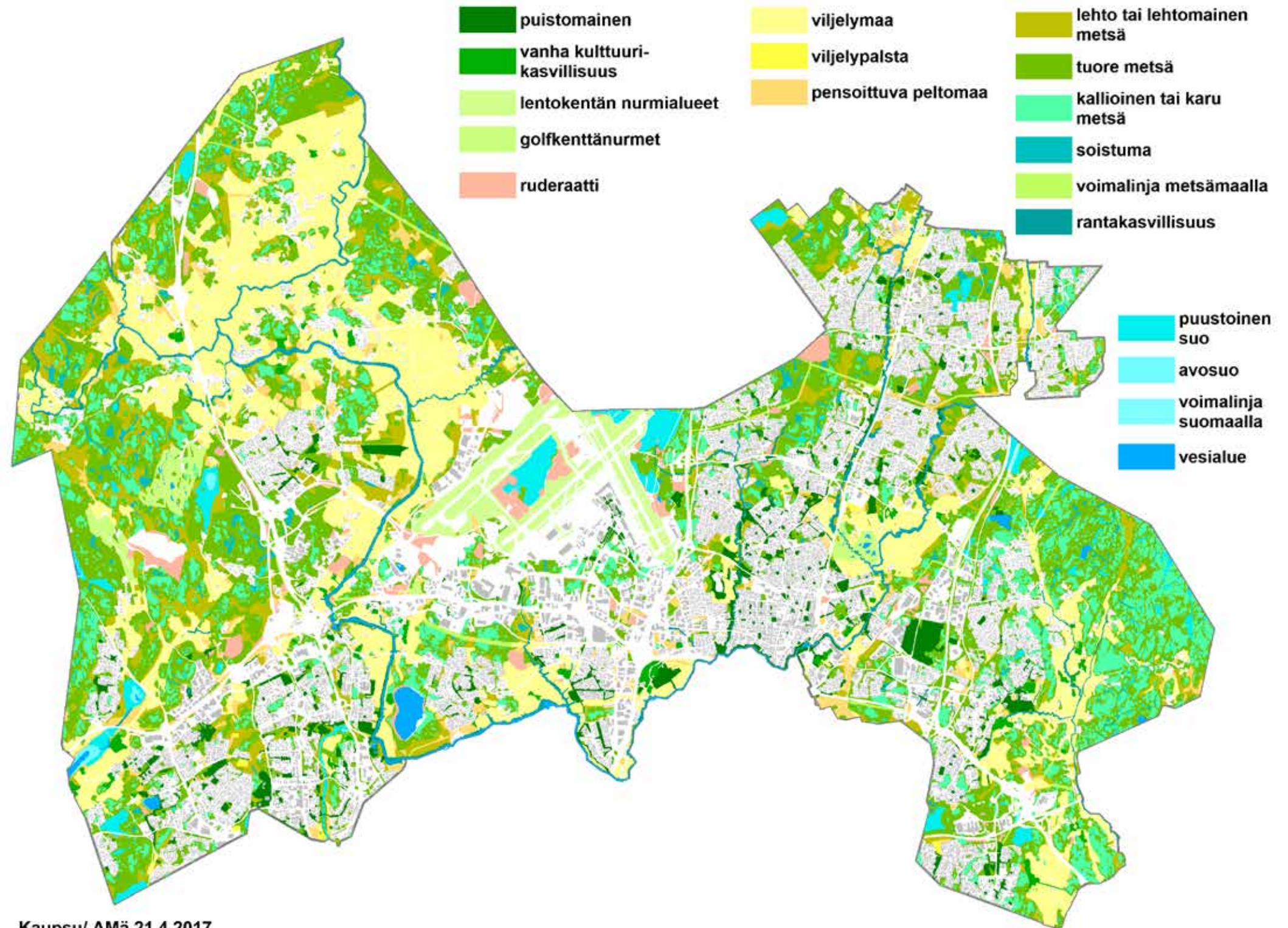

Kuva ylhäällä:
Vantaanjoen rannalla Viinikkalassa on avointa niittyä vuonna 2013.
Kuva alhaalla:
Valtakunnallisesti arvokasta maisemaa Seutulassa 2022.

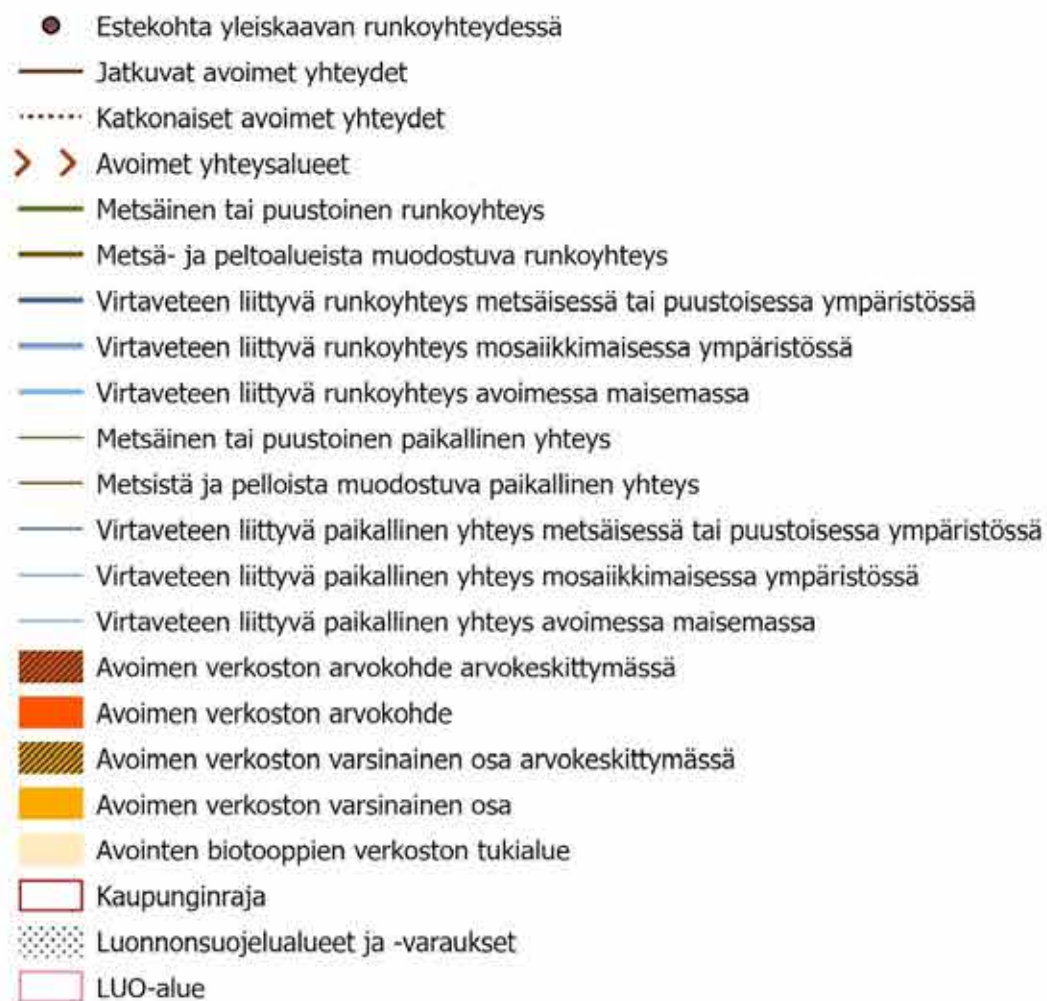
Kartta: Sotunginojan niitty-rantaa vuoden 1933 pitäjän-kartassa.

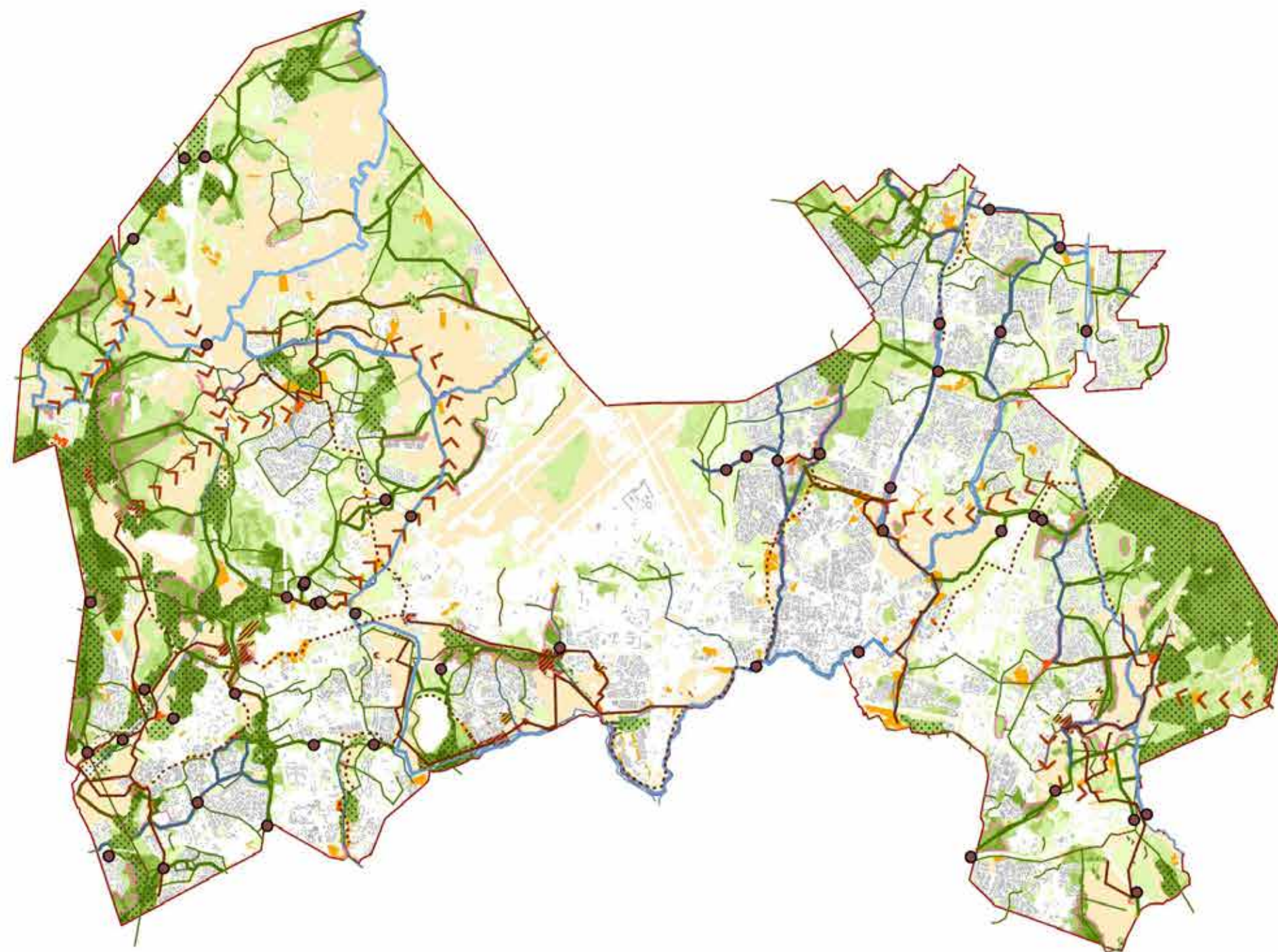
Kaupsu/ AMä 21.4.2017

Kartta: Vantaan erilaiset elinympäristöt vuonna 2017.

Vantaan ekologisen verkoston nykytila

Metsä- ja puustoisien verkoston luontoarvot

3.6 Ekologinen verkosto

Ekologisen verkoston osat ja yhteydet sekä yleiset kehittämistarpeet nykytilan perusteella. Lisäksi kartalla on esitetty metsä- ja puustoisien verkoston tunnettujen luontoarvojen sijoittuminen.

Ekologinen verkosto muodostuu ydinalueista ja niiden välisistä yhteyksistä. Ekologiset verkostot ylläpitävät luonnon monimuotoisuutta mahdollistamalla sitä asuttavien eliöiden liikkumisen, levittäytymisen ja lisääntymisen sekä tarjoamalla niille tarvittavat resurssit. Toimiva ekologinen verkosto edesauttaa ilmastonmuutokseen sopeutumista mahdollistamalla liikkumisen lämpötilagradienttien välillä. Toimiakseen ekologisessa verkostossa on oltava riittävä määrä tarpeeksi laajoja ja laadukkaita elinalueita, jotka ovat kytkeytyneet toisiinsa.

Vantaalla ekologisen verkoston ydinalueita ovat pääasiassa metsäiset suojelu- ja luo-alueet, joita yhdistävät Vantaan yleiskaavan 2020 runkoyhteydet. Runkoyhteydet ovat useimmiten metsäisiä ja virtavesiyhteyksiä. Tunnetuilta luontoarvoiltaan erityisen arvokkaat metsäalueet sijoittuvat useimmiten suojelualueille ja ovat kytkeytyneet runkoyhteyksiin. Runkoyhteydet eivät aina toteudu riittävän leveinä, ja niissä on väylien aiheuttamia katkoskohtia.

Ydinmetsät ovat kaupunkiympäristössä monimuotoisuuden kannalta merkittäviä metsäalueita. Paikalliset yhteydet yhdistävät ydinmetsiä ja tukevat runkoyhteyksiä. Useimmiten paikalliset yhteydet ovat metsäisiä ja puustoisia, mutta myös esimerkiksi puoliavoimet purovarret toimivat luontaisina paikallisina yhteyksinä. Ydinmetsät ovat pääosin kytkeytyneet toisiinsa, mutta tulevaisuuden maankäyttö voi heikentää osaa yhteyksistä.

Avointen biotooppien verkoston arvokohteiden muodostamat arvokeskittymät sijaitsevat pääasiassa lentokentän etelä- ja lounaispuolella. Keskittymät ovat useimmiten kytkeytyneet toisiinsa, mutta myös niihin liittyy kehittämistarpeita ja -potentiaalia etenkin väylien läheisyydessä.

Ekologista verkostoa on tarkasteltu Vantaan ekologiset verkostot -selvityksessä (Huttunen 2023), joka toteutettiin osana VIVA-työtä. Selvityksessä muodostettiin tarkennettu kokonaiskuva Vantaan ekologisista verkostoista eli metsä- ja puustoisesta verkostosta, avointen biotooppien verkostosta ja siniverkostosta. Selvityksessä määriteltiin ekologisten verkostojen tavoitetila ja selvitettiin niiden kehittämistarpeet ja -keinot.

4. Asukkaiden toiveet ja viheralueiden käyttöpaine

Asukkaiden ympäristöasenteita on kartoitettu Vantaalla jo 1970- ja 1980-luvulta alkaen. Vuodesta 2017 kartoitustyötä on tehty kaikkien pääkaupunkiseudun kuntien osalta. Viimeisin kyselypohjainen kartoitus-työ on vuodelta 2022. Tässä yhteydessä on selvitetty mm. asukkaiden näkemyksiä lähiympäristön tilasta sekä luonnossa liikkumista. (Hirvonen, 2023)

Pääkaupunkiseudun asukkaiden ympäristöasenteita kartoittaneessa tutkimuksessa on tietoa esimerkiksi asukkaiden luonnossa liikkumisesta. Tutkimuksen mukaan lähiluonto on vastausten mukaan erittäin runsaas-sa käytössä. Lähes kaikki vastaajat liikkuvat lähipuistoissa ja -luonnos-sa vähintään viikoittain ja 40 prosenttia jopa päivittäin. Laajemmissa metsissä liikkui vajaa puolet vähintään viikoittain. Laajemmissa metsissä ja muilla viheralueilla liikkuminen oli Vantaalla viidessä vuodessa hiukan vähentynyt vertailuvuoteen 2017. Lähiluonnossa liikkumisen useudella oli selvä yhteys ikään: mitä vanhempi vastaaja, sitä todennäköisemmin hän liikkui siellä päivittäin. Lähiluonnossa liikkui päivittäin alle 30-vuotiaista 28 prosenttia, mutta 70 vuotta täyttäneistä jopa 54 prosenttia. (Hirvonen, 2023).

Vuoden 2022 selvityksen mukaan lähes 80 prosenttia vantaalaisista ko-kevat viheralueet erittäin tai melko hyvin saavutettaviksi ja runsas puolet vastaajista kokee niiden palveluiden olevan erittäin hyviä tai melko hyviä. Verrattaessa vuoden 2017 vastauksiin, erityisesti meluttomien ja hiljaisten paikkojen saavutettavuus on vastausten perustella Vantaalla heikentynyt, toisaalta viheralueiden laatu on parantunut. (Hirvonen, 2023).

Kotimaisista ja kansainvälisistä maisema- ja ympäristöpreferenssitut-kimuksista tiedetään, että ihmiset arvostavat usein luonnonmukaiselta näyttävää, vanhaa, järeää, helppokulkuista metsää, jossa on melko hyvä näkyvyys (Tyrväinen & al. 2018).

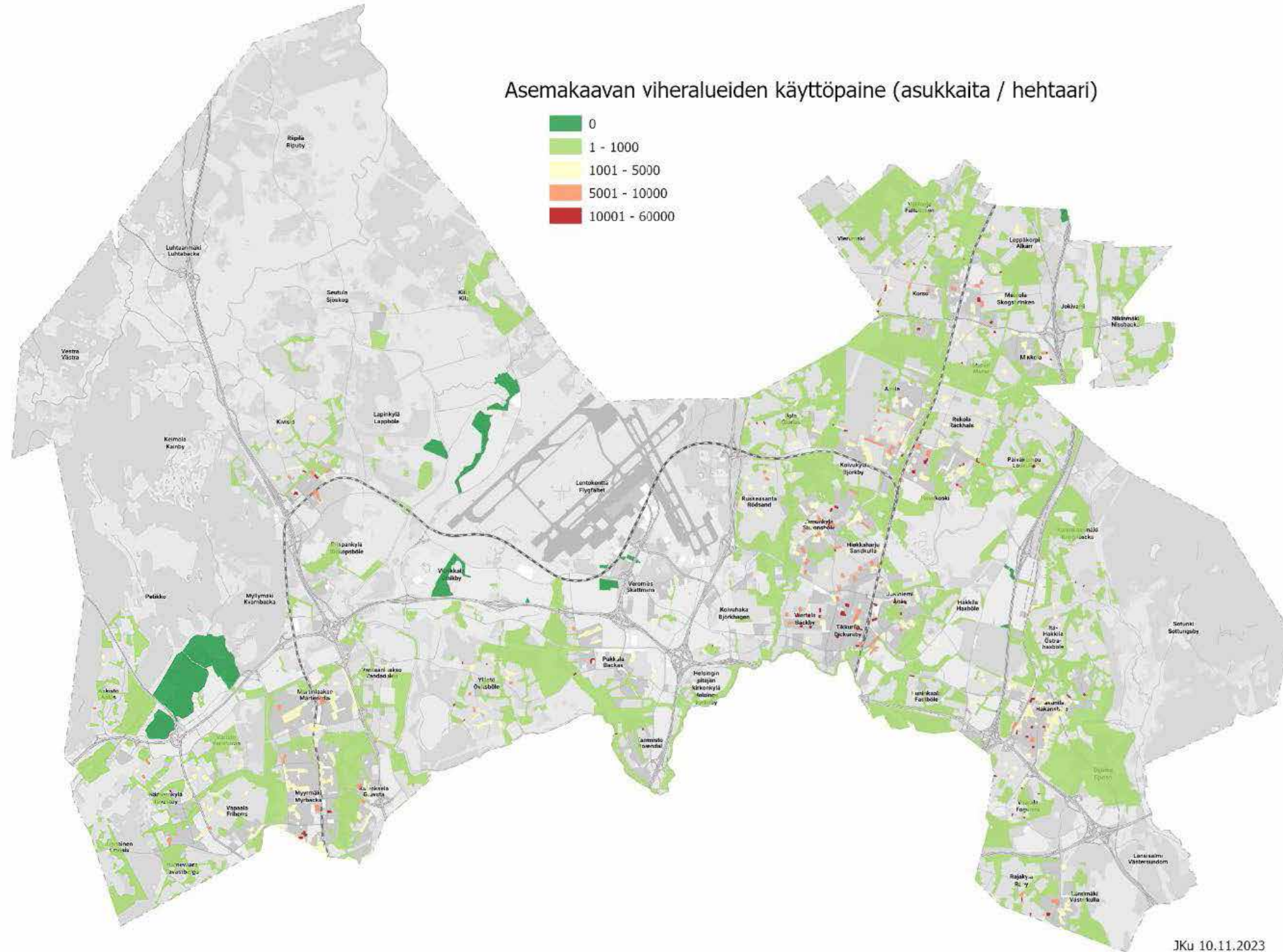
Viereisessä kuvassa kuvataan asemakaavoitettuihin viheralueisiin ja luonnonsuojelualueisiin kohdistuvaa käyttöpainetta. Käyttöpaine kuvaa 300 metrin etäisyydellä asuvien asukkaiden määrää suhteessa viheralu-een pinta-alaan.

4.1 Osallistaminen, vuorovaikutus ja yhteistyö

Viherrakenteen kehityskuvan ja viheralueiden palveluverkkosuunnitel-man taustaksi kerättiin asukkaiden ja muiden käyttäjien näkemyksiä suunnittelutyön eri vaiheissa. Keväällä 2022 tehtiin verkkokysely, johon vastasi yli 1000 henkilöä. Karttamerkintöjä kertyi lähes 6000 kappaletta. Syksyllä 2022 järjestettiin kolme asukastilaisuutta sekä mahdollisuus kommentoida suunnitelmaluonnoksia OsallistuvaVantaa-palvelussa. Ti-laisuuksissa kerrottiin viherrakenteen kehityskuvan valmistelusta ja esillä oli viheralueluokkien alustava luonnos.

Viheralueiden palveluverkkosuunnitelmassa muodostettiin käyttäjäprofii-leja kuvaamaan erilaisten vantaalaisten viheralueisiin kohdistuvaa käyt-töä, tarpeita ja toiveita. Käyttäjäprofileja hyödynnettiin työpajoissa ja suunnitelmien laatimisessa.

Viheralueiden palveluverkkosuunnitelman yhteydessä tehtiin asukasky-sely, johon liitettiin laajemmin viheralueverkoston kehittämistä palvele-via kysymyksiä erityisesti VIVA-työtä ajatellen. Verkkokysely oli avoinna asukkaille ja muille Vantaan viheralueiden käyttäjille 3.2.2022–28.2.2022. Kyselystä tiedotettiin OsallistuvaVantaa-sivustolla sekä muissa kaupun-gin kanavissa. Verkkokyselyyn vastasi 1008 henkilöä. Suurin osa (69 %) vastaajista oli naisia. Vastaajien ikäjakaumassa korostui 30–44 sekä 45–64-vuotiaat, jotka yhdessä muodostivat 69 % vastaajista. Joka toi-nen vastaaja ilmoitti taloudessa asuvan alle 18-vuotiaita (50 %).

JKu 10.11.2023

Karttakyselyn perusteella korostuivat kaupunkikeskusten, erityisesti Tikkurilan ja Myyrmäen läheiset viheralueet paljon käytettyinä. Kyse-lyssä haettiin näkemystä kysymällä kahta vastakkaista asiaa asteikol-la yhdestä viiteen, jolloin kolme on keskellä. Näillä janoilla useimmat asiat sijoittuivat melko keskelle. Keskijanasta jonkin verran poikkeavia olivat: Ennen luonnonmukaisia viheralueita kuin rakennettuja (3,9), ennen pieniä parannuksia laajasti kuin muutamiin isoihin alueisiin panostamista (3,9), ennen ulkoilua lähimetsissä kuin laajempia ret-keilyalueita kauempana (2,0). Avoimissa kysymyksissä nousi esille mm. olemassa olevien lähimetsien säilyttäminen tiivistyvässä kaupungissa ja viheralueiden saavutettavuuden parantaminen.

Vuonna 2022 Vantaan kaupunki yhdessä Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen kanssa selvitti vantaalaisten vesiluon-nossa liikkumista, suosituimpia vesiluontokohteita sekä hulevesitulviin liittyviä kehittämiskohteita. Kyselyyn vastasi lähes 200 henkilöä ja kart-tamerkintöjä jätettiin lähes 400.

Vastausten perusteella vantaalaiset pitivät vesiluonnon puhtautta tärkeänä ja asutuksen läheisyydessä säilyneitä luonnonmukaisia ve-sistöpaikkoja arvostetaan. Asukkaiden mielestä Vantaan vesiluonto on monimuotoista ja luonnonmukaista.

Kehitettävänä kohteina kyselyssä mainittiin Vihdintien tulvatilanne, Kra-kanojan ympäristön tulviminen sekä vesistöissä tapahtuneet muutokset, kuten rehevöityminen, umpeenkasvu sekä muutokset veden laadussa. Vantaanjoen ulkoilureitistö keräsi kehuja, mutta toisaalta sitä toivotaan kehitettävän jatkossa.

VIVA:n luonnoksesta pyydettiin kommentteja

Viherrakenteen kehityskuvan luonnoksesta, joka valmistui 21.12.2023, pyydettiin kommentteja kaupungin sisäisiltä ja ulkoisilta tahoilta.

Palaute oli pääosin positiivista. Suomen luonnonsuojeluliiton Uuden-maan piiri piti luonnosta poikkeuksellisen onnistuneena ja toivoi työn toteutumiselle mittareihin perustuvaa seurantaa.

Uudenmaan ELY-keskus piti hyvänä, että kehityskuvassa tarkennetaan yleiskaavassa esitettyjä tavoitteita kehittyviin aluekeskuksiin keskittyen.

Keravan kaupunki piti keskuspuistomerkintää hyvin Keravan viherverkos-toa tukevana, ja merkintä edistää eteläisen Keravan virkistysmahdolli-suuksia.

Helsingin kaupunki piti tärkeänä seudullisten ulkoilureittien ja ekologis-ten yhteyksien jatkuvuuden turvaamista. Yhteistyö reitistön, virkistyspal-veluiden ja viheryhteyksien kehittämiskohtien sekä ekologisten verkos-tojen suunnittelussa on ollut hyvää ja se on jatkossakin tarpeellista.

Kaupungin sisäisten tahojen kommenttien perusteella tehtiin korjauk-sia raporttiin ja karttoihin. Alueittaisten karttojen sisältöä selkeytettiin tekemällä kartoille selite, jossa on avattu merkintöjen sisältöä paremmin kuin luonnoksessa. Vantaan kaupunginmuseon toivomuksesta nostetaan Suuri rantatie eli Kuninkaantie tärkeänä kulttuurihistoriallisena kohteena näkyville suunnitelmaan.

Karttakysely 5.2.-1.3.2024

Viherrakenteen kehityskuvan luonnoksesta laadittiin karttakysely osallis-tuva Vantaa -sivustolle. Kyselyn avulla selvitettiin vastaajien näkemyksiä laaditusta luonnoksesta. Luonnosta sai kommentoida avoimilla vastauk-silla ja alueittaisille kartoille sai merkitä asioita. Karttakysely oli avoinna 5.2.-1.3.2024. 76 henkilöä vastasi kyselyyn. Työstä annettiin enimmäk-seen positiivista palautetta. Vastaajat pitivät hyvänä, että kaupunkivih-reää säilytetään ja kehitetään. Kriittisistä kommenteista valtaosa koski rakentamista metsiin.

Luonnoksen alueittaiset kartat olivat osin vaikeatajuisia. Kartalle oli mer-kitty ekologiaa yhteyksiä, mutta ne oli joissain kommenteissa ymmärret-ty ulkoilureittiyhteyksiksi.

Palautteen pohjalta raporttiin tuotiin lisää sisältöä ja kehittämis-ehdotuksia tarkennettiin. Puhekuplilla on nostettu karttakyselyyn kirjattuja kommentteja raportin sivuille. Näin vastanneiden ajatuksia välittyy edelleen jatkosuunnitteluun.

”Hyvä että kehitetään, kaupunkivihreä on tärkeää. Toivottavasti löytyy rahaa uusille puille, koska niitä mahtuu kyllä. Asenteet näyttävät vielä liiaksi jumiutu-neet siihen että ruohonleikkurilla jyys-tetty nurmi on hyvää kaupunkivihreää, ja toivottavasti tätä saadaan ravisteltua uusilla kokeiluilla.”

”Erinomaisia suunnitelmia kaupunkikuvien jatkumoiden luomiseksi. Toteutumista innokkaasti odottaen.”

”Em. toimilla varmistetaan, että Vantaan slogan ”Virta vie Vantaalle” on ajan-kohtainen jatkossakin. Useinhan ihmisen valitessa asuinpaikkansa saa ensimmäi-sen sijan luonnonläheisyys. Se on tosi tärkeä asia.”

”Pidän ajatuksesta, että pääsen Rekolasta Pitäjän kirkonkylälle vihervyöhykkeitä pitkin lähes koko matkan hiekkateitä ja polkuja pitkin. Alueelliset ”keskuspuistot” ovat nerokasta kaupunkisuunnittelua. Ne lisäävät asukkaiden hyvinvointia ja Vantaan vetovoimaa. Pitäkää kiinni viher-alueista ja väljästä kaavasta.”

”Hienoa että Vantaalla panostetaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja viher-alueiden kehittämiseen. Tämä jos mikä on nykyajan ja tulevaisuuden kaupunkibrändiä ja myös valttikortti. Minulla Vantaalle muuttoon vaikutti paljon kodin löytyminen luonnonsuojelualueen, suurten niittyjen ja luontoalueiden läheltä.”

”Toivoisin yleisesti, että Vantaalla voisi olla suojeltua ja monimuotoista ikimetsää, niittyjä ja suoalueita. Nämä ovat tärkeitä virkistys- ja hyvinvointimielessä, mutta ennen kaikkea luontoarvojen kannalta. Toivoisin että asukkaille kerrottaisiin aktiivisemmin oman lähiseudun kehitys hankkeista ja luontokohteista.”

Vuorovaikutus viherrakenteen kehityskuvaa laadittaessa:

Kaupungin sisäinen vuorovaikutus:

- Ohjausryhmä 1, 4.11.2021
 - lähtökohdat, sisältö, tavoitteet, konseptit
- Kaupunginosapuistot kartalle -työpaja 27.4.2021
- Asukaspuistot ja lähimetsät kartalle -työpaja 28.10. 2021
 - Molemmissa kutsuttuna viheralueiden suunnittelun ja kunnossapidon sekä kestävä kaupunki -tiimin henkilöstöä
- Asemakaava- tai aluetiimit (joko aluetiimi tai poikkihallinnollinen tiimi) kanssa:
 - Tavoitteet 2021-22
 - Kaupunginosapuistot ja korttelipuistot; 7.10.2022 Tikkurila-tiimi, 10.10.2022 Itä-tiimi, 2.12.2022 Länsi-tiimi, 14.12.2022 Kivistö-tiimi ja 19.12.2022 Aviapolis-tiimi
- Ohjausryhmä 2, 26.10. 2022
 - tavoitteiden viimeistely, sisältö, viheralueiden saavutettavuuden ja mitoituksen ohje (SAAVU), viheralueluokat
- VIVA ja SAAVU tietoiskut koko kaupunkiympäristön toimialalle 8. ja 13.3.202
- Viheralueiden palveluverkkosuunnitelman ohjausryhmä ja työpajat
- KATO strategiajory 11.1.2023
- Kaupunkikehitysryhmä 7.11.2023
- Ohjausryhmä 3, 26.2.2024
 - Muutokset ja jatkotoimenpiteet

Kaupungin ulkopuoliset tahot:

- ELY kuukausikokous 29.1.2023
- Luonnos kommentoitavana 20.12.2023-31.1.2024, sekä kaupungin sisäiset että ulkopuoliset tahot

Asukasosallisuus:

- Verkkokysely ja asukastilaisuudet yhdessä viheralueiden palveluverkkosuunnitelman kanssa 2022
- Karttakysely VIVA:n luonnoksesta 5.2.-1.3.2024

Kaupunkiympäristölautakunta 14.5.2024

Kuva:
Luontopolku Hämeenkylässä.
© Vantaan aineistopankki

5. Vihreä ja virtaava Vantaa – tavoitteet maisemalle ja viheralueille

Viheralueiden, viherrakenteen ja maiseman vaalimisen ja kehittämisen on oltava kestävän kehityksen mukaista. Kestävän kehityksen tulkitsemiseksi maankäyttöön otettiin Vantaan yleiskaavassa 2020 käyttöön Sitran selvityksen (Kestämätön käy kalliiksi 2013) mukainen kolmiomalli, jossa maapallon kantokyky ja ekologinen kestävyys on kestävyuden kivijalka, jonka varaan sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys rakentuvat tuottaen hyvinvointia.

Sosiaalinen kestävyys:

- Viheralueiden terveysvaikutukset
- Riittävät ja saavutettavat viheralueet
- Monipuoliset virkistyspalvelut
- Toimivat julkiset ulkotilat

Kulttuurinen kestävyys:

- Kulttuuriympäristöjen vaaliminen
- VIVA toteuttaa kulttuuriympäristölinjauksia

Ekologinen kestävyys:

- Viherrakenne suunnitellaan mahdollistamaan ekologisia prosesseja ja luonnon monimuotoisuutta.
- Viherrakenne on hiilivarasto ja -nielu

Taloudellinen kestävyys:

- Viheralueiden rakentamisen ja kunnossapidon kustannustehokkuus (esim. perustamisolosuhteet, rakennettujen leikki- ja liikuntapaikkojen keskitetyt sijainnit)
- Viheralueiden merkitys kaupungin vetovoimalle ja imagolle
- Viheralueet mahdollistavat kestävä taloutta luontoon tai maisemaan perustuvien palvelujen myynnin kautta. Tällaisia ovat esimerkiksi luontomatkailuun ja luonnon virkistyskäyttöön liittyvät palvelut, tai terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät palvelut

Vantaan viherrakenne ja maisema on:

Monimuotoinen luonnoltaan, kulttuuriympäristöiltään ja kaupunkimaisemaltaan

- Viherrakenne turvaa luontotyyppien ja lajien monimuotoisuutta
- Viherrakenne suunnitellaan mahdollistamaan ekologisia prosesseja
- Viheralueita suojataan kulumiselta ohjaamalla liikkumista hyvin suunnitelluille ja toteutetuille reiteille.
- Kulttuuriympäristöjen arvoja vaalitaan.
- Vantaalle ominaisia erityyppisiä kulttuuriympäristöjä kehitetään osana kaupunkirakennetta ja virkistysalueiden palveluja.
- Uutta kaupunkimaisemaa luodaan alueellisia ominaispiirteitä korostaen.

Ilmastonmuutosta hillitsevä ja siihen sopeutuva

- Kytkeytynyt, monikäyttöinen ja monimuotoinen viherrakenne auttaa sopeutumaan ilmastonmuutokseen
- Viherrakenteen hiilivarastoja vaalitaan ja hiilinieluja lisätään korostaen olemassa olevan maaperän ja kasvillisuuden säilyttämistä.
- Viherrakenne suunnitellaan vastaanottamaan äärimmäisiäkin säitä, kuten rankkasateita, kaupunkitulvia ja hellejaksoja.

Hyvinvointia tukeva

- Viherrakenne ulottuu kaikkialle ja kaupunkivihreä on lähellä ihmistä.
- Varataan kaavoissa riittävästi tilaa lähimetsille ja puistoille.
- Viherrakennetta vaalitaan ja kehitetään tuottamaan ekosysteemipalveluja.
- Laajemmat virkistysalueet ovat asuinalueilta hyvin saavutettavissa kävelen vehreitä reittejä pitkin.
- Vesimaisema on saavutettavissa ja veden äärelle pääsee helposti.
- Jokien rannat ovat julkisessa käytössä. Purojen rantojen virkistyskäyttöä ohjataan.
- Jokaiseen kaupunkikeskukseen liittyy kaupunginosapuisto.
- Julkisissa ulkotiloissa on mahdollisuuksia omaehtoiseen toimintaan ja tapahtumiin.

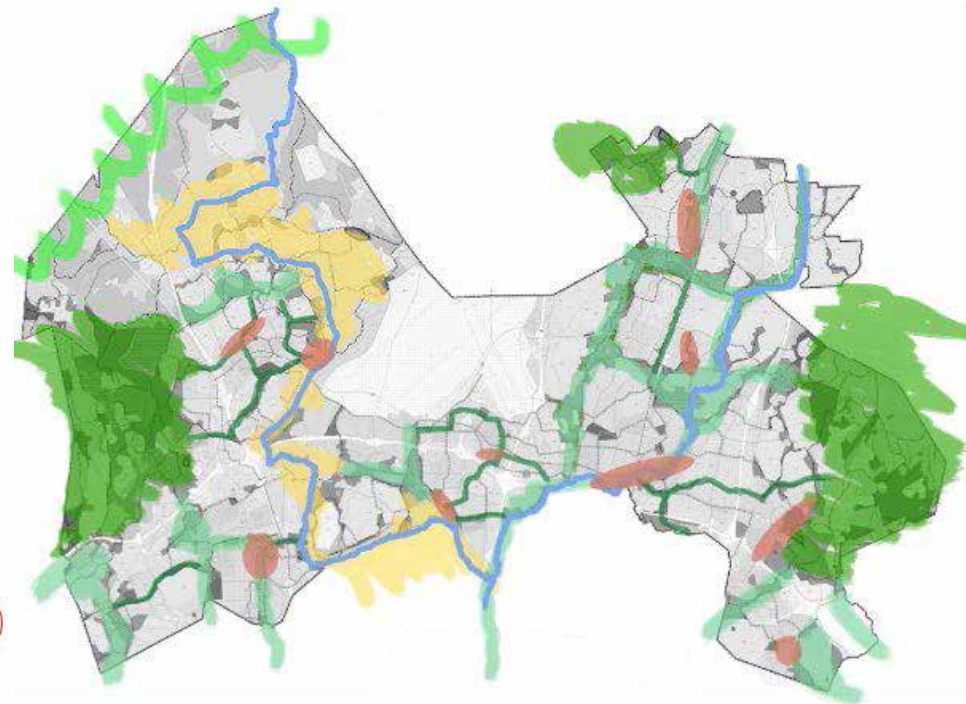
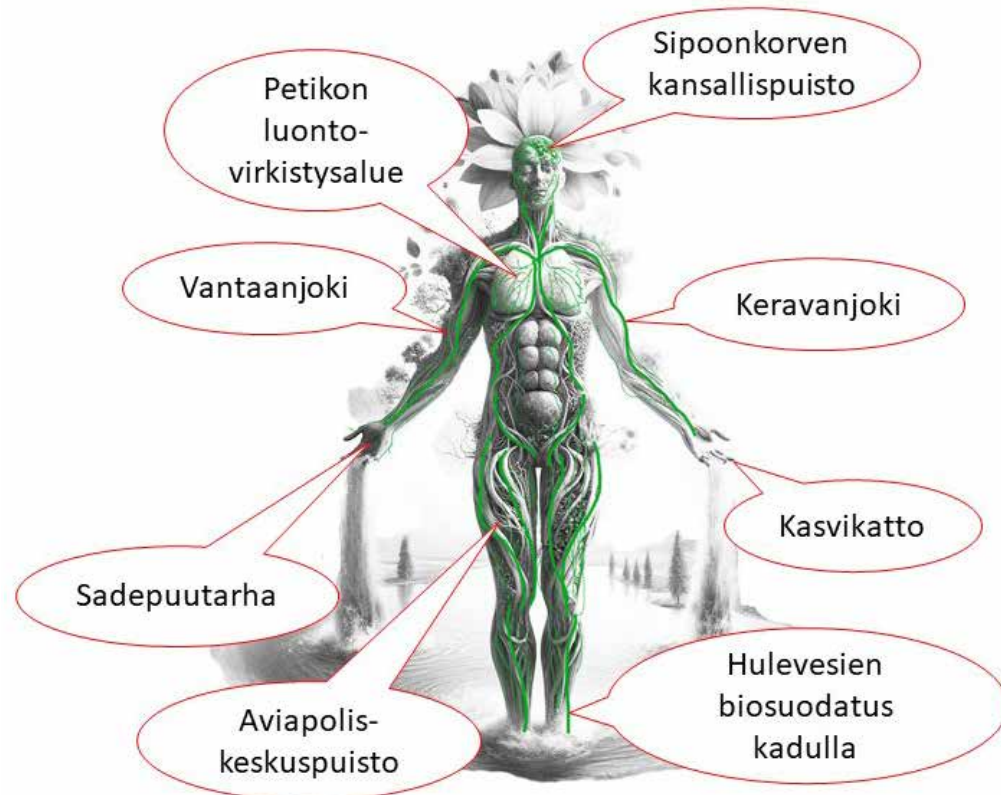
Taloudellinen

- Laadukkaammilla materiaaleilla ja tekniikoilla kulutuskestäviksi rakennetut ja intensiivistä hoitoa vaativat viheralueet keskitetään, ja muuten viheralueet voivat olla luonnonmukaisempia ja vähemmän hoitoa vaativia. Panostetaan käytettävyyteen ja kulutuskestävyyteen siellä, missä ihmisiä on eniten.
- Vaalitaan vetovoimakohteita houkuttelemassa asukkaita ja matkailijoita.
- Mahdollistetaan vetovoimaisia ja elämyksellisiä palveluja.
- Kustannuksia säästetään, jos kaupunkikehityksessä ensisijaisesti hyödynnetään olevaa viherrakennetta ja maisemaa. Uuden viherrakenteen rakentaminen on usein kalliimpaa kuin olevien elementtien säilyttäminen.
- Luontopohjaiset ratkaisut ovat monesti kustannustehokkaita.

6 Viherrakenteen ja maiseman kehittämissuunnitelma

6.1 Konseptit

Vahvistuvat vihreät verkostot, monihyötyinen kaupunkivihreä ja saavutettavat virkistysalueet

Viherrakenteen periaate

- Viherrakenne koostuu isommista ja pienemmistä osista.
- Viherrakenne on tärkeä ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille.
- Laajat viheralueet ovat ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävämpiä kuin pienet ja pirstaleiset, mutta lähellä ihmisiä oleva pienipiirteinen kaupunkivihreä tuottaa paikallisesti ekosysteemipalveluja.
- Kytkeytynyt verkosto tukee niin ihmisten kuin muunlajistenkin eläinten liikkumista.
- Eri alueiden vaihtelevat maisemat ovat asukkailla rakkaita kotiseutuja.

Viheralueverkoston maankäytön periaate

- Vantaan viheralueet muodostavat verkoston. Verkosto on hyvin saavutettavissa kaikista keskustoista.
- Keskustoihin liittyy kaupunginosapuistoja ja korttelipuistoja, joissa on sekä monipuolisesti rakennettuja viheralueiden palveluja että mahdollisuus luontokontaktiin. Kuvan punaiset soikiot kertovat kaupunginosapuistojen likimääräisestä sijainnista.
- Sekä lännessä että idässä on laaja viheraluekokonaisuus, joka on hyvin saavutettavissa julkisella liikenteellä, pyöräillen ja kävellen.

Ekologisen verkoston periaate

- Metsäisissä ja puustoisissa, avoimien ympäristöjen muodostamissa ja vesiin liittyvissä verkostoissa elävät ja liikkuvat osin eri eläin- ja kasvilajit.
- Eri lajien elämisen ja liikkumisen mahdollisuuksia vaalitaan ja vahvistetaan turvaamalla elinympäristöjen riittävä määrä, koko ja laatu sekä niiden välinen kytkeytyneisyys kussakin verkostossa.

6.2 Vantaan viheralueverkoston kehityskuva

Viheralueverkoston rakenne, viheralueiden luokittelu, määritelmät ja yleisiä kehittämisperiaatteita. Lisäksi kartalla on esitetty Suuri rantatie kehitettävänä kulttuuriympäristönä.

Viheralueverkoston kehityskuva on laadittu asema- ja yleiskaavoissa esitettyjen viheralueiden pohjalta. Yleiskaavan viheralueisiin ei esitetä muutoksia. Koko Vantaata kuvaavassa kehityskuvakartassa on luokiteltu kaavoitetut viheraluekokonaisuudet eri viheraluetyypeiksi ja esitetty

tärkeimmät kehitettävät virkistysyhteydet niiden välillä, vihervaltimot. Lisäksi on esitetty joen varren virkistyskäytön kehittämisalueet, portit luontoon ja vetovoimakohde. Viheralueiden luokittelun pohjana on viheralueiden koko sekä sijainti kaupunki- ja maisemarakenteessa.

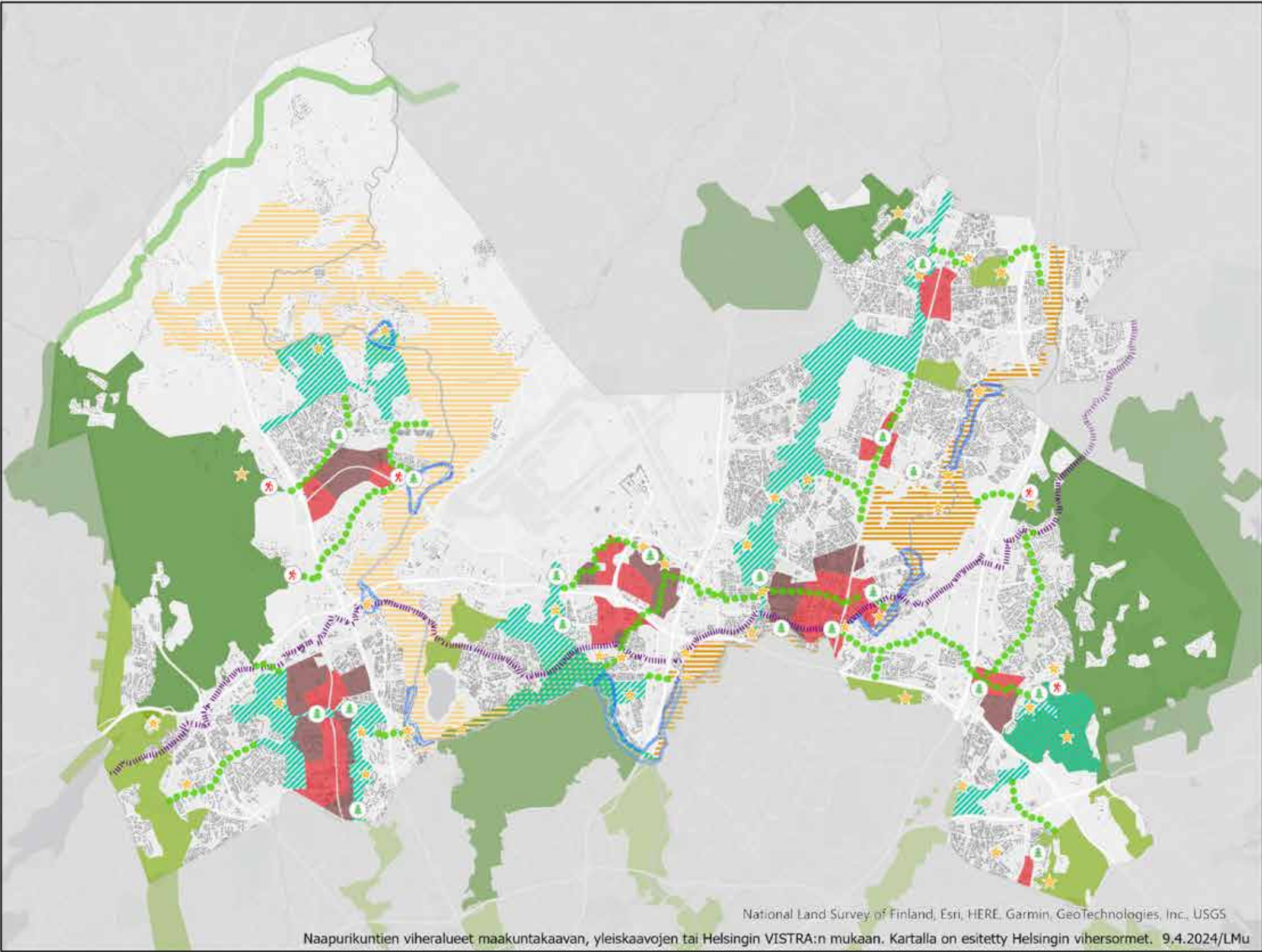
Vantaa on monikeskuksinen kaupunki. Viheralueet kiertyvät keskustojen ja asuinalueiden ympärille. Viheralueverkon rakenne ei ole sormimainen, vaan verkkomainen. Se mahdollistaa laajojen viheralueiden hyvän saavutettavuuden asuinalueilta käsin ja monipuoliset ekologiset verkostot.

Vantaalla on laajoja metsän ja viljelysmaiseman viheraluekokonaisuuksia, joille viheralueyhteydet johtavat asuinalueilta ja keskuksista. Aidattu lentokenttäalue on kuitenkin kuin aukko keskellä kaupunkia. Aviapoliksen keskustasta on yhteys viheralueille vain etelän suuntaan.

Vantaan yleiskaavojen taustalla on ollut maisemarakenteen analyysi vuoden 1992 yleiskaavasta lähtien. Siten myös viheralueiden sijoittumista ohjaa maisemarakenne. Maisemarakenteeseen perustuvan viheraluejärjestelmän runkona ovat joki- ja purolaaksot sekä selänmetsät.

Seuraavilla sivuilla on kuvailtu kartalle merkittyjen kohteiden sisältöä.

- Laaja viheraluekokonaisuus
- Vantaanjokilaakson viheralueet
- Keravanjokilaakson viheralueet
- Joen varren virkistyskäyttöä kehitetään
- Keskuspuisto
- Täydentävä laaja viherverkko
- Vihervaltimo
- Pääkaupunkiseudun viherkehän jatkuminen
- Portti luontoon
- Kaupunginosapuisto
- Vetovoimakohde
- Suuri rantatie, täydennetty
- Yleiskaavassa kaupunkikeskustan alue C
- Yleiskaavassa kaupunkikeskustan asuinalue AC

Laaja viheraluekokonaisuus

Laajimmat viheraluekokonaisuudet Vantaalla ovat Petikon luontovirkistysalue lännessä ja Sipoonkorven kansallispuisto ympäristöineen idässä.

Petikon luontovirkistysalue

Petikon luontovirkistysalue on monipuolinen virkistys- ja luonnonsuojelualue Länsi-Vantaalla, joka on pääosin Vantaan kaupungin omistuksessa. Petikko on luontoarvoiltaan monipuolinen ja maisemaltaan vaihteleva alue. Luonnonsuojelualueista suuri osa kuuluu Natura 2000 -alueeseen Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät. Metsien ja soiden lomassa on avaria peltoja ja niittyjä. Vehkalanmäen täyttömäellä on ylläpidetty monipuolista niittykasvillisuutta. Koko alue on lentomeluvyöhykkeillä 1-3.

Petikko on osa Vantaan laajinta yhtenäistä metsäaluetta, ja sillä on keskeinen rooli kaupungin viheralueverkostossa sekä osana pääkaupunkiseudun viherkehää. Petikossa on hyvät ulkoilureitit, jotka ovat talvisin hiihtäjien ja muina aikoina kävelijöiden ja pyöräilijöiden käytössä. Reittien varrella on kaksi laavaa. Alueella toimii muun muassa hiihto- ja suunnistusseuroja, metsästysseuroja, koiraharrastusyhdistys ja lennokikerho.

Petikon luontovirkistysalueen yleissuunnitelma laadittiin vuosina 2006-2009. Suunnitelman pohjalta on mm. toteutettu ulkoilureittejä ja opasteita, hankittu maata kaupungin omistukseen luonnonsuojelua ja virkistyskäytön kehittämistä varten sekä rauhoitettu luonnonsuojelualueita ja laadittu niiden hoito- ja käyttösuunnitelmia. Saapuminen ja pysäköinti ohjattiin paikoitusalue ”Petikon porttiin”, joka on saavutettavissa lähinnä henkilöautolla. Kehärata aloitti liikennöinnin vuonna 2015. Jatkossa virkistysalueen saavutettavuutta Kehäradan asemilta käsin on parannettava. Kehäradan tuntumaan on tässä suunnitelmassa esitetty luontoportteja, joiden sisältö tarkentuu jatkossa.

Yleiskaavassa 2007 varattiin Pyymosan laakso urheilu- ja virkistyspalvelujen alueeksi (VU) golfkenttää varten. Alue vuokrattiin yksityiselle toimijalle, ja golfkenttää alettiin perustaa vuonna 2014. Golfkentän eteläpuoli, yhdeksänreikäinen golfkenttä ”etuysi” valmistui vuonna 2017. Golfkentälle on asennettu kastelujärjestelmä. Vuokratun alueen pohjoisosaan

lajitettiin vuosina 2015-2018 huomattavia määriä rakennetusta ympäristöstä peräisin olevia ylijäämämaita, mutta tälle ei ollut ympäristölupaa. Lajitus aiheutti mm. Herukkaojan tulvimista. Golfkentän rakentaminen keskeytettiin, vuokrasopimus purettiin ja kaupunki haki ympäristölupaa. Alue muotoiltiin ympäristöluvan ehtojen mukaisesti turvalliseen kuntoon. Lajitusalueelle jäi täyttömaalla muotoiltua niittyä, jonka kasvillisuus on peräisin tuotujen maiden siemenpankista, ja avointa maata.

Petikossa on hyvät mahdollisuudet vahvistaa ekologisista verkostoja. Pelloille, golfkentälle ja täyttöalueille voidaan luoda arvokkaiden avointen biotooppien yhä laajeneva kokonaisuus.

Golfkenttä sijaitsee Natura-alueiden ja muiden metsäisten luonnonsuojelualueiden vieressä. Golfkenttä voi olla osa avoimien elinympäristöjen ekologista verkostoa. Golfkentällä erityisesti karheikot voivat olla monimuotoisia niittyjä. Golfkentän kunnostuksessa olisikin syytä kiinnittää huomiota niittyjen lajistoon ja tukea luonnon monimuotoisuutta.

Niittyverkostoa voidaan kehittää lajitysten jäljiltä osin paljaana olevalle pohjoiselle alueelle siemenpankin pohjalta, tai niittykasvien siemeniä voidaan tuoda lähialueilta lisää.

Niittyverkostoa voi myöhemmin laajentaa käytöstä poistuvan Pitkäsuon täyttömäen alueelle. Pitkäsuon täyttömäen eli Petikonmäen ylijäämämaiden vastaanottopaikan toiminta jatkuu toistaiseksi, mutta vuoteen 2050 mennessä alue on virkistyskäytössä, ja luontovirkistysalueen kokonaisuus saadaan rauhoitettua virkistykselle ja luonnonsuojelulle.

Herukkaojan yhteyteen on mahdollista luoda vesipintoja ja kosteikkoymäristöjä, jotka lisääisivät entisestään erilaisten elinympäristöjen määrää. Biodiversiteettipuiston voi yhdistää monenlaiseen virkistyskäyttöön, myös golfiin. Kaikille avoin ja ilmainen frisbeegolf olisi yksi mahdollisuus alueelle. Ulkoilureittejä ja latuja alueelle on perustettava joka tapauksessa.

Petikon yleissuunnitelma on päivitettävä lähivuosien aikana. Siinä on suunniteltava Kehäradan luontoporttien sisältöä, maiseman kehittämisen ja hoidon toimenpiteitä ja ulkoilureittiverkoston täydennyksiä sekä sovittava alueelle sijoitettavista toiminnoista,

Kuva: Turun Skanssin biodiversiteettipuisto. Turun Skanssin biodiversiteettipuistossa on lisätty luonnon monimuotoisuutta aktiivisesti. Niittykasvien siemenet on tuotu läheltä. © Jere Nieminen/Villi vyöhyke ry

Kuva ylhäällä: Metsää ja kallio Keimolan Isosuon länsipuolella.
Kuva alhaalla: Herukkapuron luonnonsuojelualue.
© Jarmo Honkanen.

”Kommentoin keskustojen ulkopuolisena alueena Petikkaa. Sinne on tehty pieniä parannuksia ajan mittaan, mutta onko mietitty sitä, että siellä jos jossain viherrakennetta olisi myös mahdollisuus lisätä ja yhtenäistää isossa mittakaavassa. Alueen keskiosan ns. ex-golfpuisto ja täyttömäki muodostaa ison alueen joka olisi hyvä saada osaksi viherrakennetta ja virkistyskäyttöä ennen pitkää. Ja siellä on muitakin alueita (peltoja) joita voisi harkita metsittää. Iso makrotason merkitys yhtenäisyydelle ja yhteyksille. Suojelualueita voisi kasvattaa ja yhdistää - luovasti ajatellen jopa liittää osaksi Nuuksion kansallispuistoa?”

Sipoonkorpi, Sotunki ja Ojanko

Itäisellä Vantaalla laajan viheraluekokonaisuuden muodostavat Sipoonkorven kansallispuisto ja siihen liittyvät metsät, Sotungin arvokas kulttuurimaisema ja Ojangon virkistysalue. **Sipoonkorven kansallispuistoa** hallinnoi Metsähallitus. Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaa laadittaessa Vantaan kaupunki ja Metsähallitus tekivät yhteistyötä. Kansallispuiston vetovoimaisuuteen liittyviä virkistysten ja luontomatkailun palveluja kannattaa sijoittaa hyvin saavutettaville paikoille ja kaupunkirakenteen yhteyteen. Moottoriajoneuvoliikennettä ei tule ohjata kansallispuiston sisälle. Kansallispuiston porttien yhteyteen keskitetyt palvelut ja pysäköintialueet mahdollistavat rauhallisempien sisäosien säilymisen kansallispuistossa, joka on luonnonsuojelualue ja kuuluu suurelta osin Natura 2000 -verkostoon.

Kuusijärven kehittämissuunnitelma ”Kuusijärvi Sipoonkorven portiksi” valmistui vuonna 2016. Siinä määriteltiin kehittämistavoitteita koko Vantaan puoleiselle Sipoonkorven kansallispuiston ympäristölle. Portteina kansallispuistoon ovat Kuusijärvi ja Hakunilan urheilupuisto. Ulkoilureittiyhteys Hakunilan urheilupuistosta Sotunkiin on suunniteltu ja ulkoilureittitoimitus tehty. Reitin rakentamissuunnittelu on käynnissä. Reitti todennäköisesti toteutetaan vuonna 2024.

Vantaan kaupungin omistama entinen yhdyskuntajätteen kaatopaikka Sipoonkorven kansallispuiston kupeessa kunnostettiin siten, että kapealoidun jätekasan päälle perustettiin niittyjä. Kunnostus valmistui vuonna 2022. Niitty on ekologisessa verkostossa osa avointen ympäristöjen yhteysaluetta.

Sotunki on pääosin yksityisessä omistuksessa olevaa maanviljelysmaisemaa. Viljelyn jatkuminen turvaa maiseman arvojen säilymistä. Sotungin kylä ja Håkansböle on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Maisemallisesti arvokas alue on Vantaan yleiskaavassa ja maakuntakaavassa RKY-aluetta laajempi.

Ojanko on lähes kokonaan Vantaan kaupungin omistama ja suuri osa kaupunginosasta on asemakaavoitettu lähivirkistysalueeksi. Hakunilan urheilupuisto liittyy Ojangon virkistysaluekokonaisuuteen. Ojangossa on tiheä latu- ja ulkoilureittiverkosto viljelyaukeiden ja metsien muodostamassa mosaiikkimaisessa maisemassa, joka on arvokasta kulttuurimaisemaa. Ojangossa sijaitsee Håkansbölen kartano puutarhoineen. Puutarha on kunnostettu sen historiallisia ominaispiirteitä kunnioittaen ja palauttaen.

Tässä työssä Ojangosta Kuussiltaan ja Vaaralan lammille ulottuva viheraluevyöhyke on määritelty keskuspuistoksi ja Kormuniitynojan välitön ympäristö kaupunginosapuistoksi, siten että nämä viheralue luokat ovat sisäkkäin. Ojangon kehittämistavoitteita tullaan määrittelemään tekeillä olevassa Hakunilan kulttuuri- ja urheilupuiston suunnitelmassa.

Haltiala sijaitsee pääosin Helsingissä, jatkuu Vantaalle ja yhdistyy Aviapolis-keskuspuistoon Vantaanjoen laaksossa, valtakunnallisesti arvokkaassa kulttuurimaisemassa. Viljelysaukea levittäytyy molemmin puolin Vantaanjokea. Helsingin puolella maa on Helsingin kaupungin omistuksessa, ja Vantaan puolella pääosin yksityisessä omistuksessa. Vantaan puolella monet yleiskaavassa esitetyt ulkoilureitit ovat vielä toteuttamatta.

ta. Ulkoilureitit ja sillat on kuvailtu ulkoilureittien tavoitesuunnitelmassa (Tammisto 2021). Joen yli on suunniteltu kaksi siltaa.

Mätäkipenmäki sijaitsee Tuusulassa ja on varattu maakuntakaavassa viheralueeksi. Vierumäen viheralueet yhdistyvät Mätäkipenmäkeen muodostaen laajan viheraluekokonaisuuden. Vierumäellä on maastopyöräilyreitti.

Vantaan puoleisesta osasta kokonaisuutta suuri osa on luonnonsuojelualueita: Tussinkosken luonnonsuojelualue Rauno ja Liisa Ruuhijärven metsän luonnonsuojelualue. Suojelualueille on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmat, joiden mukaan reittiverkostoa ja opastusta kehitetään. Vantaan ja Tuusulan on suunniteltava alueita yhdistävää ulkoilureittiverkostoa yhteistyössä.

Helsingin seudun viherkehän jatkuminen

Virkistys-, suojelu- ja muiden viheralueiden muodostama kokonaisuutta Helsingin seudulla kutsutaan viherkehäksi (Uusimaamaa-kaava 2050 ja Lohman 2015). Viherkehä on toisiinsa kytkeytyneiden viheralueiden muodostama kokonaisuus, johon kuuluvia viheralueita ei olla tarkkaan määritelty.

Viherkehään kuuluvat laajat viheraluekokonaisuudet Petikko, Sipoonkorpi ympäristöineen ja Mätäkipenmäki-Vierumäki. Idässä Tikkurila-Korson keskuspuisto ja Keravanjoen laakso liittyvät viherkehään. Nämä voivat kytkeytyä toisiinsa monesta kohtaa. Lännessäkin viheralueiden on mahdollista kytkeytyä toisiinsa monesta kohtaa. Viivamerkinnällä on korostettu luonnonsuojelualueita yhdistävä yleiskaavaan merkitty ekologinen runkoyhteys, jota tulisi kehittää metsäisenä.

Kuva: Håkansbölen kartanopuutarhaa 11.5.2022. © Alisa Kaukio

Jokilaaksot

Vantaa on kahden jokilaakson kaupunki. Niiden suhde kaupunkirakenteeseen on erilainen. Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on pohjoisosiltaan maaseutumainen ja luonteeltaan viljelysmaisemaa, kun taas Keravanjokilaakso on rakennetun ympäristön sisällä ja eteläosastaan puistomainen.

Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokas maisema-alue

Vantaanjokilaakson viljelymaisema on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Se kuuluu eteläisen viljelyseudun maisemaseutuun, jota luonnehtivat laajat savitasangot, pienet joet sekä huuhtoutuneet kallio- ja moreeniselänteet. Vantaanjokilaakso edustaa eteläisen Suomen pitkän kartano- ja viljelyhistorian synnyttämiä maatalousmaisemia. Maatalouden ohella Vantaanjokilaakso on tarjonnut hyvät edellytykset varhaiselle teollisuudelle. (VAMA 2021)

Vantaanjokilaakson kulttuurihistoria näkyy maisemassa perinteisen rakenteensa säilyttäneinä kyläkokonaisuuksina, vanhoina tielinjoina, hyvin säilyneinä kartanoympäristöinä sekä historiallisina teollisuuslaitoksina. Vantaankoskella on hieno kokonaisuus, joka muistuttaa teollisesta historiasta. Alueella on laajoja viljelytasankoja, joiden taustamaiseman muodostavat pääsääntöisesti matalahkot asuinalueet. Avarimmat näkymät aukeavat Seutulan ja Haltialan peltoalangoilla. Vantaanjoen varrella on myös joitakin luonnonsuojelualueita, kuten Pitkäkoski. (VAMA 2021)

Jokilaakson merkittävintä rakennuskantaa edustaa 1600-luvulla perustettu Backaksen kartano, joka on toiminut 1900-luvulla Osuuskunta HOK-Elannon tuotantotilana. Muita arvokkaita kartanokohteita ovat maisema-alueella Königstedt Riipilässä, Katrineberg Seutulassa ja Linnan kartano Keimolassa. (VAMA 2021)

Maisemakuvan eheyttä rikkovat monet suuret liikenneväylät, kuten Kehä III, Hämeenlinnanväylä ja Tuusulanväylä, sekä sähkölinjat. Koillisnurkastaan maisema-alue rajautuu Helsinki–Vantaan lentoasema-alueeseen. Paikoin eheyttä rikkovat rakennukset ja rakennetut alueet, joilla rakentaminen on tuotu maisemarakenteen määrittelemien luontaisten rakentamisalueiden alapuolelle pellolle, reunoilla on epäluontevia täyttöjä tai istutetut reunavyöhykkeet puuttuvat.

Osa maiseman arvoa on, että avoimen maisematilan reunat ovat eheät ja maisemarakenteen määrittämällä paikoilla. Kasvavan kaupungin sisälle jäävän viljelymaiseman maisemakuvan eheyttä ja yhtenäisyyttä voidaan vahvistaa. Yleiskaavassa määrätään kiinnittämään avoimen maisematilan reunoihin erityistä huomiota. Avoimen maisematilan reunojen tulisi olla kasvillisuudesta muodostuvia siten, että reunalla on joko puutarhoja tai puustoinen ja kasvillisuudeltaan monikerroksinen reunavyöhyke. Reunoja voidaan vahvistaa tekemällä istutuksia. Lapinkylän keskuksen kohdalla tästä on yleiskaavassa määrätty erikseen. Istutuksia on syytä tehdä muuallekin. Yleiskaavassa on esitetty suojaviheralueena (EV) lentokentän ja sen eteläpuolisten työpaikka-alueiden ja jokilaakson välinen vyöhyke, jolle tulisi luoda istuttamalla ja mahdollisesti maastoa muotoilemalla pehmeä kasvillisuusreuna. Alue ei ole kaupungin omistuksessa. Peltojen reunojen metsittäminen voi oikeilla paikoilla vahvistaa puustoisia ekologisia verkostoja ja luoda mahdollisuuksia ekologiselle kompensatiolle.

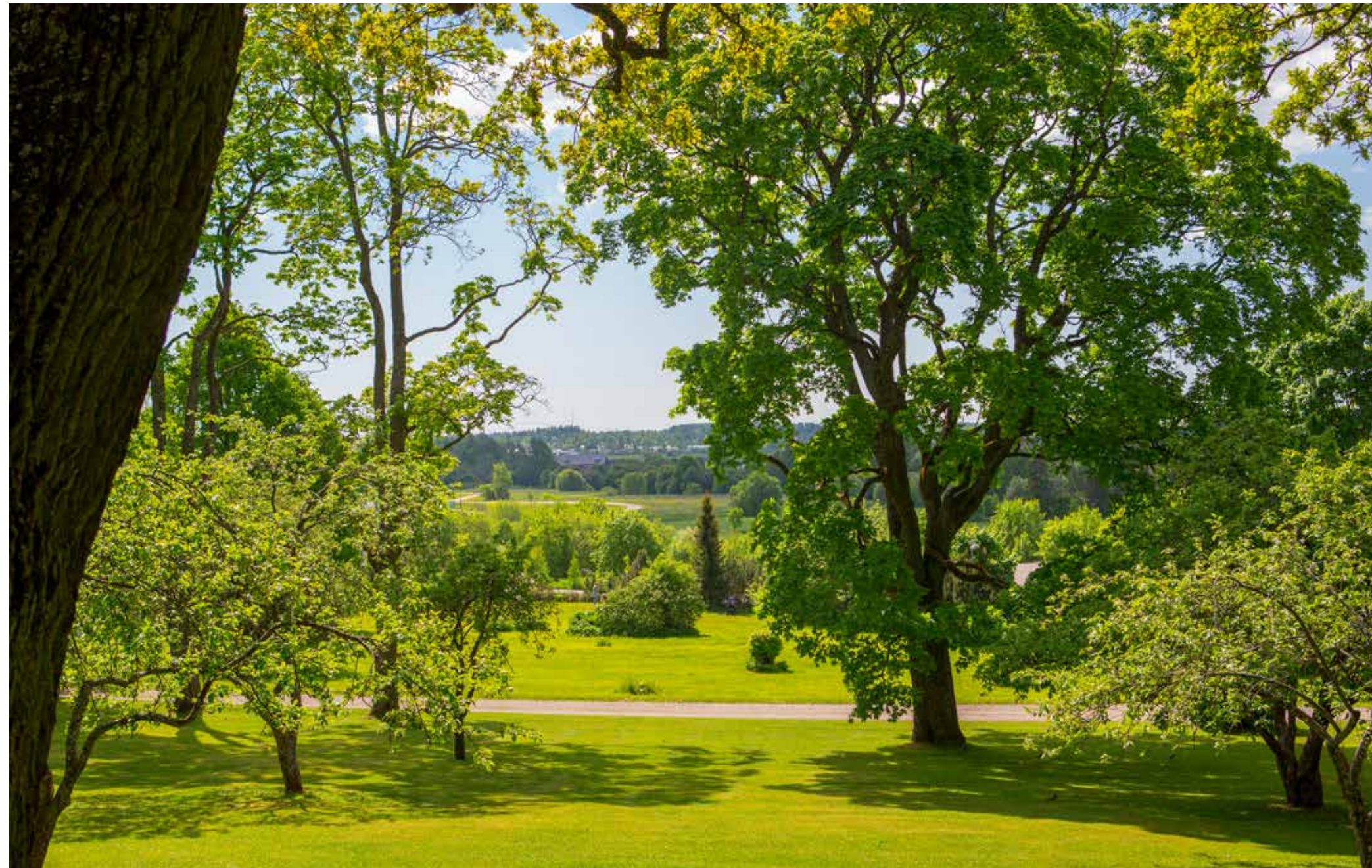
Aktiivinen maatalouskäyttö on säilyttänyt kulttuurimaiseman ominaispiirteitä. Kuitenkin maisema on jatkuvassa muutoksessa. Historiallisista kartoista voi nähdä, kuinka joen ja siihen laskevien purojen rannat olivat avoimeksi niitettyjä tai laidunnettuja 1900-luvun puoliväliin saakka.

Niityille kehittyi vuosisatojen kuluessa omintakeinen lajistonsa, joka on nykyisin uhanalaista. Umpeen kasvaville rannoille syntyy kuitenkin toisia luonnon arvoja. Kasvillisuus varjostaa vesistöä ja rantapensaikko on monelle lajille soveltuvaa elinympäristöä. Arvokkaan kulttuuriympäristön hoidossa tulisi sovittaa yhteen avointen ja umpeen kasvavien alueiden ekologisia arvoja, ja kulttuurihistoriallisia sekä maisemakuvallisia arvoja. Käytännössä olisi valittava, mitkä alueet hoidetaan avoimina, minne palautetaan niittyjä, minkä annetaan kasvaa umpeen ja minkä kehittymistä luonnontilaisiksi vauhditetaan ennallistamalla.

Tiivistyvän kaupunkirakenteen keskellä Vantaanjokilaakso on tärkeä virkistysalue, jossa risteilee runsaasti ulkoilureittejä. Ulkoilureittiverkoston täydentäminen on tärkeää.

Kuva ylhäällä: Vantaanlaaksoa.

Kuva alhaalla: Näkymä Backaksen kartanolta. ©Vantaan aineistopankki

Keravanjokilaakso

Keravanjokilaaksossa on erilaisia osa-alueita, joista osa on käyttöviher-alueita ja osa viljelymaisemaa.

Pohjoisessa Jokivarren ja Nikinmäen kaupunginosissa on viljelymaisema, joka ei ole sillä tavoin laaja ja eheä, että sitä olisi arvotettu merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Joen mahdollinen tulviminen pitää kuitenkin viljelyaukean rakentamattomana hamaan tulevaisuuteen. Etelään päin mentäessä Keravanjoen laakso ei ole kokonaan Vantaalla. Viheralueyhteys joen vartta pitkin katkeaa Sipoossa, jonka yleiskaavoissa joen vartta ei olla varattu viher- tai virkistysalueeksi.

Jälleen Vantaalle saavuttaessa tullaan Matariin, Päiväkumpuun ja Rekolaaan, joiden alueella joen varrelle on merkitty virkistyskäytön kehittämisalue. Tästä on esitetty ideasuunnitelma sivulla 48.

Jokilaakson laajin osa Hanabölen peltoaukealla aukeaa laajaksi pelto-
tasangoksi, josta yhä laajeneva osuus on golfkenttää. Hanabölen kylän ydin vanhimpine peltoineen on merkitty yleiskaavassa erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi, jonka pellot tulee säilyttää. Laajemmin kokonaisuus golfkenttineen on maisemallisesti arvokasta aluetta, maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua.

Tikkurilassa, Jokiniemessä ja Kuninkaalassa Keravanjoki virtaa halki kehittyvän keskustan. Joen varret kehittyvät puistomaisina virkistysalueina leikkipaikkoineen ja laitureineen kuitenkin siten, että joen varren toimiminen ekologisenä yhteytenä otetaan huomioon. Erityistä kehittämispotentiaalia on Tikkurilan värитеhtaan alueella sen muuttuessa asuinalueeksi. Viertolassa ja Tikkurilassa joki virtaa laajalla savitasangolla, joka on otettu tonttimaaksi jo 1900-luvun alusta lähtien, ja nykyisellään jokilaakso onkin monin paikoin rantoja myöten rakennettu. Joen rannalla on vain kapea kaistale virkistysaluetta, jolla kulkee ulkoilureitti.

Viertolassa ja Tikkurilassa joki virtaa laajalla savitasangolla, joka on otettu tonttimaaksi jo 1900-luvun alusta lähtien, ja nykyisellään jokilaakso onkin monin paikoin rantoja myöten rakennettu. Joen rannalla on vain kapea kaistale virkistysaluetta, jolla kulkee ulkoilureitti.

Helsingin pitäjän kirkonkylässä peltoaukea laajenee uudelleen, joskin pelloista suuri osa on varattu hautausmaaksi. Hautausmaa laajenee, jos siihen on tarvetta. Uurnahautaamisen yleistyminen saattaa muuttaa tilan tarvetta. Vaikka peltoaukea on arvokasta kulttuurimaisemaa, tulee hauausmaan mahdollinen laajeneminen muuttamaan maiseman luonteen toiseksi. Täälläkin on pieni osa pelloista merkitty osaksi erityisen arvokasta kylämaisemaa, jolla kulttuurihistoriallista ilmettä säilytetään pitämällä pellot viljelykäytössä.

Tuusulanväylä viistää jokea Tammistossa. Jokien yhtymäkohta Vantaan ja Helsingin rajalla on mielenkiintoinen maisemallinen solmukohta. Yleiskaavassa tähän on merkitty palveluiden alue, joka voi liittyä joen varren virkistyskäytön kehittämiseen, jokimaisemaan ja joukkoliikenteen vaihtopaikkaan. Helsinkiin rajautuvia joen rantoja tulisi kehittää yhteistyössä.

Joen varren virkistyskäytön kehittämisen alueet

Yleiskaavassa 2020 varattiin joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeitä. VIVA-kartoissa on tarkennettu, mitä aluetta virkistyskäytön kehittäminen koskisi. Tarkempi suunnitelma on laadittu Vantaankoskelle.

Virkistyskäyttöalueet on kuvailtu aluekohtaisten karttojen yhteydessä.

Portit luontoon ja kulttuurimaisemaan

Portit luontoon: joukkoliikenteellä saavutettavilta paikoilta lähtevät hyvin opastetut ulkoilureitit laajoille viheralueille.

Jokainen portti on kuvailtu aluekohtaisten karttojen yhteydessä.

Pääsy veden äärelle:

- *Virtavesien varsilla virkistyskäyttöä ohjataan reiteillä ja rakennelmilla siten, että rannat eivät kulu kauttaaltaan. Reitit ja laiturit ohjaavat ihmisiä valittuihin paikkoihin.*
- *Veden näkyvyys on esteettisesti tärkeää. Vesistönäkymiä hoidetaan avoimina suunnitelmallisesti valituissa paikoissa.*
- *Hulevettä hyödyntäen voidaan tuoda lisää näkyvää vettä kaupunkiin.*

Kuvissa vaihtelevia maisemia Keravanjoen rannalla.
©Vantaan aineistopankki

Suuri rantatie

Suuri Rantatie on Hämeen Härkätien ohella Suomen tärkein historiallinen maantieyhteys. Turkua ja Viipuria yhdistämään rakennetun Suuren Rantatien parhaiten säilyneistä tieosuuksista voi hyvin hahmottaa keski-aikaisen tien kulkua halki Etelä-Suomen rannikkoalueen. Suuri osan- nikkoa seuraavasta, keskiaikaisten kirkkojen, kartanoiden, satama- paik-kojen ja muinaislinnojen kautta kulkevasta tiestä on edelleen käy- tössä. Tie kulkee Vantaalla Hämeenkylässä kartanon, Vantaanlaakson ja Backaksen kulttuurimaisemassa sekä Helsingin pitäjän kirkonkylässä. (Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.)

Paikoin tie on jäänyt rakentamisen alle. Tie on kadonnut mm. Vihdintien, Hämeenlinnanväylän ja Lahdenväylän liittymien ja niiden varrella olevien työpaikkakiinteistöjen alle.

Yleiskaavassa 2020 tielle kirjoitettiin määräys: ”Suuren rantatien linjaus säilytetään tai palautetaan kävelen, pyöräillen tai ratsain kuljettavaksi aina kun mahdollista. Siellä, missä linjaus on katkennut, suunnitellaan tieosuuksia yhdistäviä kulkuväyliä. Jatkosuunnittelussa on tutkittava tien linjauksen ja sitä rajaavien historialliseen tiemiljööseen liittyvien rakennusten ja rakenteiden sekä miljöössä merkittävän kulttuurikasvillisuuden säilyttäminen. Uusi rakentaminen tai ympäristörakentaminen liitetään tieympäristöön sen kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä korostaen. Tiestä löytyvät tierauuniorakenteet ovat muinaismuistolain suojaamia.”

Kuva: Suuri rantatie Helsingin pitäjän kirkonkylässä.
© Vantaan aineistopankki

VIVA:n kartoilla Suuri rantatie on piirretty yhtenäiseksi viivaksi siten, että tieliittymien kohdilla viiva on piirretty kevyen liikenteen teitä pitkin. Hakkilassa tie on mahdollista palauttaa ja suunnitella kulkemaan uuden asuinalueen keskellä, kun alue muuttuu yleiskaavan mukaisesti asuinalueeksi.

Keskuspuistot

Jokaiseen keskustaan liittyy keskuspuisto. Myyrmäen keskuspuisto kiertyy Myyrmäen ympärille. Itäinen Tikkurila-Korso -keskuspuisto jatkuu Keravanjoen rannalta Kylmäojan laaksoa pitkin radanvarsikaupunkia myötäillen pohjoiseen Keravan rajalle saakka. Aviapolis -keskuspuisto on Helsingipuistoon ja Helsingin keskuspuistoon liittyvä ”viherpeukalo”, jonka sinisenä lankana on Krakanoja. Kivistön keskuspuisto liittyy Kivistön kehittyvän keskustan Linnan ja Katrinebergin kartanojen palvelualueisiin ja Seutulan arvokkaaseen kylämaisemaan. Hakunilan keskuspuiston muodostavat Ojangan monipuolinen ulkoilualue sekä Vaaralan-Kuussilan alueen kehittyvä kokonaisuus. Hakunilan keskuspuisto liittyy Sipoonkorpeen.

Jokainen keskuspuisto on kuvailtu aluekohtaisten karttojen yhteydessä.

Kaupunginosapuistot

Kaikissa keskustoissa tai niiden lähellä on vähintään yksi kaupunginosa- puisto.

Jokainen kaupunginosa- puisto on kuvailtu aluekohtaisten karttojen yhteydessä.

Keskuspuiston määritelmä

Keskustoihin ja asuinalueisiin liittyvä laaja ja monipuolinen viher- aluekokonaisuus, jonka osana voi olla yksityisessä omistuksessa olevia maatiloja ja luonnonsuojelualueita. Keskuspuistojen rajaukset ovat yleispiirteisiä. Rajauksen sisälle voi jäädä myös pientaloja. Rajaus voi tarkentua asemakaavoituksen yhteydessä. Keskuspuiston maisemaa vaalitaan ja kehitetään sen ominaispiirtein tukeutuen. Väestön kasvaessa keskuspuistojen käyttöpaine kasvaa. Keskuspuistojen alueella on tarpeen kehittää monipuolista ulkoilureittiverkostoa ja ohjata kulkua reittien avulla. Keskuspuistoissa on julkisia ja yksityisiä palvelujen tarjoajia, kuten ratsastuskouluja ja urheilupuistoja.

Kaupunginosapuiston määritelmä

Keskustan läheinen laajahko, vähintään kuuden hehtaarin kokoinen virkistysalue, joka vahvistaa alueen identiteettiä. Kaupunginosa- puistoa kehitetään toiminnallisesti monipuoliseksi ja eri käyttäjäryhmiä palvelevaksi kokonaisuudeksi, joka on helposti saavutettavissa reitti yhteyksien avulla.

Puistojen luonne vaihtelee rakennetusta luonnonmukaiseen ja kuvastaa alueen ominaispiirteitä. Luonnon ja kulttuuriympäristön arvoja vaalitaan. Ekologiseen verkostoon liittyvissä kaupunginosa- puistoissa ekologisen verkoston toimivuutta tuetaan. Reiteillä ohjataan kulkua ja käyttöpainetta.

Kaupunginpuistoissa tulee olla kulutusta kestäviä osa-alueita ja yhteyksien sinne turvallisia ja miellyttäviä. Jos kaupunginosa- puisto on metsäinen tai luonnoltaan arvokas, tulee rakennetuille toiminta-alueille etsiä sijainti muualta esimerkiksi siten, että toiminnalliset ulkotilat ovat kaupunginosa- puistoon liittyvissä liikunta- puistoissa, tai koulujen ja päiväkotien pihalla, tai kaupunginosa- puiston osassa, joka on jo muuttunut tai kestää muutosta.

Kaupunginosa- puistojen viereen suositellaan sijoittamaan liikunta- puistoja tai kouluja ja päiväkoteja piha-alueineen.

Täydentävä laaja viheralueverkosto

Täydentävään laajaan viherverkkoon kuuluvat viheralueet, jotka ovat kauempana keskustoista kuin keskuspuistot. Näillä alueilla käyttöpaine ei ole yhtä kovaa kuin keskuspuistoissa. Alueet ovat yli 300 metriä leveitä.

Näistä viheralueista valtaosa on luonnon tai kulttuurimaiseman suojelu- alueita. Ne ovat pääosin metsäisiä ja metsäluonnon monimuotoisuutta tukevia alueita, jotka ovat osa ekologista verkostoa, tai viljelysmaisemaa, joka on yleensä arvokasta kulttuuriympäristöä. Ulkoilureittiverkosto kulkee ja yhdistyy niillä.

Vihervaltimot

Vihervaltimot ovat viheralueverkoston laajoja kokonaisuuksia yhdistäviä virkistykseen sopivia alueita, jotka ovat alle 300 m leveitä. Ne ovat alueita tai reittejä, joita pitkin ihmiset voivat liikkua vehreässä ympäristössä. Vihervaltimot sisältävät sekä yleiskaavan viheralueita että virkistysalueyhteyksiä. Kaikki yleiskaavan virkistysalueyhteydet eivät kuitenkaan ole vihervaltimoita. Vihervaltimoiksi on valittu tärkeimmät yhteydet.

Vihervaltimoiden alueella viheralueita ja niiden välisiä yhteyksiä tulee kehittää jatkuviksi, tarvittaessa katuja pitkin. Monien vihervaltimoiden kohdalla on tarve ulkoilureittien kehittämiselle. Ulkoilureitit on suunniteltu ulkoilureittien tavoitesuunnitelmassa (Tammisto 2021).

Kukoistavat ja vehreät kaupunkikeskustat

Kaupungin strategian (2022-25) mukaisesti keskustoista kehitetään kukoistavia. Palveluiden ja viheralueiden tulee olla hyvin saavutettavia. Viheralueiden saavutettavuus- ja mitoitusanalyysissä (SAAVU) on osoitautunut, että monissa keskustoissa on tarvetta pienelle kaupunkivihreälle. Pieni kaupunkivihreä voi olla vehreä katutila tai aukio, taskupuisto tai julkista kaupunkitilaa rajaavaa tonttivihreää. Pieni kaupunkivihreä tukee verkostomaista viherrakennetta myös keskusta-alueilla ja houkuttelee liikkumaan kestävästi jalan tai pyöräillen. Hulevesien hallinnan luonnon-mukaiset viivytysratkaisut ovat monitoiminnallisia ja tukevat vehreyttä, mahdollisuuksien mukaan ekologisia yhteyksiä sekä luonnon monimuotoisuutta tiivistyvissä keskustoissa. Olennaista on varata riittävät tilavaraukset jo asemakaavoitusvaiheessa esimerkiksi katupuille ja hulevesien viivytysratkaisuille. Vuoropuhelu katujen ja puistojen sekä hulevesisuunnittelun suuntaan on tärkeää, niin että suunnitteluperiaatteet, mitoitukset ja esimerkiksi kunnossapito tulee varhaisessa vaiheessa otettua huomioon.

Useiden keskusta-alueiden kaavarungoissa ja niihin liittyvissä viherrakenteen kehittämiskonsepteissa on esitetty tarkemmin julkisen ulkotilan, kuten katujen ja aukoiden sekä puistojen ja viheralueiden kehittämisehdotuksia. Samoin Vantaan ekologiset verkostot työssä on esitetty katu-ympäristöön liittyviä kehittämisehdotuksia.

Kuva ylhäällä: Esimerkki monihyötyisestä katuvihreästä Tukholman Norra Djurgårdsstadenista. Puistoissa on usein paremmin tilaa hulevesille.
Kuva alhaalla: Hulevesien viivytyslampi Kartanonkosken Illenpuistossa.

Vetovoimakohteet

Vetovoimakohteella tarkoitetaan asukkaille erityisen merkityksellisiä, luonnon tai maiseman erityisarvoja sisältäviä viheralueiden kohteita. Lisäksi on merkitty viheralueverkostoon liittyvät, julkisessa tai puolijulkisessa käytössä olevat arvokkaat kulttuurimaisemakohteet, kuten kartanot puutarhoineen.

Vetovoimakohteet:

- Linnan kartano, Königstedinkoski ja Vantaanjoen rannan julkiset viheralueet
- Katrinebergin kartano puutarhoineen
- Keimolan Isosuo
- Vantaankoski
- Hämeenkylässä kartano
- Lammaslampi
- Raappavuoret
- Mätäojan laakso
- Vaskivuori
- Vetokannas
- Pitkäkoski
- Pytinpuiston koski
- Krakanojan ranta
- Illenpuisto
- Tammiston luonnonsuojelualue
- Backaksen kartano
- Helsingin pitäjän kirkonkylä
- Kirkonkylänkoski ja myllyranta
- Bäckbynpuisto
- Kylmäojan puron rannat Tikkurilan keskuspuistossa
- Keravanjoki ja Tikkurilankoski
- Jokiniemen koelaitos
- Kalkkikallion luonnonsuojelualue
- Hanabölenkoski
- Matarinkoski
- Ankkapuisto
- Leppäkorven uimapaikka
- Metsolansuo
- Tussinkoski ja Vierumäenmetsä
- Hanabölen kulttuurimaisema
- Ristisillanpuiston lammet
- Möskärinmäki
- Kuusijärvi
- Håkansbölen kartano puistoineen
- Nissbackan rauniopuisto
- Ojangon ulkoilualue
- Maratonpuisto ja pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet
- Myllymäen viheralue ja pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet
- Vaaralan lammet

6.3. Ekologiset verkostot – verkostojen kehittäminen

Metsä- ja puustoisien verkoston ja avointen biotooppien verkoston kehittämisen lähtökohdat ja tavoitteet. Kartoilla ekologisia verkostoja on peilattu viherverkoston kehityskuvaan.

Toimivassa ekologisessa verkostossa riittävän kokoisia ja laatusia elinympäristöjä on tarpeeksi ja erilaiset elinympäristöt ja arvokohteet ovat edustettuina. Lisäksi alueiden tulee olla hyvin kytkeytyneitä niille tyyppillisen eliöstön näkökulmasta. Parhaimmillaan ekologiset yhteydet

mahdollistavat pitkiä matkoja liikkuvien lajien liikkumisen suhteellisen häiriöttömässä ympäristössä sekä suoja- ja lepopaikkojen löytymisen lyhyitä matkoja kerrallaan liikkuville lajeille. Toimivan ekologisen verkoston edellytysten toteutumisen tulisi olla ekologisen verkoston kehittämisen lähtökohtana.

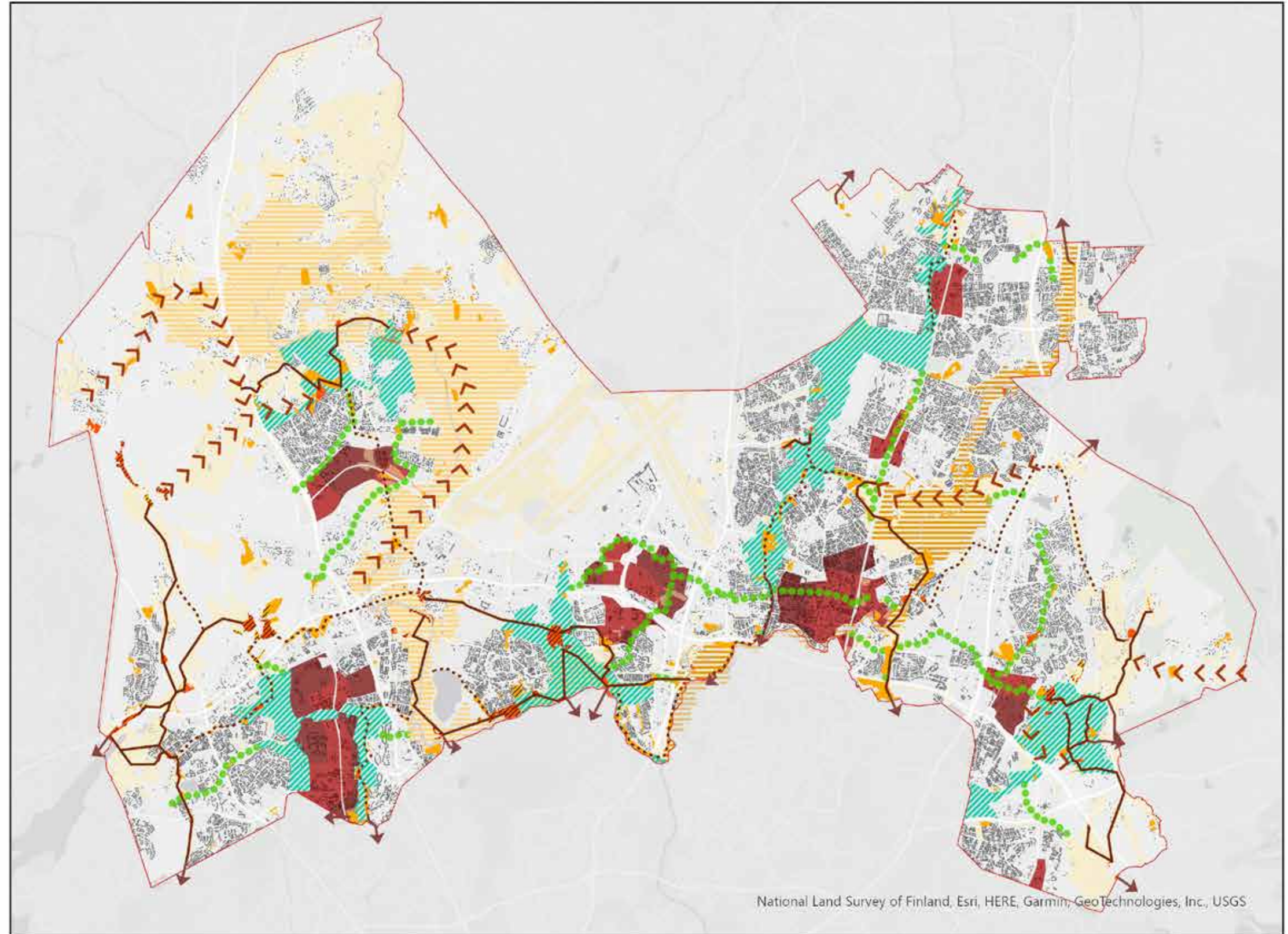
Avointen biotooppien verkostossa alueiden luokittelu perustuu niiden ekologiseen, maisemalliseen ja kulttuurihistorialliseen arvoon. Verkoston kehittämisen keskeisiä tavoitteita ovat nykyisten arvokohteiden tunnistaminen ja vaaliminen, arvokohteiden muodostamien arvokeskittymien välisen kytkeytyneisyyden vahvistaminen sekä verkoston osien ja tuki-

alueiden ekologisen laadun kehittäminen. Yksinkertaisimmillaan laatua voidaan kehittää hoitoa muuttamalla. Verkostoa vahvistetaan myös luomalla uusia avoimia elinympäristöjä.

Avointen biotooppien verkoston ja viheralueverkoston välillä on useita yhteneväisyyksiä, mikä kannattaa huomioida verkostoja kehitettäessä. Avointen biotooppien verkoston osat sijaitsevat usein Vantaanjokilaakson ja Keravanjokilaakson alueella sekä keskuspuistoissa. Vantaanjokilaakso muodostaa myös laajan avoimen yhteysalueen.

Avointen biotooppien verkosto viherverkoston kehityskuvaan peilaten

- Jatkuvat avoimet yhteydet
- Katkonaiset avoimet yhteydet
- >>> Avoimet yhteysalueet
- ➔ Avoimet yhteydet muihin kaupunkeihin
- Vihervaltimo
- Avoimen verkoston arvokohteet
- Arvokeskittymien arvokohteet viheralueilla
- Muut avoimen verkoston osat
- Arvokeskittymien muut varsinaiset osat viheralueilla
- Avointen biotooppien verkoston tukialue
- Vantaanjokilaakson viheralueet
- Keravanjokilaakson viheralueet
- Keskuspuisto yli 18 ha
- Yleiskaavassa kaupunkikeskustan alue C
- Yleiskaavassa kaupunkikeskustan asuinalue AC

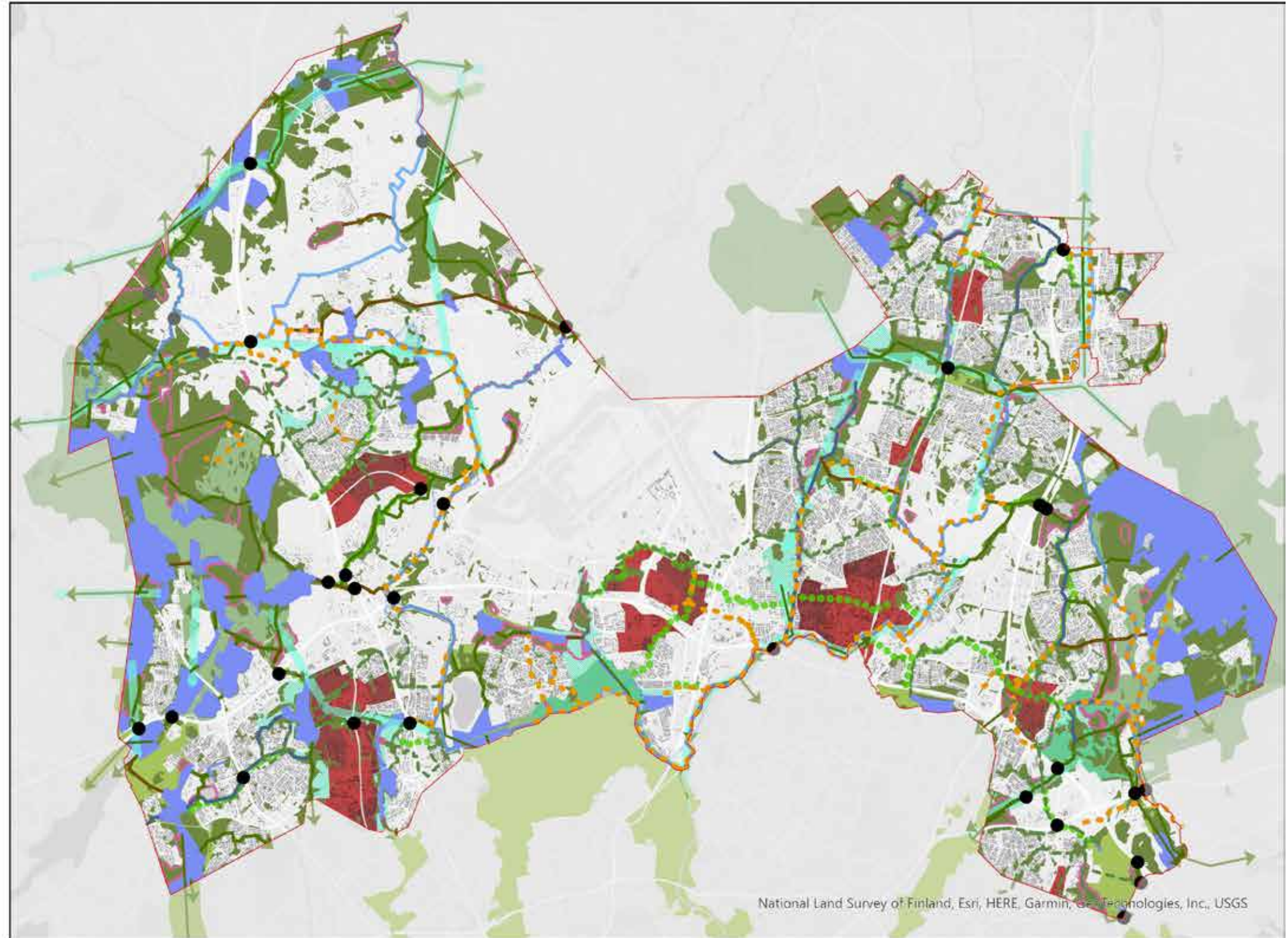
Metsä- ja puustoisien verkoston kehittämisessä tulisi pyrkiä verkosto-
maisen rakenteen säilyttämiseen ja kytkeytyneisyyden vahvistamiseen.
Kytkeytyneisyyttä tulee tukea sekä paikallisella että maakunnallisella
tasolla. Metsäistä verkostoa voidaan vahvistaa istuttamalla lisää puita
tai metsää. Keinona voidaan käyttää esimerkiksi Vantaan ratikan suun-
nittelun yhteydessä ideoitua puukompensaatiota, jossa tavoitteena on
korvata jokainen ratikan tieltä kaadettu puu istuttamalla puu toisaal-
le. Aluekohtaisissa kartoissa on esitetty paikkoja, joissa näin voitaisiin
tehdä.

Ekologisten runkoyhteyksien kehitystarpeet liittyvät useimmiten pää-
väylien aiheuttamiin esteisiin sekä kohtiin, joissa yhteys ei toteudu
riittävän leveänä. Yleiskaavan runkoyhteyden minimileveys on 100 m,
mutta aina tämä ei toteudu. Kapeat runkoyhteydet sijaitsevat usein
rakennetuilla asuinalueilla, jolloin ympäröivä maankäyttö heikentää yh-
teyden laatua. Uusissakaan kaavoissa ei aina ole varattu riittävästi tilaa
runkoyhteydelle.

”Pidetään Vantaan lähimetsät mahdollisimman
luonnontilaisina ja tihennetään viherkaistojen
puustoa ja pensastoa!”

Metsä- ja puustoinen verkosto viherverkoston kehityskuvaan peilaten

- Ekologisen yhteyden kehittämistarve pääväylästä
- Tuleva ekologisen yhteyden kehittämistarve pääväylästä
- Puustoinen paikallinen yhteys
- Puoliavoin yhteys
- Metsäinen tai puustoinen runkoyhteys
- Metsä- ja peltoalueista muodostuva runkoyhteys
- Metsäinen virtaveteen liittyvä runkoyhteys
- Virtaveteen liittyvä runkoyhteys mosaiikkimaisessa ympäristössä
- Virtaveteen liittyvä runkoyhteys avoimessa maisemassa
- Metsäiset yhteydet muihin kaupunkeihin
- Maakunnallinen viheryhteystarve
- ... vihervaltimo
- PKS viherkehän jatkuminen
- LUO-alue
- Luonnonsuojelualueet ja -varaukset
- Metsäiset ja puustoiset alueet kaavoitetuilla viheralueilla
- Joen varren virkistyskäyttö
- Keskuspuisto yli 18 ha
- Täydentävä laaja viherverkko
- Laaja viheraluekokonaisuus
- Yleiskaavassa kaupunkikeskustan alue C
- Yleiskaavassa kaupunkikeskustan asuinalue AC

Jos runkoysteiden leventäminen puustoistutuksien ei ole mahdollista, sitä voidaan täydentää ja tukea paikallisilla yhteyksillä. Verkostomaisen rakenteen säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi paikallisia yhteyksiä tulisi säilyttää ja lisätä myös paikallisesti merkittävien metsäalueiden eli ydinmetsien välillä sekä pitkien ja kapeiden paikallisten yhteyksien varrella. Vantaata halkovat liikenneväylät ovat esteitä niin ihmisten kuin eläinten liikkumiselle. Meluaitoiheen ne muodostavat myös kaupunkikuvaan muurimaisia esteitä, jotka erottavat visuaalisesti alueita toisistaan. Liikenteen melu haittaa lähialueiden viihtyisyyttä ja liikenne tuottaa ilmaan epäpuhtauksia väylien lähelle.

Liikenneväylien aiheuttamaa estevaikutusta voidaan lieventää eläimille sopivien kulkurakenteiden ja kasvillisuuden avulla. Eläinten liikkumista mahdollistamaan tulisi rakentaa vihersiltoja ja -alikulkuja. Vihersilta on toimiva väylän ylitys niin kävelijälle, hiihtäjälle, ratsukolle kuin hirvellen. Ekologisen verkoston näkökulmasta sijoittelussa kannattaa priorisoida maakunnallisten viheryhteystarpeiden ja tärkeimpien elinympäristöjen väliset estekohdat. Näiden siltojen oikeita paikkoja on hahmotettu ekologisten yhteyksien selvityksessä (Ojala 2018).

Liikenneväylien aiheuttamaa estevaikutusta voidaan lieventää eläimille sopivien kulkurakenteiden ja kasvillisuuden avulla. Eläinten liikkumista mahdollistamaan tulisi rakentaa vihersiltoja ja -alikulkuja. Vihersilta on toimiva väylän ylitys niin kävelijälle, hiihtäjälle, ratsukolle kuin hirvellen. Ekologisen verkoston näkökulmasta sijoittelussa kannattaa priorisoida maakunnallisten viheryhteystarpeiden ja tärkeimpien elinympäristöjen väliset estekohdat. Näiden siltojen oikeita paikkoja on hahmotettu ekologisten yhteyksien selvityksessä (Ojala 2018).

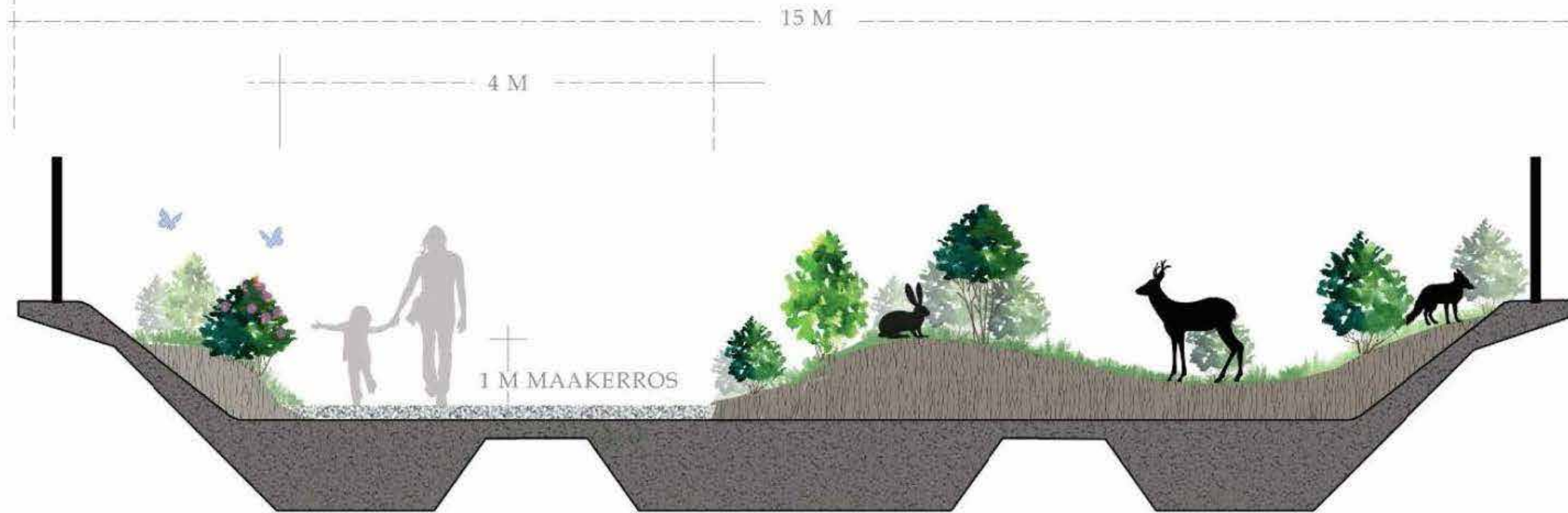
Koska vihersilta on kallis rakentaa, pitäisi eläinten ja ihmisten liikkumista tukevat vihersillat yhdistää. Tällaisia vihersiltoja onkin tehty eri puolilla maailmaa. Joissain kehittämistarvekohdissa tai niiden läheisyydessä on jo kevyenliikenteen väylänä toimiva silta. Siltojen uudistushankkeissa kannattaa tutkia mahdollisuudet hyödyntää vanhaa siltarakennetta vihersiltana. Esimerkiksi Tampereen Näsin puistosilta on tehty vanhan ajoneuvosillan rakenteet hyödyntäen.

Kaikkia käyttäjäryhmiä ajatellen alikulun pitäisi olla avara, korkea ja va-loisa. Alikulkuja ympäristöinen voidaan kohentaa ympäristörakentamisen ja valaistuksen keinoin. Kevyen liikenteen verkostossa pitäisi olla riittävän usein hyviä yli- tai alikulkuja. Ekologisten yhteyksien estekohdissa voidaan vihersiltojen ja -alikulujen lisäksi käyttää myös kevyempiä kulkurakenteita kuten pieneläinputkia.

Karttakyselyssä tuotiin useassa vastauksissa esille, että toivottavasti vihersiltoja todella toteutetaan. Erityisen monta mainintaa sai kuvassa oleva vihersilta radan yli Elmo-urheilupuistosta Matariin. Vihersiltojen toteuttamista estää niiden korkea hinta.

Luontopositiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelmassa esitettiin huomioita Vantaan luontotyön tilasta. Huomio nro 5: ”Vantaasta luontoverkostojen ja vihersiltojen kaupunki – Vantaa on väylien kaupunki, jossa myös kaupungin kasvu haukkaa luontoverkostojen elinvoimaa. Kaikessa maankäytön suunnittelussa tulee kohdistaa erityishuomio luontoverkostojen (metsä-, niitty- ja siniverkostojen) vahvistamiseen... Kehitystyötä tulee tehdä yhteistyössä Elyn, Väyläviraston ja valtion kanssa, esim. etsitään yhdessä mahdollisuuksia vihersiltojen toteuttamiselle. Viherrakenne

olisi syytä tuoda osaksi MAL-sopimuksia siten, että niihin voitaisiin sitoa vihreän infrastruktuurin toteuttamiskustannuksia.” (Vantaan kaupunki ja Ramboll Finland 2023)

Havainnollistava poikkileikkauskuva kotelopalkkisillan päälle toteutettavasta vihersiltavaihtoehdosta. 15 metriä leveällä vihersillalla on tilaa ulkoilureitille sekä villieläimille. (Kuva ylhäällä)

Havainneilmaukuva jatkuvasta kotelopalkkisillasta kaakon suunnasta. Sillan tukipilareiden sijaintikohdat ovat viitteellisiä. (Kuva keskellä)

Havainnekuva teräsisestä kaarisillasta, jonka toteuttamisesta tärkeän ekologisen yhteyden kohdalle välille Haxberginkallio - Virersillan toteutumisesta on tehty esiselvitys. (Kuva alhaalla).

© Ramboll 2021

6.4 Aluekohtaiset kartat ja kehittämis-ehdotukset

Aluekohtaisilla kartoilla tarkennetaan koko Vantaata koskevan kartan sisältöä. Aluekohtaisilla kartoilla on esitetty yleiskaavan mukaiset keskus-alueet ja niiden läheiset asuinalueet sekä niihin liittyvät virkistys- ja viheralueet. Näillä alueilla on myös eniten ympäristön muospainetta. Kartat on ulotettu niin pitkälle, että luontoportit näkyvät. Kartat on laadittu mittakaavassa 1:20 000.

Kartoilla on esitetty kaupunginosapuistojen ja korttelipuistojen rajaukset, ekologisen verkoston tavoitetila ja kehittämisohdotuksia. Eri kokoiset viheraluekategoriat voivat olla keskenään päällekkäisiä esimerkiksi siten, että kaupunginosapuisto on keskuspuiston osa. Karttojen yhteydessä on teksti, jossa kuvaillaan kaikkien määriteltyjen viheralueiden sisältö ja kehittämissuunnat. Yksittäiset kehittämisohdotukset on numeroitu kartalle ja selitetty kartan vieressä.

Aluekohtaisen karttojen merkintöjen selitys on sivulla 41. Taustalla on esitetty kaavoitettu viheralueverkosto yleiskaavan, asemakaavojen ja kaavarunkojen pohjalta. Nykyisiä metsiä ja avointen biotooppien verkoston osia sijoittuu myös rakennettavaksi varatuille alueille. Asemakaavoitetut viheralueet voivat muuttua rakennettaviksi alueille, kun asemakaavoja muutetaan. Silloin yleiskaava ohjaa muutosta. Maankäytön muutoksissa ympäristövaikutukset arvioidaan lain mukaisesti.

Useimmista keskustoista on laadittu kaavarunko. Kaavarungoissa on esitetty tarkemmassa mittakaavassa kehittämisohdotuksia ja mm. keskus-kojen sisäisiä vehreitä reittejä ja kaupunkitiloja. Kaikkia kaavarunkojen kehittämisohdotuksia ei toisteta tässä.

Vantaan ulkoilureiteistä on laadittu tavoitesuunnitelma (Tammisto 2021). Tavoitesuunnitelman taustalla ovat yleiskaavan ohjeelliset ulkoilureitit. Tässä työssä ei esitetä ulkoilureittejä.

Seuraavissa kappaleissa on kuvailtu niitä kartoille merkittyjä kohteita, joita ei ole esitetty koko Vantaata koskevalla kartalla, ja kuvailtu jo aikaisemmin.

Uudet hulevesipuistot

Pisarasympolilla on esitetty mahdollisia uusia puistoja, joissa voidaan hyödyntää hulevesiä tai pintavesiä. Asuinalueisiin liittyvissä hulevesipuistoissa estetiikka, ekologia ja toiminnallisuus yhdistyvät. Puistot voivat olla tilanteen mukaan eri kokoisia. Niihin kehitetään monimuotoista ja luonnonmukaista kosteikkokasvillisuutta. Niissä voi olla avoimia vesipintoja. Ne voivat tukea ekologisia verkostoja ja yhteyksiä. Luonnon monimuotoisuuden tukeminen otetaan huomioon esimerkiksi suojaamalla vesistöjä auringon paahteelta puiden avulla.

Puukompensaatio

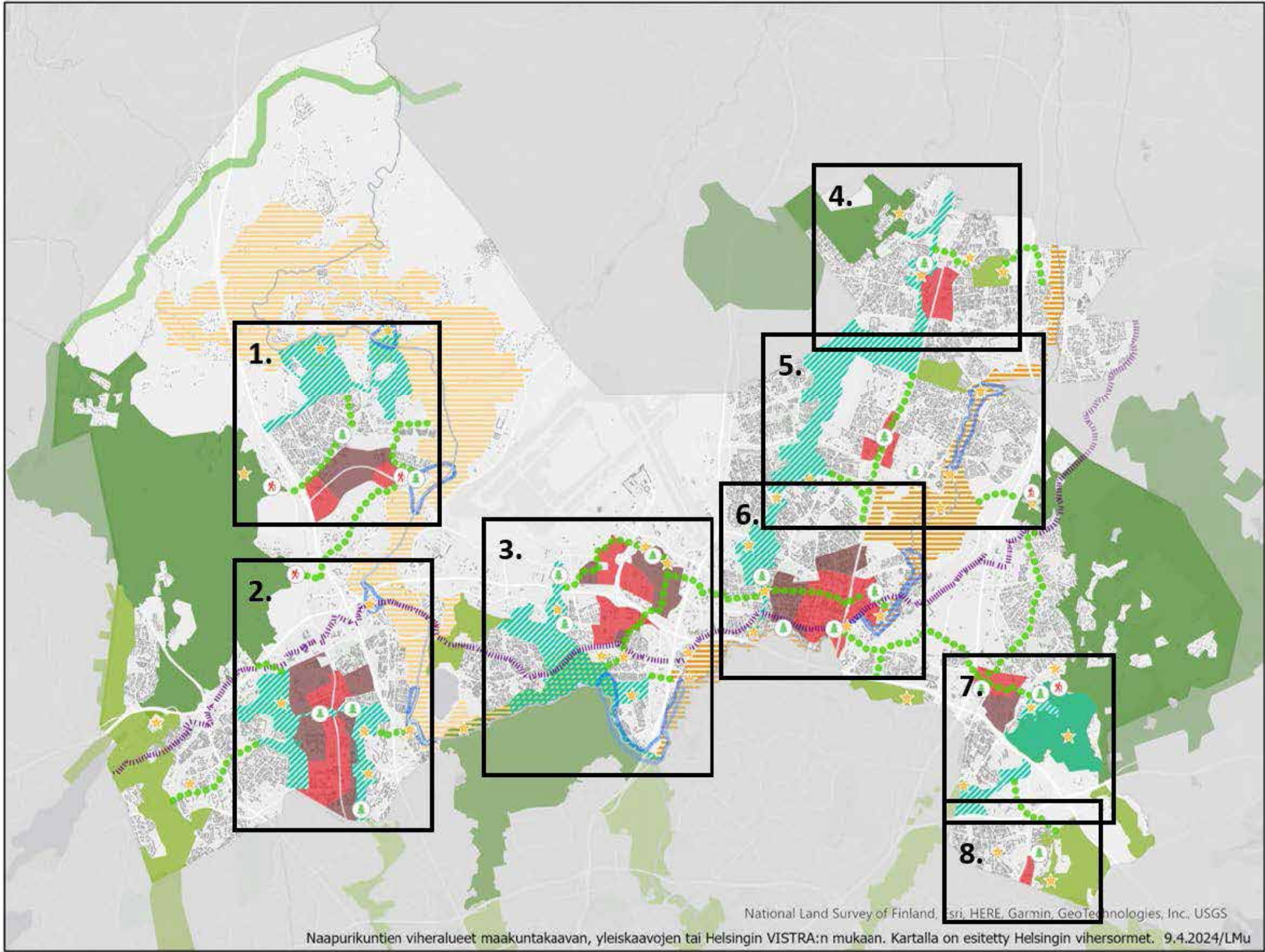
Rakentamisen tieltä joudutaan joskus kaatamaan puita. Kartalla osoitettuihin paikkoihin voidaan istuttaa puita, jotka korvaavat poistettuja puita. Symbolilla on esitetty istutuksia erityisesti liito-oravan reittejä vahvistaville paikoille.

Sopivia paikkoja puiden istuttamiseen on kuitenkin muuallakin. Kaikkia kartalle merkittyjä metsäisiä ja puustoisia yhteyksiä voidaan vahvistaa istuttamalla puita niiden alueelle tai viereen.

Puukompensaatio on eri asia kuin luonnonsuojelulain mukainen ekologinen kompensaatio.

Alueittaiset kartat seuraavilla sivuilla:

- 1 Kivistö ja Lapinkylä (sivu 42)
- 2 Myyrmäki ja Martinlaakso (sivu 44)
- 3 Aviapolis (sivu 47)
- 4 Korso (sivu 55)
- 4 Koivukylä (sivu 57)
- 5 Tikkurila (sivu 51)
- 6 Hakunila (sivu 61)
- 7 Länsimäki (sivu 64)

Virkistyskehä

Virkistyskehät ovat keskustojen pääosin katualueilla sijaitsevia vehreinä kehitettäviä kävelyreittejä, jotka usein liittyvät kortteli- tai kaupungin-osapuistoihin. Keskustojen kaavarunkosuunnitelmissa on esitetty tarkemmin kehittämisideoita sekä virkistyskehille että muillekin keskeisille reiteille. Tavoitteena on houkuttelevat, vehreät ja monihyötyiset katu- ja aukiotilat sekä raitit, jotka voivat rajautua tonttivihreään ja puistoihin.

Korttelipuistot eli keskustapuistot ja keskustojen luontoaltistuspuistot

Kaikissa keskustoissa on useita korttelipuistoja, joista monet ovat rakentamatta jätettyjä metsäisiä mäkiä tai muuten luonnonmukaisia. Kaikkien keskustan puistojen ei ole tarpeen olla perinteisiä rakennettuja puistoja kukkaistutuksineen ja nurmikoineen. Kutsumme tässä keskustojen luonnonmukaisia korttelipuistoja luontoaltistuspuistoiksi. Niiden luonnonmukaisuutta vaalitaan edelleen, ja suojataan niitä kulumiselta rakentamalla kulkua tehokkaasti ohjaavia reittejä, kuten pitkospuita. Korttelipuistot on kuvailtu aluekohtaisten karttojen yhteydessä.

Korttelipuiston määritelmä

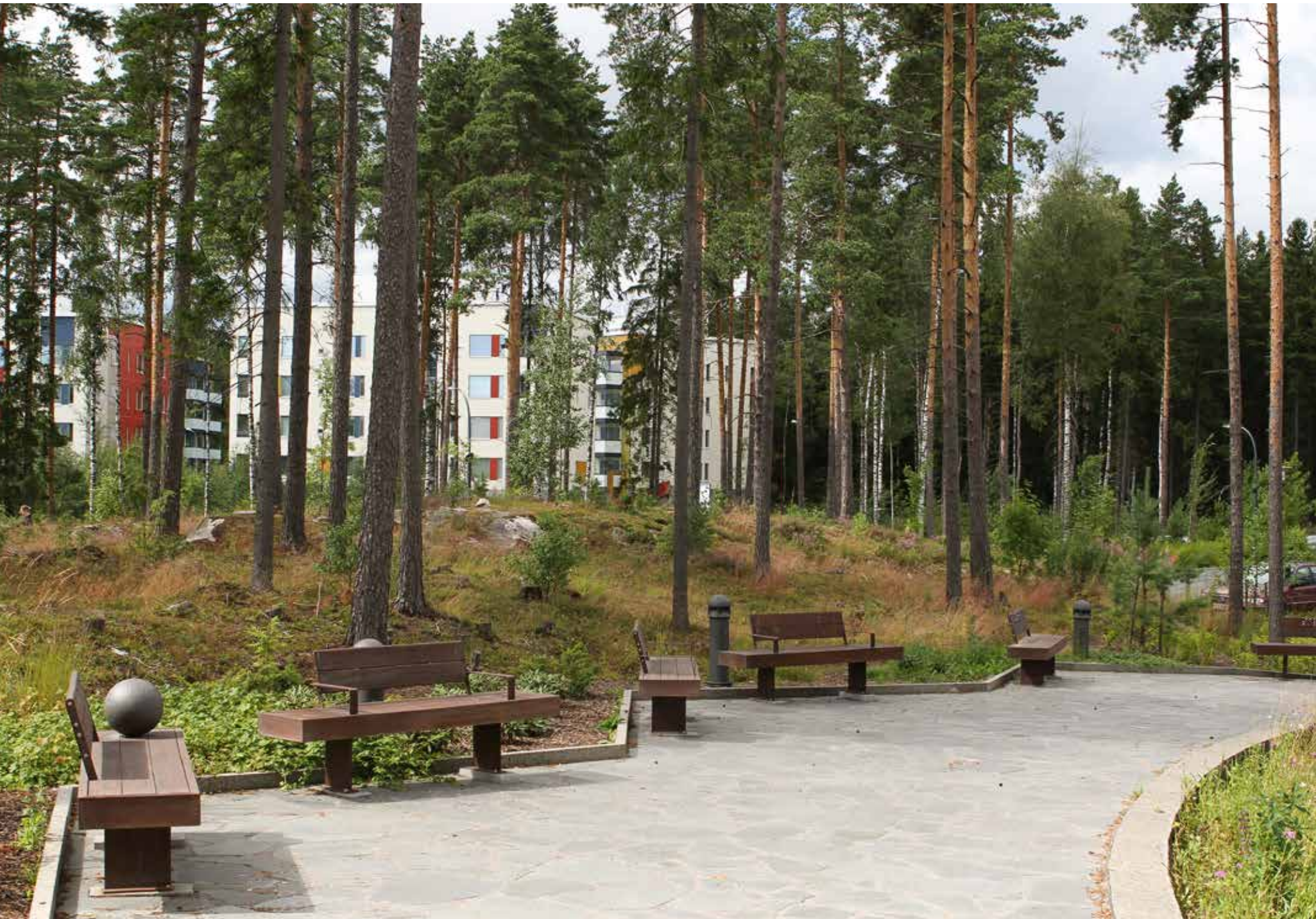
Korttelipuistot ovat keskustassa sijaitsevia 0,5–6 hehtaarin laajuisia virkistysalueita. Korttelipuistot voivat olla joko rakennettuja puistoja tai ”luontoaltistuspuistoja”. Usein yksittäisen puiston sisällä on molempia. Alueen nykytila on suunnittelun lähtökohta.

Keskustapuisto: Monipuolinen, keskustojen eri-ikäisiä asukkaita palveleva ja kasvillisuudeltaan kerroksellinen lähivirkistysalue, jossa on mahdollisuudet leikkiin ja oleskeluun. Keskustapuistot suunnitellaan ja rakennetaan laadukkailla materiaaleilla kulutuskestäviksi sekä reittejä pitkin helposti saavutettaviksi.

Luontoaltistuspuisto: Luonnonmukainen viheralue, jolla kulutusta ohjataan reiteillä ja rakenteilla, ja mahdollistetaan kosketus luontoon. Luontoaltistuspuisto voi olla esim. metsää, puroluontoa tai niittyä.

Kuva vasemmalla: Leinelässä säilytetyt metsiköt olivat puistojen suunnittelun lähtökohtana.

Kuva oikealla: Luonnonmukaisilla viheralueilla kulun ohjaus on tärkeää, jotta alueet eivät kulu kauttaaltaan.

Alueittaisten karttojen merkinnät

Numeroidut kehittämis ehdotukset:

Ekologiseen verkostoon liittyvä

- Puustoiseen verkostoon liittyvä
- Avoimeen verkostoon liittyvä
- Siniverkostoon liittyvä

Viheralueeseen, kaupunkivihreään tai virkistysyhteyksiin liittyvä

- Kaupunkivihreään tai puistoon liittyvä
- Virkistysyhteyteen liittyvä

Kehitettävä virkistysympäristö:

Katso kartalle merkittyjen kohteiden määritelmä raportista (luku 6). Keskuspuistojen, kaupunginosapuistojen, korttelipuistojen, virkistyskehien, luontoporttien ja joen varren virkistysalueiden sisältö ja kehittämistavoitteet on kuvailtu alueittaisten karttojen yhteydessä.

Viheraluetyypit:

Rajaukset tarkentuvat jatkosuunnittelussa.

- Korttelipuisto keskustassa
- Keskustaan liittyvä kaupunginosapuisto
- Keskuspuisto

Muut:

- Joen varren virkistyskäyttö
- Portti luontoon
- Vihervaltimo
- Virkistyskehä
- Uusi hulevesipuisto
- Vetovoimakohde
- Suuri rantatie

Historiallinen tie on paikoin jäänyt rakentamisen alle. Tässä on esitetty katkeamaton linjaus joko kevyen liikenteen reittejä pitkin tai tavoitteellinen linja muuttuvilla alueilla.

Ekologinen verkosto:

Yhteyksien sijaintia voidaan tarkentaa tarkemman asteisessa suunnittelussa.

Metsäinen ja puustoinen verkosto:

Nykytila: Ydinmetsä

Vähintään 4 ha kokoinen metsä, jossa on vähintään 100 metriä leveitä osia (kartoilla on kuvattu tilanne vuonna 2021). Vähintään tämän kokoiset metsät tukevat monimuotoisuutta kaupunkiympäristössä. Jos merkinnän alla ei ole vihreää, on alueelle suunniteltu rakentamista joko yleis- tai asemakaavassa, tai kaavarungossa.

Metsäisenä kehitettävä ekologinen runkoyhteys

Yhteyttä kehitetään vähintään 100 metriä leveänä metsäisenä vyöhykkeenä, jos mahdollista. Kartalla on esitetty 100 metriä leveä vyöhyke.

Metsäisenä tai puustoisena kehitettävä ekologinen yhteys

Yhteyttä kehitetään mahdollisimman puustoisena siten, että esimerkiksi liito-orava voi hypätä puusta toiseen. Yhteys voi kulkea katupuita pitkin, jos viheraluetta ei ole.

Puukompensaatioon sopiva paikka ja kehitettävä liito-oravan yhteys

Mosaikkimaiset ekologiset yhteydet:

Puoliavoimena kehitettävä ekologinen yhteys

Yhteyden alueella voi olla peltoja, niittyjä, metsikköjä, puuryhmiä, puutarhoja tai puistoja, tai puroja.

Avoin verkosto:

Avoin verkosto muodostuu verkoston osista, joista osa on arvokohteita, ja niiden välisistä yhteyksistä.

Nykytila: Avointen biotooppien verkoston arvokohteet

Ekologisesti, kulttuurisesti ja maisemallisesti arvokas niitty tai muu avoin elinympäristö. Jos merkinnän alla ei ole vihreää, on alueelle suunniteltu rakentamista joko yleis- tai asemakaavassa, tai kaavarungossa.

Nykytila: Muu avointen biotooppien verkoston osa

käyttöniitty, maisemaniitty, laidunalue tai avoin alue. Jos merkinnän alla ei ole vihreää, on alueelle suunniteltu rakentamista joko yleis- tai asemakaavassa, tai kaavarungossa. Mahdollisissa maankäytön muutoksissa on arvioitava alueen merkitystä avoimen verkoston osana. Umpeen kasvun salliminen tai metsitys voi joskus tulla kysymykseen.

Avoimena kehitettävä ekologinen yhteys

Yhteyden alueella ja lähistöllä lisätään avoimia ympäristöjä, kuten niittyjä tai niittykattoja. Puustoisia ekologisia yhteyksiä, jotka risteävät tämän kanssa, kehitetään kuitenkin puustoisina.

Taustalla:

Kaavojen viheraluevaraukset:

Karttojen taustalla on esitetty voimassa olevien yleis- ja asemakaavojen sekä kaavarunkojen sisältöä.

Yleiskaavan viheralue asemakaavoitetun alueen ulkopuolella tai vanhojen rakennuskaavojen alueella.

Viheralueet tarkentuvat jatkosuunnittelussa.

Kaavarungon viheralue

Viheralueet tarkentuvat jatkosuunnittelussa.

Asemakaavoitettu viheralue

Asemakaavoitetut viheralueet voivat muuttua kaavamuutosten myötä.

Helsingin asemakaavoitetut viheralueet ja luonnonsuojelualueet

Muut:

Viheryhteyden kehittämiskohta yleiskaavassa 2020

Viljelypalstoja yleiskaavassa 2020

Ohjeellinen sijainti viljelypalstoille, joiden lopullinen sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa. Palstoja ei tule sijoittaa avoimen ekologisen verkoston arvokohteisiin tai varsinaisiin osiin, vaan ekologisesti vähemmän arvokkaille alueille, kuten verkoston tukialueille.

Liikunta- tai urheilupuisto (yleiskaavan P- tai VU-alue)

Urheilu- ja virkistyspalveluiden paikka (Yleiskaava 2020)

Luonnonsuojelualue

Yleiskaavassa 2020 luonnonsuojelualueeksi varattu alue

Vesialue, puro tai muu pienvesi

Kehittämisehdotukset:

Viheralueeseen tai kaupunkivihreään liittyvä:

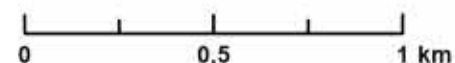
1. Keskusta-aukioiden ja katuymäristöjen säilyttäminen ja kehittäminen vehreinä.

Ekologiseen verkostoon liittyvä:

2. Avoimen yhteyden säilymisestä tulee huolehtia. Yhteyden sijainti on suuntaa antava. Yhteyden alueelle voi sijoittaa jatkuvasti kasvipeitteisinä pysyviä laitumia (asemakaavassa on hevostalli).
3. Nykyisin katkonainen avoin yhteys yleiskaavan rakentamista sallivan maankäytön alueella. Yhteyden alueella säilytetään ja kehitetään niittyjä tai luodaan uusia askelkiviä, kuten kasvikattoja.
4. Paikallinen puustoinen ekologinen yhteys asemakaavoittamattomalla ja yleiskaavan rakentamista sallivalla alueella. Ydinmetsien kytkeytyneisyydestä huolehditaan ylläpitämällä puustoisuutta.
5. Yleiskaavan runkoyhteys ja tärkeä liito-oravan yhteys yleiskaavan rakentamista sallivan maankäytön alueella. Asemakaavassa yhteydelle tulisi tehdä riittävän leveä varaus.
6. Ekologiselle runkoyhteydelle on varattu liian vähän tilaa yleiskaavassa. Asemakaavassa tulisi varata mahdollisimman leveä metsäisenä kehitettävä vyöhyke.
7. Olemassa oleva puustoinen paikallinen yhteys säästetään ja istutetaan puita nykyisin puuttomille kohdille.
8. Kivistön keskustan metsäinen ekologinen yhteys on jo osittain kadonnut, ja katoaa edelleen, kun aluetta rakennetaan. Tälle kohtaa luodaan uusi metsäinen ekologinen yhteys istuttamalla metsää. Eläinten ja ihmisten liikkumisen reitit suunnitellaan tarkemmin Lapinkylän suunnittelun yhteydessä.
9. ja 10. Vesilain puro asemakaavoittamattomalla keskusta-alueella. Uusissa kaavoissa suositellaan jätettävän 30 metrin suojavyöhyke puron molemmin puolin.

Virkistysyhteyden kehittäminen:

11. Yhteyttä Kivistön keskustasta kohti Petikon luontovirkistysaluetta on kehitettävä. Tälle kohtaa on suunniteltu puistosiltaa (Ks. puistosillan ideasuunnitelma seuraavalla sivulla 43.). Koska silta olisi kallis toteuttaa, on tutkittava myös muita, edullisempia keinoja yhteyden kehittämiseen. Tämä on listattu jatkosuunnitteluaiheeksi raportin lopussa.

Vetovoimakohteet:

1. Linnan kartano, Königstedinkoski ja Vantaanjoen rannan julkiset viheralueet
2. Katrinebergin kartano puutarhoineen
3. Keimolan Isosuo

Merkintöjen selite on sivulla 41. Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen ja Kivistön keskustan kaavarungon (2021) pohjalta, jossa on esitetty tarkemmin tavoitteita kaupunkivihreälle. Asemakaavan muutoksissa viheralueet voivat muuttua.

Kuva: Katrinebergin kartanopuutarha on osa Kivistön keskuspuistoa.

Kivistön keskuspuisto

Kivistön keskuspuisto liittyy Kivistön kehittyvän keskustan Linnan ja Katrinebergin kartanojen palvelualueisiin ja Seutulan arvokkaaseen kylämaisemaan. Suurin osa keskuspuistosta ei ole lentomelualue, joten siellä on mahdollista kokea luonnon rauhaa. Keskuspuiston rajausta tarkentuu jatkossa.

Kaupunginosapuistot

Kivistön keskustassa kaupunginosapuisto on Turnajaispuiston, Kenraalipuiston ja Punakivenpuiston kapea ja pitkulainen kokonaisuus. Puiston keskivaiheilla on vielä asemakaavoittamatonta aluetta. Kaupunginosapuiston rajausta tarkentuu asemakaavassa. Asemakaavassa on varattava mahdollisimman yhtenäinen ja leveä kaupunginosapuisto.

Lapinkylän kaupunginosapuiston sijainti ja laajuus täsmentyy Lapinkylän keskuksen suunnittelun yhteydessä. Alue ei nykyisin ole kaupungin omistuksessa. Koivupäänoja on tämän kaupunginosapuiston runkona. Puron luonnonmukaistamista ja mahdollisuuksia lammikoiden ja tulvasanteiden luomiseen tulee tutkia.

Korttelipuistot

Kivistössä radan pohjoispuolella korttelipuistoja ovat Kvartsijuonenpuisto ja Punakivenpuisto. Lumikvartsinkadun pohjoispuolelle on toteutettu hulevesien viivytysrakenne. Tästä alueesta kehitetään tulevaisuuden korttelipuisto hulevesiaiheineen ja toimintoineen. Radan eteläpuolella on asemakaavoitus vielä kesken. Kivistön kaavarungon viheralueet tulevat tarkentumaan, mutta keskeistä on ekologisten yhteyksien turvaaminen ja riittävän leveät kytkeytyneet viher- ja virkistysalueet.

”Erittäin Maitorppaan/ Seutulaan/ Koivupäähän suuntautuvalla alueella olisi mukava saada/jättää luontoliikuntareittejä ja ylipäätään metsää. Petikon luontovirkistysalue ei omasta mielestäni palvele aluetta niin hyvin kuin pohjoisempaan sijoittuvat alueet kauempana isojen teiden hälystä.”

Kuva: Kvartsijuonenpuisto on toiminnallinen korttelipuisto eli keskustapuisto.

Portit luontoon ja kulttuurimaisemaan:

Lännen luontoportit – Kehäradalta vaeltamaan, hiihtämään ja virkistytymään

Pääsyä Kehäradan asemilta ja Kivistön keskustasta Petikon luontovirkistysalueelle on kehitettävä. Nykyisin Petikkoon saavutaan lähinnä etelästä autolla Tallimaentien pysäköintialueen kautta tai ulkoilureittejä ja latuja pitkin Martinlaakson ja Myyrmäen suunnasta. VIVA-kartalla on esitetty luontoportti sekä Keimolaan joko Kivistön tai Petaksen aseman kautta että Myllymäkeen Vehkalan aseman kautta. Porttien sisältöä on suunniteltava alueiden maankäytön tarkentuessa. Yksinkertaisimmillaan kehitetään ulkoilureittejä, viitoitusta ja opastusta. Lisäksi luontoportissa voi olla palveluja ja rakennuksia.

Petikon luontovirkistysalue on lentomelualueella. Myllymäen luontoportti on lentomeluvyöhykkeellä 1, Keimolan vyöhykkeellä 2 ja Lapinkylän jossa näiden välimaastossa.

Lapinkylästä kulttuurimaisemaan

Lapinkylän kaupunginosapuisto on samalla portti jokilaakson valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman ulkoilureiteille, avaraa maisemaa kokemaan.

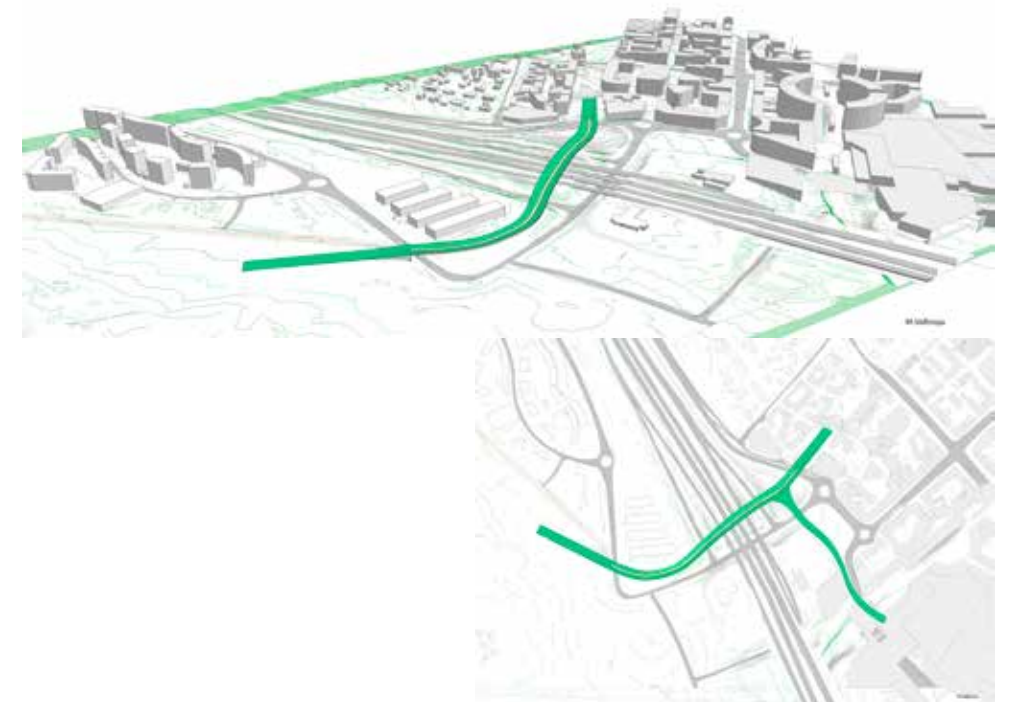
Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet

Kivistön ranta

Kaupunginosapuisto yhdistää Lapinkylän keskustan joen rantaan. Rannan virkistyskäyttöä kehitetään liittyen Lapinkylän keskustan kehittämiseen. Edellyttää maan hankintaa kaupungille.

Katrinebergin ranta

Rannan virkistyskäyttöä voidaan kehittää liittyen Katrinebergin kartanoalueen kehittämiseen. Alue on kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokasta kylämaisemaa. Vantaanjoki virtaa Kivistön keskustan pohjois- ja itäpuolella.

Ideasuunnitelma vihersillasta (Vallinoja 2020): Yleiskaavaan merkittyyn viheralueen kehittämisaluetta kehitettiin 20 metriä leveää kävelysiltaa, joka voi kantaa maksimissaan 10-metrisiksi kasvavia puita. Siltaa ympäröiviin penkereisiin voidaan istuttaa isojen puiden metsiköitä. Alemmassa kuvassa on esitetty puistosillalle kohti asemaa haara. Silta voi integroitua kaupallisten rakennusten ja toimitilojen viherkattoihin ja terasseihin. Silta olisi kuitenkin erittäin kallis toteuttaa, ja siksi toteutuminen on epävarmaa.

Kuva: Vantaanjoki virtaa Kivistön keskustan pohjois- ja itäpuolella.

Kehittämis ehdotukset:

Viheralueeseen tai kaupunkivihreään liittyvä:

1. Keskusta-aukioiden, raittien ja katu ympäristöjen kehittäminen vihreämmiksi ja hulevesiä viivytäväksi. Mm. Liesitori muutetaan puistoksi. Myyrmäen kaavarungossa (2019 s.17) on esitetty ”sinivihreitä” katuja, joilla vedet ohjataan viherkaistoille toteutettaviin biosuodatuspainanteisiin. Toteutus katujen peruskorjausten yhteydessä.
2. Löydöspuistossa on kivikautinen asuinpaikka. Kehitetään puistoa muinaisuutta hyödyntäen. Kivikauden maisema voi olla inspiraationa puiston suunnittelussa, ja esihistoriasta voidaan kertoa esim. opastein.
3. Myyrmäen keskusta rajoittuu nykyisiin ja yleiskaavassa esitettyihin luonnonsuojelualueisiin. Alueen väestö kasvaa jatkuvasti. Luonnonsuojelualueiden virkistyskäyttöä on ohjattava siten, että luonnon arvot säilyvät. Hyvin perustetut ja kulkua ohjaavat reitit ja levähdyspaikat ovat tärkeitä.

Ekologiseen verkostoon liittyvä:

4. Pärisspruunsarka toimii avoimen yhteyden osana ja on maisemaniittynä verkoston varsinainen osa. Hyvällä hoidolla alue voi kehittyä arvoniityksi. (Länsi-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma 2017).
5. Osa Pärisspruunpuistosta otetaan rakentamiskäyttöön yleiskaavan mukaisesti. Samalla voidaan vahvistaa puustoista ekologista yhteyttä istutuksilla. Martinkyläntie on osa historiallista Suurta rantatietä. Tien varrelle istutetaan esimerkiksi tammia, joita tieympäristössä olisi voinut olla jo vuosisatoja sitten.
6. Kapea runkoyhteys, jonka ympäristö on rakennettua aluetta. Myyrmäen urheilupuistossa kapeimmalle kohdalle on istutettava puita.
7. Metsäinen runkoyhteys suositusleveyttä kapeammalla viheralueella puron varrella. Yhteyden ympäristö on rakennettua aluetta. Istutetaan puita koulun tontille, jos mahdollista. Pohjanlepakon elinympäristö. Purovarsikuusikon säilyttäminen valaisemattomana.
8. Kehitettävä liito-oravan yhteys ja kahden laajemman metsäisen SL-alueen välinen yhteys, jonka kasvillisuus urheilukentän kohdalla on aika vähäistä. Esimerkiksi kunnostuksen yhteydessä kannattaisi tarkastella, voiko alueen puustoisuutta tai muuta suojaavaa kasvillisuutta lisätä.
9. Ekologinen runkoyhteys puron yhteydessä. Asemakaavassa puron molemmin puolin suositellaan jätettävän 30 metrin levyinen rakentamaton suojavaiohyke.
10. Suositusleveyttä kapeampi runkoyhteys, jonka ympäristö on rakennettua aluetta. Yhteyttä tukee pohjoisempana Martinlaaksontiellä ja tontilla oleva puustoinen paikallinen yhteys. Korttelialueiden ja kadun kasvillisuutta tulee säilyttää ja mahdollisuuksien mukaan istuttaa lisää puita.
11. Avointen biotooppien verkoston arvokeskittymien välinen yhteys ja sen muodostavat niittyalueet sijaitsevat yleiskaavan rakentamista sallivalla alueella. Avoin yhteys säilytetään ja sitä vahvistetaan niittykeskittymien välillä esimerkiksi liikenneviheralueilla.

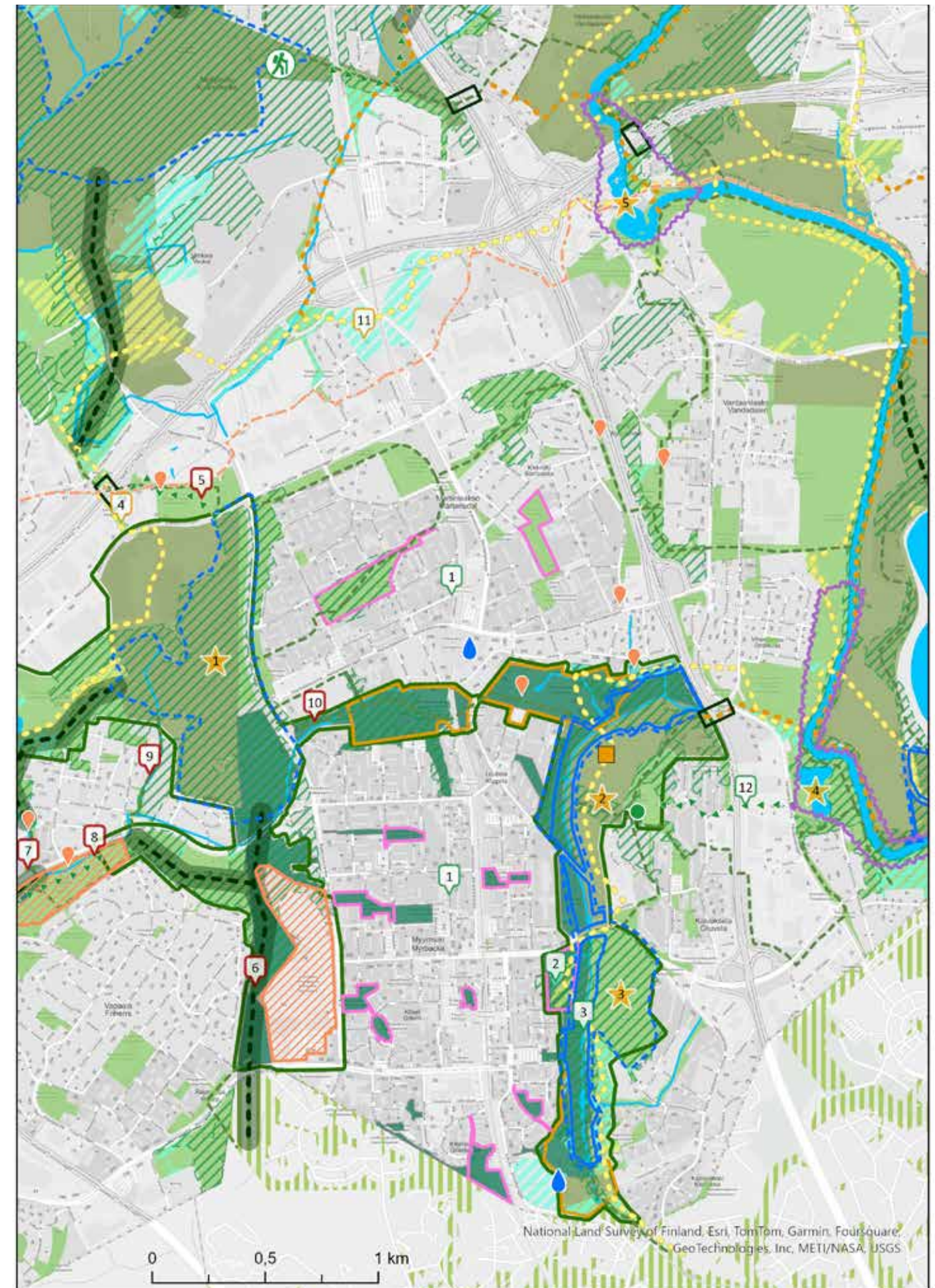
Virkistysyhteyden kehittäminen

12. Virkistysyhteyksiä Myyrmäen ja Kaivokselan suunnasta Vetokannakselle ja Vantaanjoen rannalle tulee parantaa samalla, kun nykyiset työpaikka-alueet muuttuvat yleiskaavan mukaisesti asuinalueiksi.

Vetovoimakohteet:

1. Raappavuoret
2. Mätäojan laakso
3. Vaskivuori

4. Vetokannas
5. Vantaankoski

Merkintöjen selite on sivulla 41. Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen, Myyrmäen kaavarungon (2019) ja Martinlaakson kehityskuvan (2015) mukaan. Myyrmäen kaavarungossa ja Martinlaakson kehityskuvassa on esitetty tarkemmin tavoitteita kaupunkivihreälle, mm. vihreitä reittejä. Asemakaavan muutoksissa viheralueet voivat muuttua.

Keskuspuisto: Myyrmäen viherkehä

Myyrmäessä ja Martinlaaksossa on toteutunut 1960-70 -lukujen suunnitelmien mukaisesti Martinlaakson radan varaan rakentuva tiivis kaupunki, josta on hyvät kävely-yhteydet läheisille laajoille viheralueille. Myyrmäen viherkehä koostuu Mätäojan laaksosta ja Vaskivuoresta, Raappavuorista ja Myyrmäen urheilupuistosta sekä niitä yhdistävistä Jokiuomanpuiston ja Viherpuiston viheralueista, jotka ovat Myyrmäen ja Martinlaakson välissä.

Yleiskaavassa 2020 Raappavuortean, Myyrmäen lehdon ja Vaskivuoren luonnoltaan arvokkaat alueet varattiin luonnonsuojelualueiksi. Myös Mätäojan laakson soinen pohja on luonnonsuojelualue. Luonnonsuojelualueilla, joille kohdistuu suuren ja edelleen kasvavan väestön voimakasta käyttöpainetta, on kulkua ohjattava tehokkaasti ulkoilureiteillä, joiden osana on maisemaan sopivia ja laadukkaasti toteutettuja rakenteita.

Mätäojan laakson maisema on vaihtelevasti puustoista kosteikkoa ja kauniisti kumpuilevaa peltoa. Kehittämisen lähtökohtina ovat muinaismuistot, kulttuurimaiseman historia ja luonnon arvot. Luonnonsuojelualueen ja Myyrmäen välissä olevalle virkistysalueelle on mahdollista sijoittaa rakennettuja toimintoja, kuten leikkipaikkoja. Kaupunginosapuistot ovat keskuspuiston eli Myyrmäen viherkehän toiminnallisia osia. Mätäojan laakson viheralue jatkuu etelään Helsingin Länsipuiston viherosmena.

Kuva vasemmalla: Myyrmäen korttelipuistojen metsäisiä ja puustoisia osia voidaan kehittää esimerkiksi kerroksellisemmaksi metsäpuutarhaksi. © Maalaus Anni Vuorikari
Jokiuomanpuistossa järjestetään tapahtumia. Kuvassa Louhela Jam kesällä 2019. © Vantaan aineistopankki
Kuva oikealla: Mätäojan laakson poikki kulkee tyylikkäästi toteutettu ritiläreitti. © Eeva Eitsi

Kaupunginosapuistot

Jokiuomanpuistoa on kehitetty pitkään toiminnallisena puistona, jossa on monipuolisesti palveluita ja mahdollisuus järjestää tapahtumia. Viherpuisto on metsäinen viheralue, jossa metsän siimeksessä on asukaspuisto.

Myyrmäen uusi eteläinen kaupunginosapuisto

Aikaisemmin Kehä II:lle oli varattu tilaa Myyrmäen eteläosassa. Katuverausten poistuttua saadaan lisää sekä asuntoja että puistoa. Uusi kaupunginosapuisto on suunniteltava samalla, kun uutta asuinalueita suunnitellaan.

Korttelipuistot

Myyrmäessä on useita korttelipuistoja, jotka ovat osittain toiminnallisia keskustapuistoja ja osittain puistometsää eli luontoaltistuspuistoa. Korttelipuistoja ovat mm. Paalukylänpuisto, Kivikaudenpuisto, Huddingenpuisto, Virtapuisto, Kuohupuisto, Nuorapuisto ja Kilterinmäenpuisto. Jotta puistoista osa säilyisi metsäisinä, tulee kulkua tarvittaessa ohjata esim. uusin reitein. Lisäksi kasvillisuuden kerroksellisuutta voi kehittää.

Martinlaakson korttelipuistot Laajavuori ja Kivivuori ovat pääosin kalliometsää ja tarjoavat siten luontoaltistusta. Puistojen reunoilla on pienialaisia leikkipaikkoja. Koulut sijoittuvat puistojen lähettyville. Kalliometsäalueilla tarvitaan kulunohjausta.

” Kuulostaa hyvältä! Mätäojan hoitoa ja suiston puhtautta haluaisin edistää. Louhela on todella tärkeitä ulkoilureiteille ympäri vuoden kaikille alueen asukkaille.”

” Erityisen tärkeänä näkisin Mätäojan alueen säilyttämisen luonnonvaraisena.”

” Alueellamme elää upeita ja myös uhanalaisia eläin- ja kasvilajeja. Olisiko luontokohteisiin mahdollista saada opastauluja, joiden avulla asukkaat, koululaiset, päiväkotiryhmät jne. voisi tutustuttaa helposti lähi- luontoon ja sitä kautta myös kunnioittamaan sitä?”

” Toivosin että maisemiin kiinnitetään huomiota. Niistä voisi antaa kulkijoille vihjeitä vaikkapa kyltein, jotka auttaisivat hahmottamaan esim. Övrre Nybackan läheistä maanviljelymaisemaa tai Kaivoksen ja Myyrmäen kivi kautisia asuinpaikkoja ja muinaisia merenrantoja.”

” Älkää rakentamiskiimassa tuhotko vanhoja pensaita ja puita, koska niiden takaisinkasvu kestää kymmeniä vuosia.”

Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet

Vantaankoski

Vantaankoski on vetovoimainen paikka, joka kehittyy sekä porttina kulttuurimaisemaan että itsenäisenä matkailukohteena. Pyöräilijöiden ja retkeilijöiden palveluita olisi hyvä kehittää. Vantaankoskella on jo nykyisellään palveluja, ja palvelut ovat edelleen kehittymässä. Palveluita tarjoaa yksityinen taho, mutta alueen läpi kulkevat nykyiset ja uudet julkiset ulkoreitit. Ulkoilureitti- ja pyöräreittiyhteyksien sekä opastuksen ja viitoituksen kehittäminen on tärkeää. Pyöräpysäköintiä on syytä kehittää.

Veden äärellä viipymisen mahdollisuuksia tulee kehittää: penkit, näköalapaikat, portaat veden ääreen ja laiturimaiset polut lähellä vettä.

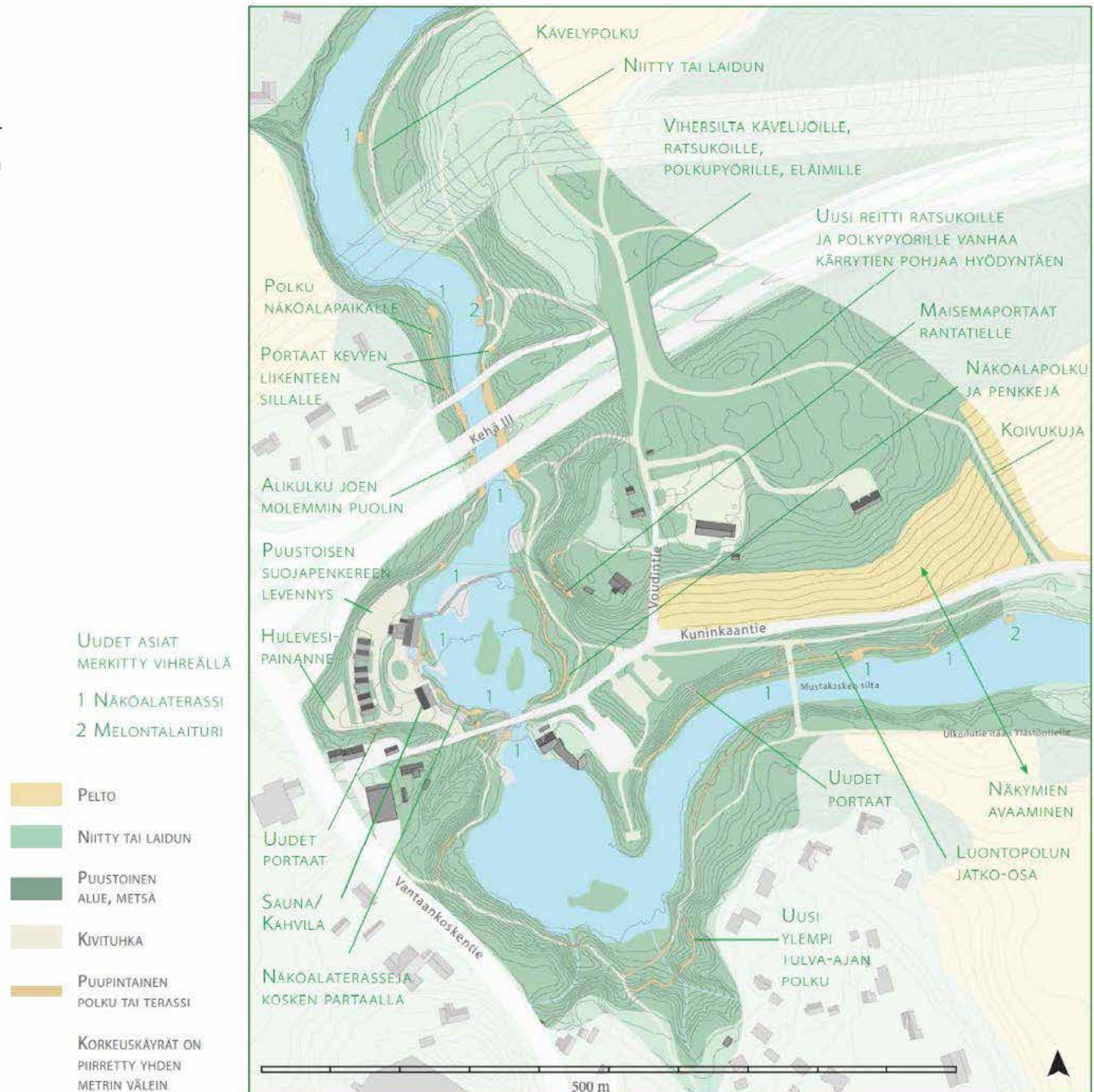
Silvola

Joen varren virkistyskäyttöä kehitetään samalla, kun Silvolan työpaikka-alue muuttuu asuinalueeksi, ja virkistäytyjiä tulee lisää.

Portit luontoon

Lännen luontoportteja kuvailtiin Kivistön kohdalla. Myyrmäen kartalla näkyy Vehkalan asemaan liittyvä luontoportti. Vehkalan aseman ja Petikon luontovirkistysalueen välisen ulkoilureitin suunnittelu on käynnistynyt 2024.

Vantaankosken kehittämisestä on laadittu diplomityö ”Kosken partaalla - Vantaankosken historian ja nykytilanteen selvitys ja yleissuunnitelma”, Mirja Vallinoja (2022), oikealla yleissuunnitelma Vantaankoskelle.

Kehittämisehdotukset:

Viheralueeseen tai kaupunkivihreään liittyvä:

1. Kartanonkosken urheilupuiston pohjoispuolella Illenojaan ympäristöä voidaan kehittää. (Ks. ideasuunnitelma sivulla 50) Illenojaan voidaan tehdä tulvatasanteita ja hulevesiallas ja rannoille perustaa niittyjä.
2. Alueen asemakaava on vuodelta 2000. Asemakaavan muutoksessa on otettava luontoarvot huomioon ja tutkittava mahdollisuus laajentaa keskuspuistoa nykyiselle tontille. Kuvailtu tarkemmin Vantaan ratikan kaavarungon selostuksessa (2023, s.91).

Ekologiseen verkostoon liittyvä:

3. Voimajohtoauekan hoitaminen niittynä ja sen ekologisen laadun kehittäminen yhteistyössä Vantaan energian kanssa.
4. Niitty-yhteys avoimen verkoston arvokohteiden välillä rakennettavalla alueella. Arvokohteiden välisestä kytkeytyneisyydestä huolehtiminen.
5. Aviapoliksen säilytettävät metsäalueet on kytkettävä muuhun metsä- ja puustoiseen verkostoon uusilla paikallisilla yhteyksillä.
6. Koko Veromiehen alueella niittyverkostoa voidaan kehittää perustamalla niittyjä katoille, pientareille ja puistoihin tukemaan avoimen verkoston kytkeytyneisyyttä lentokentän suuntaan. Lentokenttäalueella on laajalti niittyjä.
7. Kirkonkylänojaa ei olla menneinä vuosina otettu huomioon purovesistönä. Puro on osittain putkitettu ja sille ei olla varattu riittävästi tilaa. Jatkossa puroille on varattava riittävästi tilaa ja putkitettuja puron osuuksia on mahdollisuuksien mukaan palautettava avouomiksi. Rannan arvokkaat elinympäristöt on säilytettävä. Säilytetään puustoisuutta ja lisätään sekä puita että niittyjä puron varrelle.

Virkistysyhteyden kehittäminen:

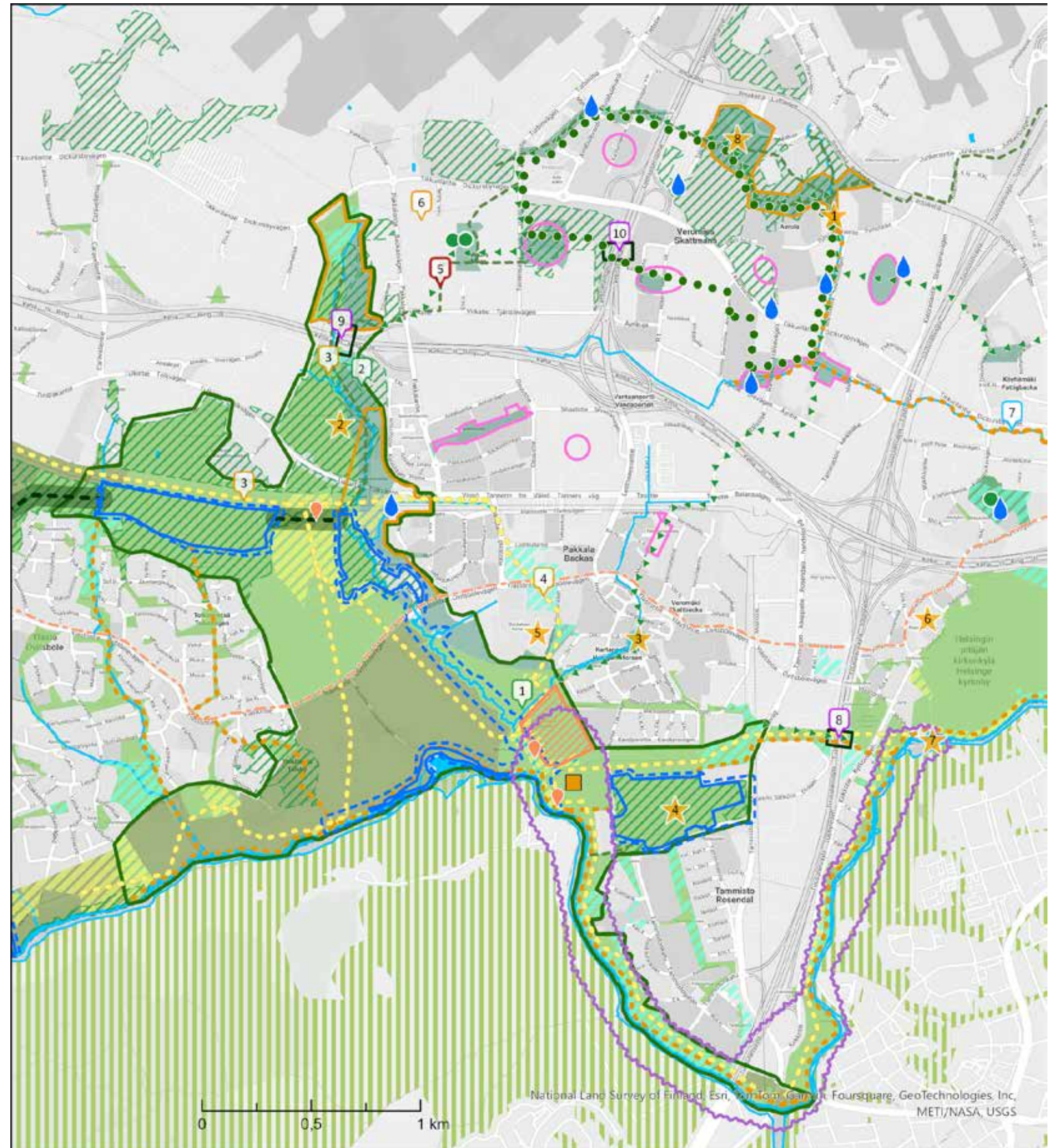
8. Uusi alikulku Tuusulanväylälle (Ulkoilureittien tavoitesuunnitelmassa kohde nro A50-2).
9. Kehä III katkaisee keskuspuiston. Kehä III:n ali puron yhteyteen on tehtävä laaja alikulku (Ks. leikkaus seuraavalla sivulla 48.) Aviapoliksen keskustasta on heikot yhteydet laajoille viheralueille, ja alikulku parantaisi yhteyttä huomattavasti. (Ulkoilureittien tavoitesuunnitelmassa kohde nro A40-5.)
10. Yleiskaavaan merkittyä viheryhteyden kehittämiskohtaa Huberilassa Aviapoliksen keskustassa kehitetään siten, että ihmiset pääsevät liikkumaan miellyttävässä ympäristössä kaupungissa alueiden välillä

”Tuusulanväylän alikulku parantaisi merkittävästi kevyen liikenteen yhteyksiä: Kirkkotieltä pääsisi Sähkötien ja Tammistontien kautta joen varteen ilman, että täytyy odottaa useissa liikennevaloissa Tammiston kauppatiellä.”

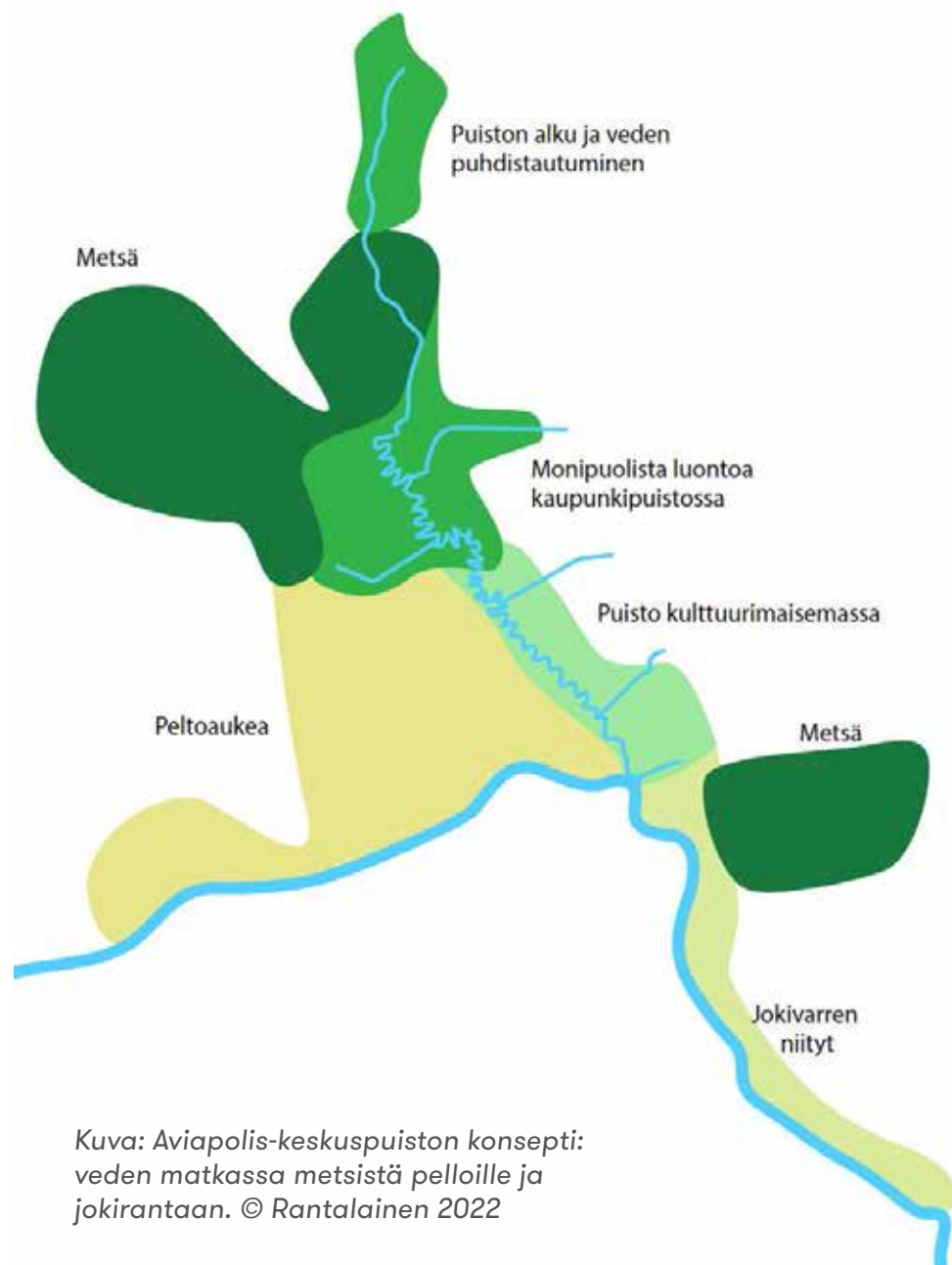
Vetovoima-kohteet:

1. Pytinpuiston koski
2. Krakanojan ranta
3. Illenpuisto
4. Tammiston luonnonsuojelualue

5. Backaksen kartano
6. Helsingin pitäjän kirkonkylä
7. Kirkonkylänkoski
8. Pyttisberget

Merkintöjen selite on sivulla 41 Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen ja Vantaan ratikan kaavarungon (2023) mukaan. Ratikan kaavarungossa ja Aviapoliksen lentokentäkaupungin suunnittuperiaatteissa (2024) on esitetty tarkemmin tavoitteita kaupunkivihreälle.

Aviapolis keskuspuisto

Väestö kasvaa voimakkaasti Aviapoliksen keskustassa ja asuinalueilla. Veromiehen kaupunginosassa arvioidaan olevan 22 000 asukasta nykyiseen noin 900 verrattuna vuonna 2050 ja vuonna 2030 noin 7000. Myös Pakkalan, Tammiston ja Ylästön väestö kasvaa. Aviapoliksen keskustan asukkaille Aviapolis-keskuspuisto on ainoa saavutettavissa oleva laaja viheraluekokonaisuus, kun pohjoisessa on lentokenttä ja lännessä Tuusulanväylä. Keskuspuistoa sekä yhteyksiä sinne ja sen sisällä on tarpeen kehittää.

VIVA-työn osana laadittiin Aviapolis-keskuspuistosta maisema-arkkitehtuurin diplomityö (Vera Rantalainen 2022). Diplomityössä hahmotetaan Aviapoliksen keskustan kyljessä olevaa viheraluevyöhykettä kokonaisuutena ja esitetään ideatasoisia kohdesuunnitelmia keskuspuiston alueelta.

Alueella on runsaasti luontoarvoja, kuten lintujen, kalojen ja nisäkkäiden elinympäristöjä. Luontoarvojen lisäksi alueella valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja: valtakunnallisesti arvokas Vantaanjokilaakson kulttuurimaisema sekä Backaksen rakennettu kulttuuriym-

päristö. Suuri rantatie kulkee alueen läpi. Alue on arvoiltaan ja maisemiltaan vaihteleva ja monipuolinen, maisemien vaihtuessa lentokentän työpaikka-alueiden kupeesta metsämaisemiin, ruderattialueisiin, peltomaisemiin ja joenvarsipuistoihin. Yksityisessä omistuksessa olevat maanviljelysalueet ovat osa keskuspuistoa. Ne ovat Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokasta kulttuuri-maisemaa, joka säilyy parhaiten viljeltynä.

Koko monipuolista keskuspuistoaluetta yhdistää yksi elementti: virtaava vesi. Aluetta halkoo puro, Krakanoja, joka laskee Vantaanjokeen. Yhdessä Vantaanjoen kanssa Krakanoja sivuojuineen sekä rakennettuine hulevesiaiheineen muodostaa Aviapolis-keskuspuiston rungon, jonka ympärille puistokokonaisuus ja sen tärkeimmät virkistyskäytön mahdollisuudet nivoutuvat. Veden äärelle pääsyä voidaan ohjata rakentamalla laadukkaita laituri-, pitkospuu- ja siltarakenteita. (Rantalainen 2022.)

Viheralueiden palvelut keskittyvät Krakanojan lähelle ja erityisesti kahteen uuteen kaupunginosapuistoon.

Kaupunginosapuistot

Osumapuisto

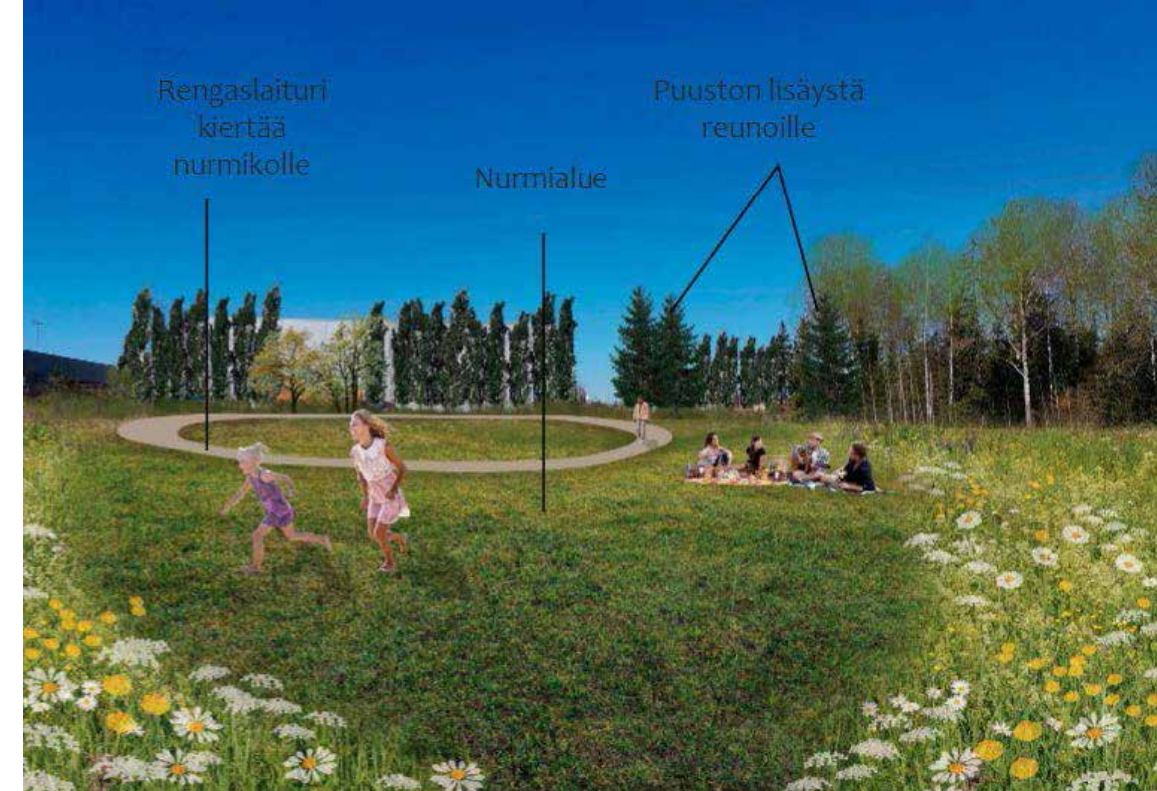
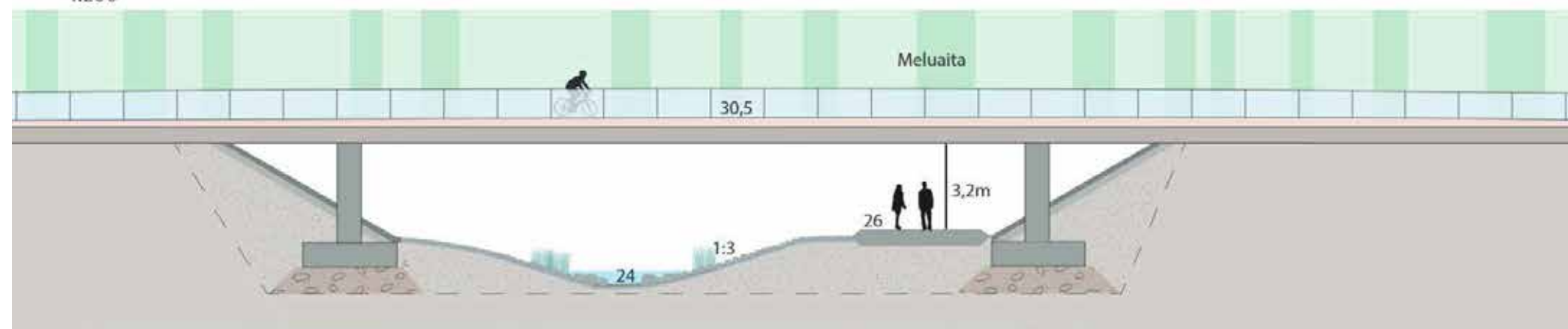
Osumapuisto on Aviapolis-keskuspuiston sisällä. Osumapuistossa on nykyisellään laajat ja kauniisti toteutetut hulevesialtaat. Osumapuistoon on ideoitu uutta hulevesikosteikkoa ja oleskelumahdollisuuksien parantamista.

Osumapuisto on lentomelualueella, ja siksi sen reunoille ei voi rakentaa asuntoja. Puisto on kuitenkin ainoa mahdollinen yhteys Aviapoliksen keskustasta kohti laajoja viheralueita. Toistaiseksi Osumapuistosta ei ole sujuvaa yhteyttä Tuulensuunpuiston puolelle Kehä III:n ali.

Reittiyhteyden luominen kehätien ali on koko puistokokonaisuuden kannalta välttämätön parannuskohde puiston yhteyksien ja miellyttävän virkistyskäytön kannalta. Puron vapauttaminen siltarumpuputkesta avoimeksi uomaksi alikulun yhteyteen olisi ekologisen yhteyden, Kehä III yläpuolisen alueen tulvaherkkyuden sekä alueen viihtyisyyden kannalta siltarumpua parempi ratkaisu.

Kuvat oikealla: Osumapuistostan ideasuunnitelmasta. Kuva alhaalla: Aviapolis-keskuspuiston kohdalla uusi alikulku yhdistäisi viheralueen, jonka Kehä III nykyisin katkaisee.

Leikkaus B-B'
1:200

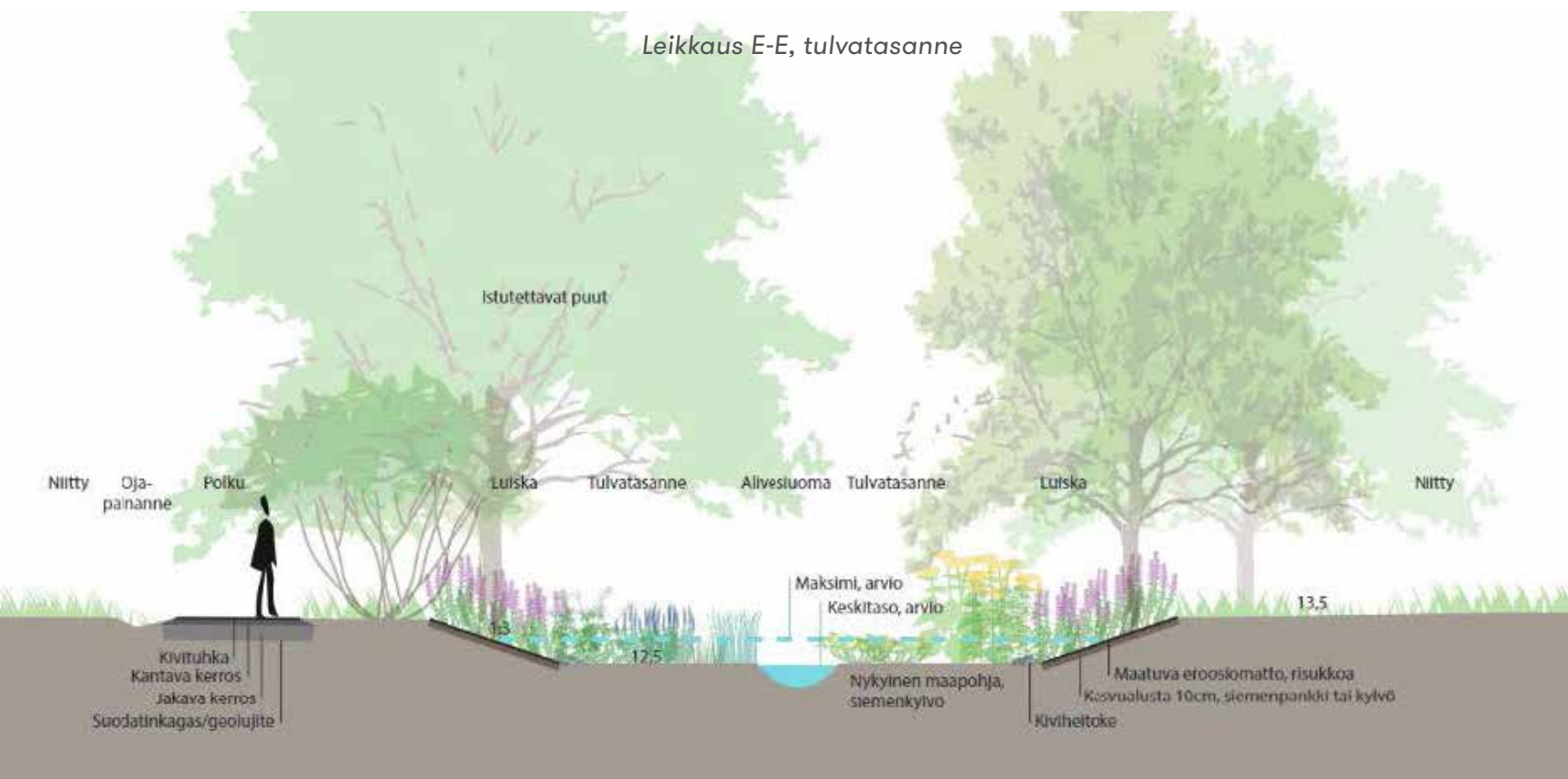

Alla Illenojan ideasuunnitelma, Vera Rantalainen. Leikkauskuvasa tulvatasanne.

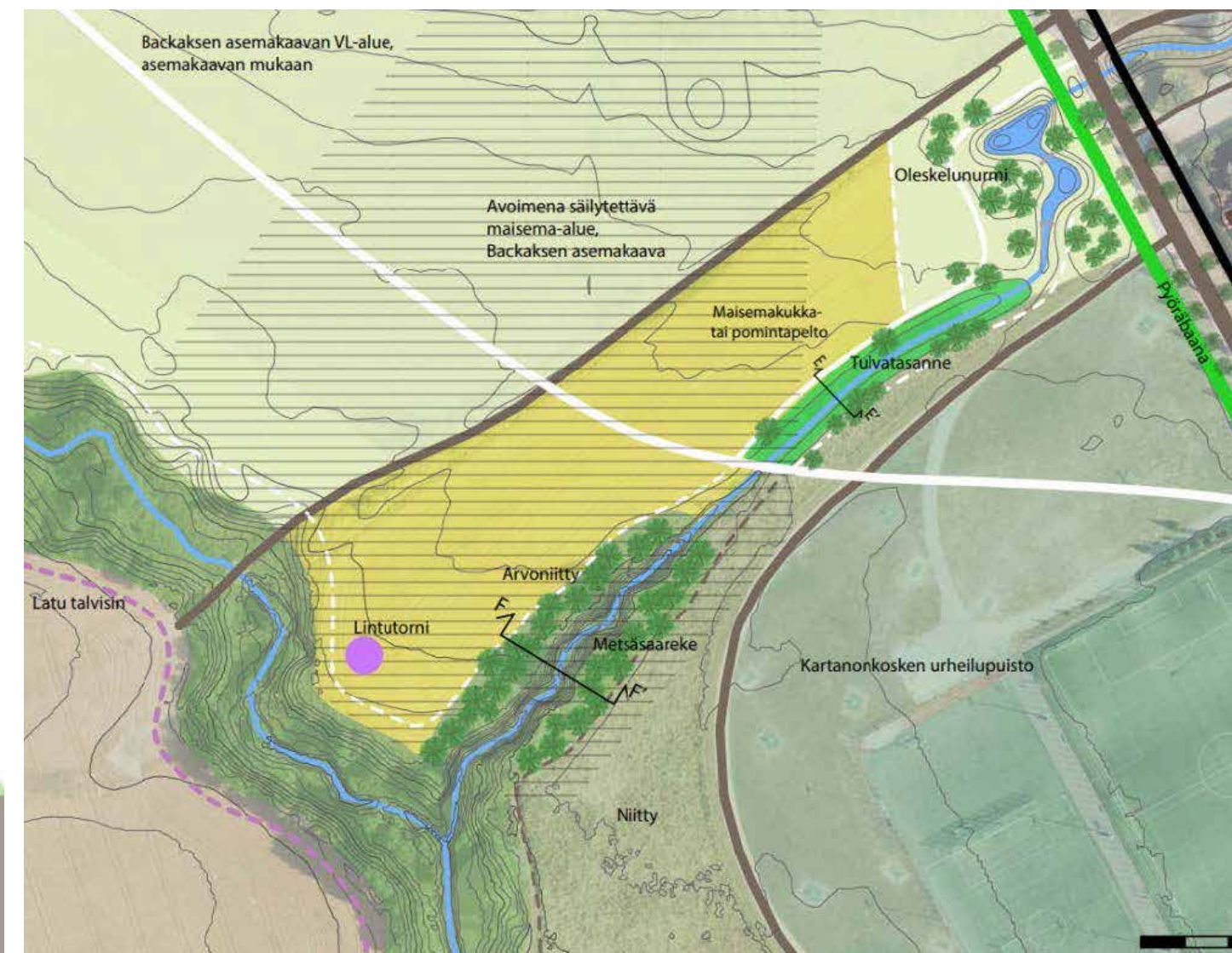
Kuva ylhäällä: Sandbackanojan ideasuunnitelma, puisto hulevesiuoman ympärille. © Vera Rantalainen

Leikkaus D:D, Sandbackanoja

Leikkaus E-E, tulvatasanne

Kehittämisehdotukset:

Viheralueeseen tai kaupunkivihreään liittyvä:

1. Aukioiden, kävelykatujen, raittien ja katuympäristön kehittäminen vihreämmiksi ja hulevesiä viivytäväksi on Tikkurilan alueella keskeistä tonttivistä lisäksi. Asematietä ollaan kehittämässä kävelykaduksi ja Tikkuraittia tullaan peruskorjaamaan.
2. Tikkurilassa on vähän viheralueita, joten Tikkurilan ja Viertolan pikkupuistojen muodostama kokonaisuus on keskeinen osa viherverkostoa. Tikkurilan ja Viertolan pikkupuistoja kehitetään monipuolisemmiksi ja luonnon monimuotoisuutta tukeviksi. Katso tarkemmin sivulla 54.
3. Jokiniemen kampusalueella kompensoidaan avoimien alueiden menetystä kasvikatoin ja hulevesikasvillisuuden avulla.
4. Yleiskaavassa varattiin lisää virkistysaluetta Tikkurilan arboretumin laajennusta varten Koivuhaassa. Alue on asemakaavassa määritelty pääosin maatilojen talouskeskusten korttelialueeksi. Arboretumin laajennus on tarpeen suunnitella ja asemakaava muuttaa yleiskaavan mukaisesti virkistysalueeksi.

Ekologiseen verkostoon liittyvä:

5. Ekologinen runkoyhteys ja avoimen verkoston yhteys Helsingin niittyverkostoon. Yhteyden kehittäminen osana sekä puustoista että avointa verkostoa. Nurmialueita voidaan osittain muuttaa niityiksi.

Virkistysyhteyden kehittäminen:

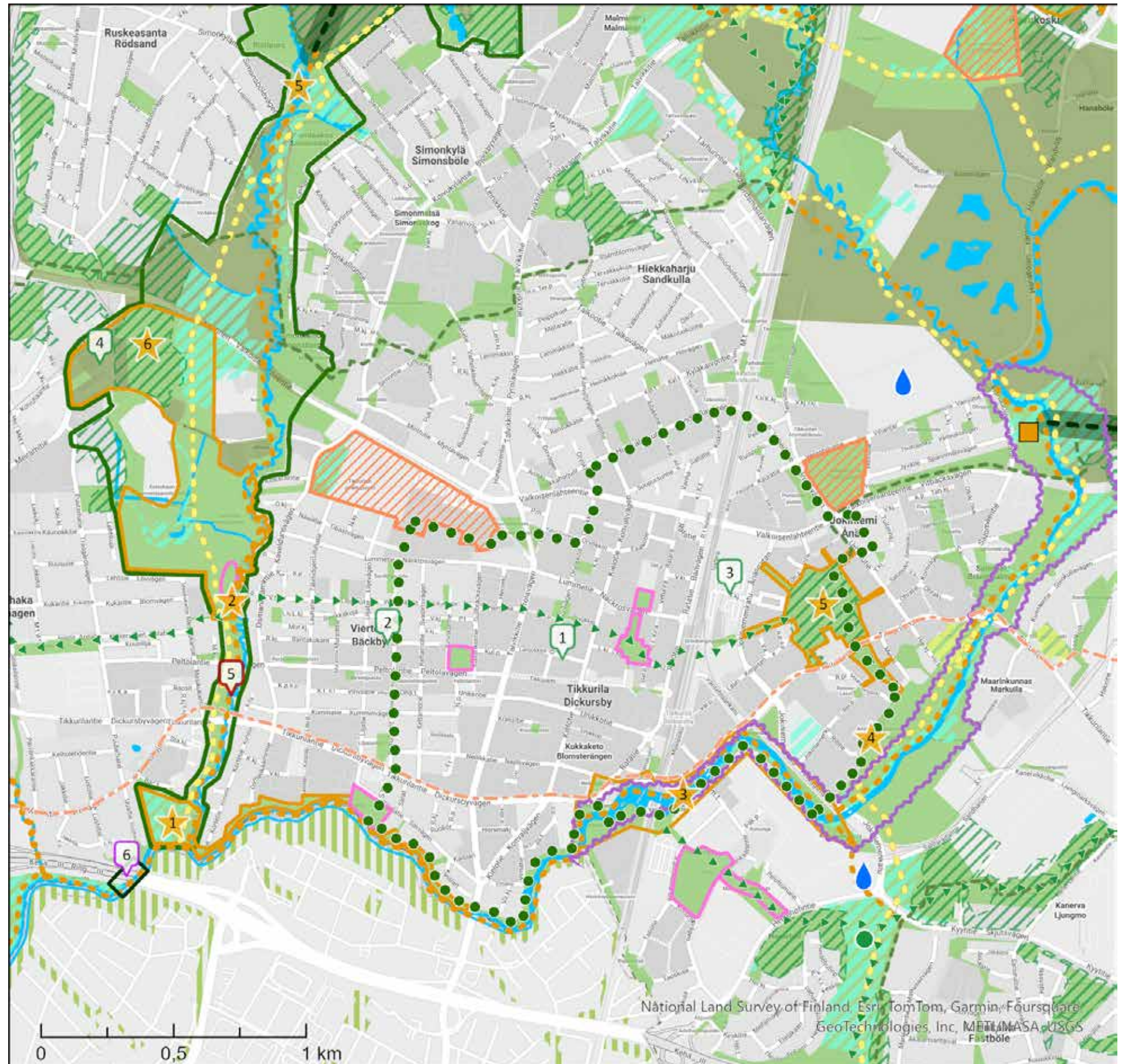
6. Keravanjoen varrella Kehä III:n alitus on merkitty yleiskaavan viher-yhteyden kehittämiskohdaksi. Sijainti on verkostossa tärkeä sekä ekologisen että virkistysyhteyden näkökulmasta. Alikulku on jo nykyisellään vesistön vieressä ja avara.

Virkistyskehä:

Virkistyskehä kiertää ja yhdistää Tikkurilan puistoja, palveluita ja jokirantaa. Virkistyskehältä on hyvät yhteydet laajemmille virkistysalueille.

Vetovoimakohteet:

1. Bäckbynpuisto
2. Kylmäojan puron rannat Tikkurilan keskuspuistossa
3. Keravanjoki ja Tikkurilankoski
4. Jokiniemen koelaitos
5. Winterinmäki
6. Koivuhaan arboretum

Merkintöjen selite on sivulla 41. Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen mukaan. Vantaan ratikan kaavarungossa (2023) ja Tikkurilan kaavarungossa (2023) on esitetty tarkemmin tavoitteita kaupunkivihreälle. Asemakaavan muutoksissa viheralueet voivat muuttua.

Keskuspuistot: Tikkurila-Korso keskuspuiston eteläosa

Kuva: Tikkurila-Korso keskuspuisto noudattelee Rekolanojan ja Kylmäojan laaksoja. Purolaaksoja yhdistävä kohta on Rekolanmetsässä. Diplomityö ”Tikkurila-Korso -keskuspuiston kehittämissuunnitelma”, Riikka Lauri 2022.

Tikkurila-Korso keskuspuisto on Vantaan läpi etelästä pohjoiseen kulkeva pääradan varren kaupunkirakennetta myötäilevä laaja ja jatkuva viheraluekokonaisuus. Se on seudullinen metsäinen ekologinen yhteys ja tärkeä virkistyspaikka alueen asukkaille.

Tikkurilan eteläistä keskuspuistoa kehitetään toiminnallisemmaksi. Päivitetystä viheralueiden palveluverkkosuunnitelmassa (2023) eteläosaan on osoitettu tapahtumanurmi ja alueleikkipaikka. Metsäistä ekologista yhteyttä vahvistetaan ja puuttuvia ulkoilureittejä toteutetaan. Avointen elinympäristöjen verkostoa kehitetään niittyjä perustamalla ja hoitamalla.

Kaupunginosapuistot

Bäckbynpuisto ja Viertolanranta, yhdistyy Helsingin puolen kaupunginosapuistoon Keravanjoen toisella puolella. Bäckbynpuistossa on kulttuuriympäristöarvoja ja avoimena säilytettäviä niittyalueita, jotka tukevat avoimia ekologisia yhteyksiä. Osa nurmialueiden reunoista voisi olla harvemmin leikattavaa niittyä. Viertolanrannassa on monipuolisia toimintoja. Ulkoilureitit rantojen molemmin puolin ovat suosittuja yhteyksiä.

Tikkurilanrannan kokonaisuuden koko ja rajausta tarkentavat Värитеhtaan kaavarunkotyön ja asemakaavoituksen myötä. Tikkurilanrantaa, Vernissanrantaa sekä Värитеhtaanrantaa on kehitetty arkkitehtikilpailun pohjalta monipuolisiksi rantapuistoiksi.

Winterinmäki ja Jokiniemen puutarha -puisto muodostavat monipuolisen kokonaisuuden radan itäpuolelle. Winterinmäki on tärkeä lähimetsä alueen asukkaille sekä koululaisille ja päiväkodeille. Mäen poikki kulkee paljon käytetty ulkoilureittiyhteys. Mäki tulee säilyttää puustoisena ja kehittää reitistöä kulutuksen ohjaamiseksi. Jokiniemen puutarha-puistossa on leikkipaikka.

Tikkurilan keskuspuiston eteläosassa on laajoja laidun-, niitty- ja nurmialueita, hulevesien viivytystä sekä arboretum. Kehittämismahdollisuuksia alueella on mm. Tikkurilan arboretum laajennus, tapahtumanurmi, palstaviljely, alueleikkipaikka. Avoin ekologinen yhteys tulee ottaa kehittäessä huomioon.

Korttelipuistot

Kirjastopuistosta ja Esikkopuistosta kehitetään vehreä ja toiminnallinen akseli tiivistyvään Tikkurilan keskusta. Sinirikonpuisto on monipuolinen ja esteetön keskustapuisto Viertolassa. Sinirikonpuiston eteläpuolelle sijoittuvan Peltolantorin ja Sinirikonpuiston voisi kytkeä paremmin toisiinsa ja kehittää torista vehreämpää.

Tikkurilan ja Viertolan alueella on vähän asemakaavoitettuja viheralueita, joten alueen pikku puistojen muodostama verkosto on erityisen tärkeä säilyttää ja kehittää puistikoita monipuolisemmiksi ja luonnon monimuotoisuutta tukeviksi. Katso ideasuunnitelma sivulla 54.

” Arboretumin laajentaminen kuulostaa hyvältä. Se on tärkeä paikka niin ihmisille kuin eläimille. Siellä voidaan myös tarjota lapsille luontoelämyksiä. On myös ihanaa, kun Koisojen läheisyydessä on joka kesä lampaista. Se on ihan täyden kymppin juttu ja maisemanhoitoa parhaimmillaan.”

Kuva: Meiramipuiston kuluneet nurmialueet voisivat olla kukkaniittyä.
© maalaus Anni Vuorikari

Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet

Tikkurila – Hanaböle

Keravanjoki virtaa keskustan läpi. Joen varsia on kehitetty vuosien 2015-16 maisema-arkkitehtikilpailusta saakka. Kehitettävää aluetta laajennetaan pohjoiseen liittyen Tikkurilan värитеhtaiden alueen muutokseen keskustamaiseksi asuinalueeksi. Samalla varmistetaan Keravanjoen ekologisen yhteyden jatkuvuus sekä kehitetään ulkoilureittiyhteyksiä ja mahdollisuuksia päästä veden ääreen.

Hanabölen peltoaukean eteläosassa uusien asuinalueiden rakentamisen myötä luodaan pelloille uutta reunavyöhykettä, hallitaan hulevesiä ja kehitetään joen rantaa puistomaiseksi.

Vantaan ulkoilureittien tavoitesuunnitelman reitit ovat lähtökohtana yhteyksien kehittämiselle.

Tikkurilan urheilupuiston kehittämisestä on laadittu visio vuoteen 2050 saakka. Tavoitteena kehittää alueesta monipuolinen toiminnallinen alue, johon mahtuu niin yksityisiä kuin julkisiakin palveluja sekä kaupunkivihreää. Reittiyhteyksiä urheilupuiston läpi parannetaan. Kuvaote raportista.

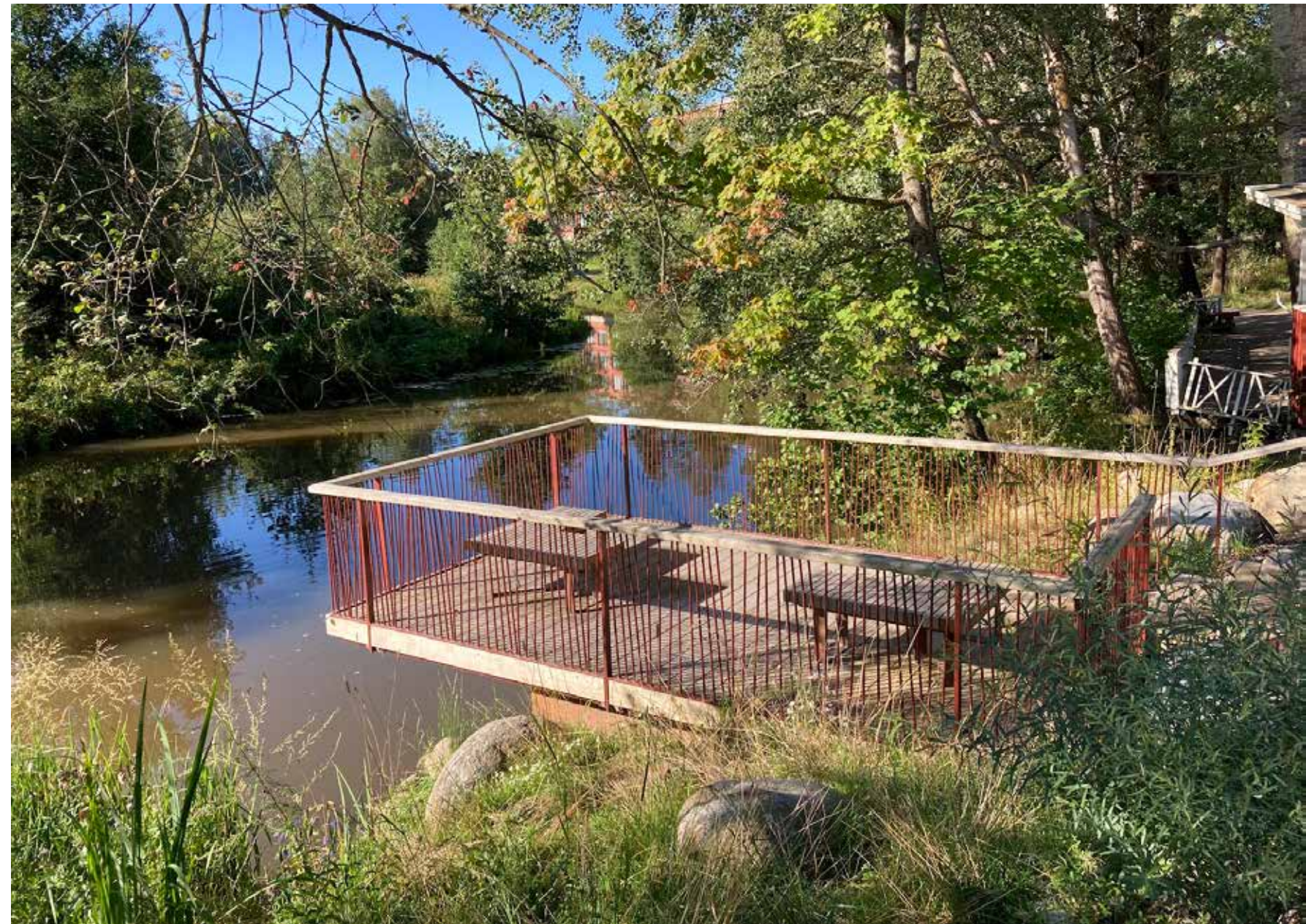

Kaupunkirakenteen sisäinen virkistyskehä

Tikkurilan kaavarunkotyöhön (2023) linjattiin kehämäinen Tikkurilan, Viertolan, Hiekkaharjun ja Jokiniemen asuinalueita, virkistysalueita, kouluja, päiväkoteja, urheilupuistoja, kulttuurimaisemaa ja jokirantaa yhdistävä virkistysreitti. Viherkehää tuetaan katu- tai tonttivihreällä sekä niihin liittyvien puistojen vehreydellä. Ideoita on esitetty tarkemmin Tikkurilan kaavarunkotyössä.

Tikkurilan rannassa on mm. Suosittu Åvikin leikki-
paikka sekä oleskelulaitureita veden äärellä.

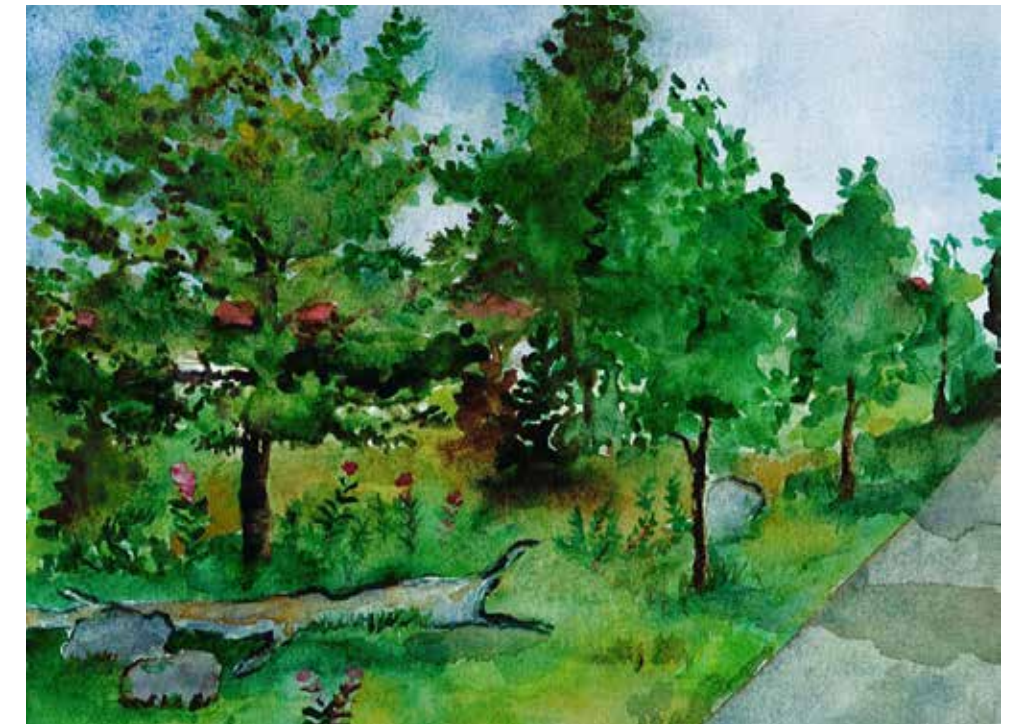

Tikkurilan ja Viertolan pikkupuistojen kehittämiskonsepti

- teemapuistot (Anni Vuorikari)

Tikkurilan ja Viertolan kaupunginosissa on vähän ja pieniä viheralueita suhteessa kaupunginosan pinta-alaan. Tikkurilan ja Viertolan kaupunginosien väestöä palveleva virkistysalueverkosto kehittyy pikkupuistojen, viherkatujen ja viherraittien varaan. Pikkupuistojen lähikäyttöpaine on nyt hyvin suuri ja se tulee lisääntymään, koska Tikkurilan keskusta rakennetaan lisää asuntoja ja keskusta kasvaa voimakkaasti. Kun puistoja on vähän ja ne ovat pieniä, korostuu niiden kulutuskestävyys ja laadun tärkeys. Työssä tarkasteltiin 13 pikkupuistoa, käytiin läpi niiden nykytilaa sekä esitettiin kehittämisideoita. Tikkurilan ja Viertolan pikkupuistot ovat keskenään erilaisia. Osassa on kunnostettu leikki- ja oleskelupaikkoja, mutta iso osa puistikoista on melko vaatimattomassa kunnossa. Osasta puistoista ei havaitse sen olevan julkista puistotilaa. Puistot näyttäytyvät helposti asuinrakennusten takapihojen jatkeena tai taloyhtiöiden omistamina leikkipaikkoina. Puistojen kasvillisuus on lähinnä nurmea ja puita, eikä kerroksellisuutta puistojen kasvillisuudessa ei juuri ole. Muutama puistoista erottuu korkeilla ja näyttävillä puilla, jotka tarjoavat varjon paikkoja.

Suunnittelun työkaluna oli erilaiset teemat kuten: puistot eri-ikäisille käyttäjille, kaupunkiviljely, metsäinen puisto, metsäpuutarha, taidepuisto, kukkivapuisto kuten perhosniitty tai perennapuisto, lähiliikunnan ja ulkokuntoilun puisto sekä hulevesitaskupuistot. Puistojen kasvillisuuden monimuotoisuutta voidaan tukea lisäämällä kerroksellisuutta, niityillä ja perennaistutuksilla sekä metsäisissä puistoissa lisäämällä lahopuita ja monilajisia istutuksia.

Kuvissa on esitetty ennen-jälkeen tilanne. Voikukanpuiston nurmea kehitetään niityksi ja kerroksellista kasvillisuutta sekä lahopuuta lisätään. Sinirikontien ja puiston reunaan on esitetty puuriviä. © Maalaus Anni Vuorikari)

Tikkurilan – Viertolan pikku puistot

1. Orvokkipuisto
2. Krassipuisto
3. Voikukanpuisto
4. Keltamopuisto
5. Savikkapuisto
6. Sauniopuisto
7. Koiruohonpuisto
8. Liljapuisto
9. Murattipuisto
10. Lauhapuisto
11. Kirvelipuisto
12. Virmajuurenpuisto
13. Kurjenpolvenpuisto

- Syötäväpuutarha
- Kukkiva puisto
 - Perhospuisto
 - Luonnonperennat
 - Kukkivat puut
- Metsäinen puisto
 - Varjometsä
 - Lähimetsä
 - Metsäpuutarha
- Lähiliikunnan taskupuisto
- Leikkipaikka
- Taidepuisto
- Hulevesipuisto

”Tikkurilasta puuttuu aito hoidettu puisto, jossa on kukkaistutuksia, polkuja, penkkejä ja isoja puita. Pieni alue, jossa on lähinnä leikkivälineitä ja nurmikkoja, ei ole sellainen puisto, jota tulisi kauempaakin katsomaan.”

”Hyvältä kuulostaa! Kirjastopuistoon ja kävelykadulle lisää puita!”

Kehittämisehdotukset:

Viheralueeseen tai kaupunkivihreään liittyvä:

1. Korson keskustassa on vähän keskustapuistoja ja pientä kaupunkivihreää. Korson keskusta-aukioita, raitteja ja katu-ympäristöjä tulee kehittää vehreämmiksi ja hulevesiä viivyttäväksi.
2. Metsolanmäen puistoalueen kehittäminen toiminnallisesti ja kulun ohjaaminen säilytettävällä kalliometsäalueella

Ekologiseen verkostoon liittyvä:

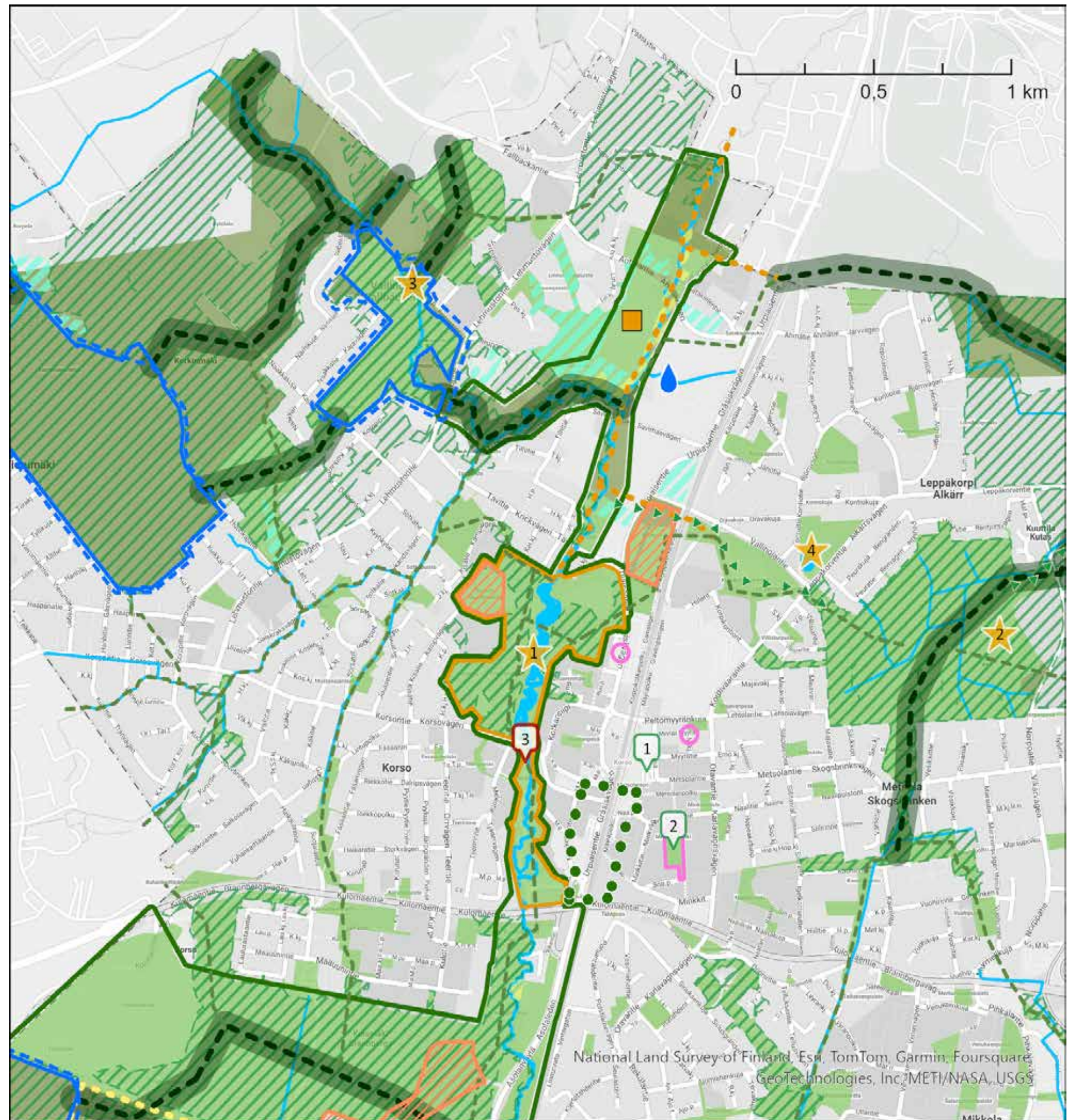
3. Rekolanojalle ei aikoinaan olla varattu riittävästi tilaa rakennettujen alueiden välissä. Jatkossa puro rantoineen on otettava paremmin huomioon. Erityisesti kaupunginosapuistossa varataan rannoille mahdollisimman paljon tilaa, jotta voidaan kehittää sekä monimuotoista kasvillisuutta että oleskelun mahdollisuuksia.

Vetovoimakohteet:

1. Ankkapuisto
2. Metsolansuo
3. Tussinkoski ja Vierumäen metsä
4. Leppäkorven uimapaikka

”Toivoisin, että Metsolansuota ei liikaa rakennettaisi, vaan luonnonmukaisuus säilytettäisiin.”

”Kyllä, lisää puita ja vehreyttä keskusta-alueelle!”

Merkintöjen selite on sivulla 41. Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen mukaan. Korson kaavarungossa (2023) on esitetty tarkemmin tavoitteita kaupunkivihreälle. Asemakaavan muutoksissa viheralueet voivat muuttua.

Kesksupuistot

Tikkurila-Korso keskuspuiston pohjoisosa

Keskuspuiston pohjoisimmassa osassa Vallinojan kaupunginosassa Vallinoja laskee Rekolanojaan. Ympäristö tulee muuttumaan, kun yleiskaavan mukaiset asuinalueet rakennetaan. Asuinalueiden rakentamisen yhteydessä on suunniteltava keskuspuiston pohjoisosa ja rakennettavan alueen ja puiston yhdistyminen toisiinsa. Uusi hulevesipuisto kerää, viivyttaa ja puhdistaa rakennettavan alueen hulevesiä ennen niiden johtamista puroon (ks. kuva alla oikealla). Avoimien elinympäristöjen yhteyttä voidaan kehittää perustamalla erilaisten niittyjen jatkuva ketju. Purovarren kasvillisuutta voidaan kehittää monimuotoiseksi ja vaihtelevaksi. Jo metsittyneiden entisten peltöjen kohdalla voidaan kehittää monimuotoista lehtometsää.

Vallinojan eteläpuolella tullaan Ankkapuistoon, joka on kaupunginosa-puisto.

Pohjoisessa keskuspuisto jatkuu edelleen Keravan viherkaavan (2021) mukaisesti Rekolanojan vartta pitkin.

Kaupunginosapuistot

Ankkapuisto-Metsopuisto kokonaisuus muodostaa Korson keskustan läheisen kaupunginosapuiston. Ankkapuisto on kunnostettu upeaksi kokonaisuudeksi reitteineen, oleskelupaikkoineen ja Rekolanojan lammet sekä padot on kunnostettu. Metsopuisto on luonnonmukaisempi osuus, jossa on tärkeää säilyttää puustoisuutta ja luonnonmukaisia rantoja sekä kehittää nurmialueelle niittyosuuksia.

Kuva: Ankkapuistoa näköalapaikalta kuvattuna © Eeva Eitsi

Korttelipuistot

Korsossa on keskeistä aukio- ja kävelykeskusta-alueen kehittäminen vehreäksi, koska puistoja on vähän ja ne ovat pieniä (alle 0,5 ha). Radan itäpuolella sijaitsevaa Metsolanmäkeä kehitetään alueen korttelipuistona, jossa on tavoitteena säilyttää pohjoista kalliometsäaluetta luontoaltistuspuistona ja ohjata kulkua uusin reitein. Eteläosaa kehitetään toiminnallisempaan.

Kaupunkirakenteen sisäinen virkistyskehä

Korson kaavarunkotyössä (Vantaan kaupunki ja Tengbom Oy, 2023) on tuotu esiin tarvetta kehittää keskusta-alueen vehreyttä sekä saavutettavuutta radan molemmin puolin. Työssä esitettiin kaupunkirakenteen sisäinen kävelykehä, jota korostettaisiin mm. istutuksin ja hulevesiaiheihin. Vehreyttä on tarpeen lisätä aukio- ja katutilojen täydennysrakentamisen ja peruskorjauksen yhteydessä sekä julkiseen tilaan rajautuvalla tonttivyhreällä. Monihyötyisiä katu- ja aukiotiloja sekä niiden vaatimia tilantarpeita tulee jatkossa tarkentaa asemakaavoituksesta sekä peruskorjaussuunnittelua varten.

Kuva: Metsolanmäellä voidaan ohjata kulkua esim puutasoin. Viereisen päiväkodin lapset saavat luontokosketusta ja voivat syödä eväitä metsikön siimeksessä. © maalaus Anni Vuorikari

Havainnekuvakuva Vallinojan uuden asuinalueen hulevesipainanteesta ja puurakenteisesta reitistä tulvatilanteessa. Diplomityö ”Rekolanojan viheralueet hyvinvoinnin lähteinä kaupunkiympäristössä.” © Camilla Lindroth-Vanhala 2018.

Kehittämisehdotukset:

Kaupunkivihreään tai viheralueeseen liittyvä:

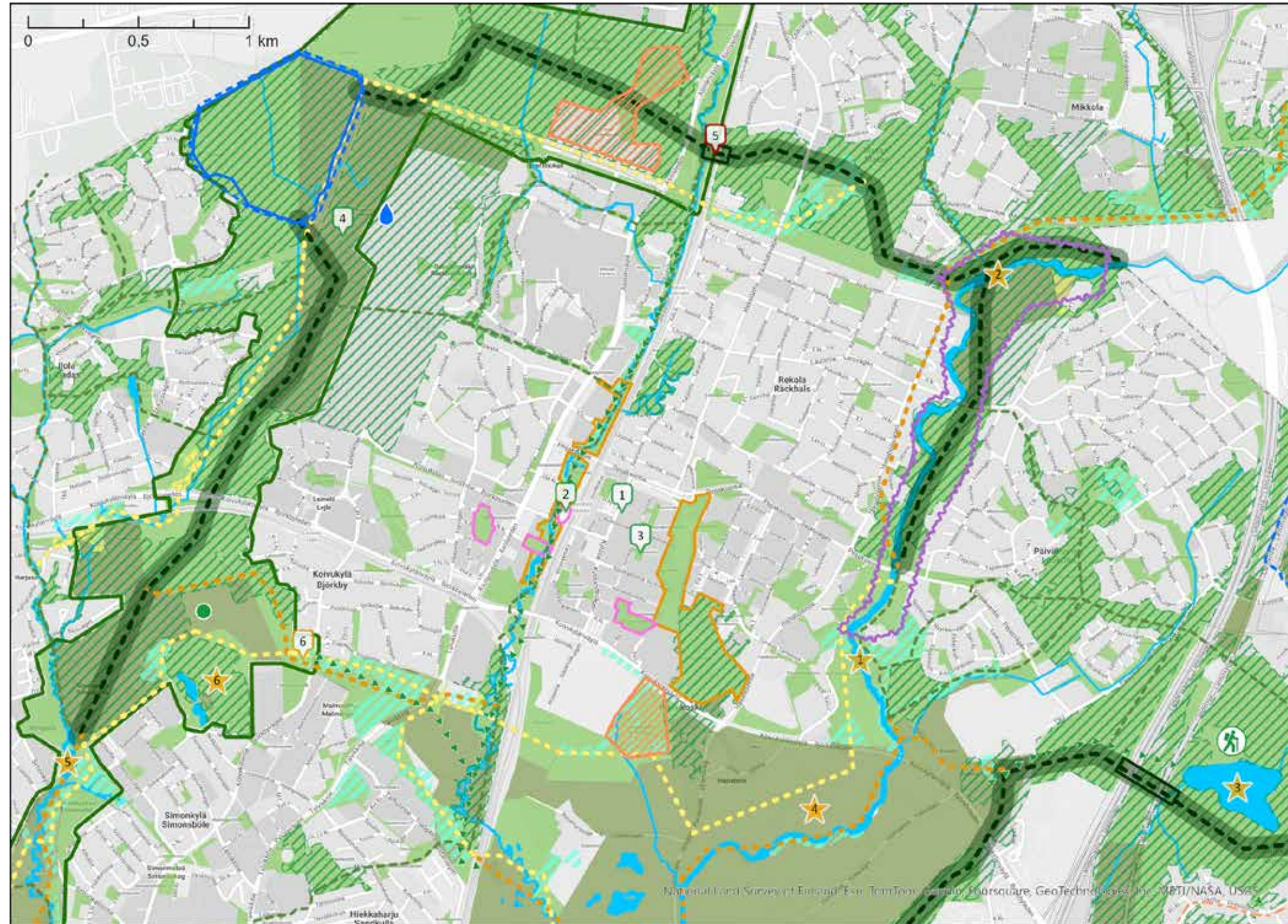
1. Koivukylän - Havukosken katu- ja torialueiden ja raittien kehittäminen vehreinä ja mahdollisuuksien mukaan hulevesiä viivytävinä.
2. Nykyistä taksiaukiota ja Koivukylän puistotietä kehitetään puisto-maisena shared space-tilana ja Rekolanojaa otetaan paremmin esiin (Ks. ideasuunnitelma sivulla 59).
3. Havukosken kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä tuetaan mm. raittien peruskorjauksen yhteydessä istuttamalla ja säilyttämällä ajalle ominaista kasvillisuutta. (Ns. metsäpihoilla säilytetään metsäinen ilme ja ns. kompaktipihoilla ajalle ominaiset aiheet ja muotokieli.)
4. Virkistysaluetta tulisi kehittää ulkoilureittiverkostoa parantamalla ja Kylmäojan itähaaraa luonnonmukaistamalla. Luvussa Tikkurila-Korso keskuspuiston keskiosa on selitetty tarkemmin, miten.

Ekologiseen verkostoon liittyvä:

5. Ekologisen yhteyden kehittämistarve pääväylästä ja maakunnallinen viherysteystarve. Rautatien yli rakennettava vihersilta lieventäisi rautatien aiheuttamaa estevaikutusta. Tarve on parantaa myös ihmisten virkistysyhteyksiä (ulkoilureitti ja latu). Vihersillasta on laadittu esiselvitys (Ks. sivulla 38).
6. Yleiskaavan runkoyhteys Kylmäojan ja Rekolanojan välillä. Avointen elinympäristöjen jatkumo. Yhteyttä kehitetään puustoisten ja avointen alueiden mosaiikkina. Avoimuuden säilyttäminen Malminiitynpuistossa. Simonkylänpuiston maisemapeltojen monimuotoisuuden lisääminen monipuolistamalla viljelykiertoa. Kohde soveltuu kukkivien maisema kasvien viljelykiertoon (Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma 2018).

Vetovoimakohteet:

1. Hanabölenkoski
2. Matarinkoski (ks. luonnos s. 48)
3. Kuusijärvi
4. Hanabölen kulttuurimaisema
5. Ristisillanpuiston lammet
6. Möskärinmäki

Merkintöjen selite on sivulla 41. Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen mukaan. Asemakaavan muutoksissa viheralueet voivat muuttua.

”Vihersilta rautatien yli parantaisi/laajentaisi alueen ulkoilureittejä huomattavasti”

Keskuspuistot

Tikkurila-Korso keskuspuiston keskiosa

Keskuspuisto on seudullinen metsäinen ekologinen yhteysalue.

Elmon urheilupuistoa ollaan parhaillaan rakentamassa. Elmon pohjoispuolella säilytetään ekologinen poikittaisyhteys itään. Urheilupuiston hulevesiä viivytetään useissa hulevesiaiheissa ja osassa tulee olemaan laadullista hallintaa ennen Rekolanojaan johtamista.

Kulokukkula on vielä toistaiseksi maatäyttöalueena, mutta täytön loputtua alue muokataan virkistyskäyttöön. Kukulalle on suunniteltu mm. pyöräilyrataa, jolloin muu alue voi säilyä avoimen verkoston osana.

Rekolanmetsästä on yleiskaavassa varattu rakentamiseen osa. Kaikki yleiskaavassa virkistykseen varattu maa ei ole kaupungin omistuksessa. Rakennettavan alueen ja keskuspuiston välinen reuna on muodostettava maisemallisia lähtökohtia hyödyntäen. Yleiskaavan mukaisten asuinalueiden toteuttamisen yhteydessä on asemakaavoitettava ja suunniteltava myös virkistysaluetta. Kartalle merkitty uusi hulevesipuisto Rekolan Isoniitun alueella liittyy Kylmäojan itähaaraan.

Kylmäojan itähaaran uomaa on suoritettu jo 1800-luvulla. Valuma-alueelle on tulossa lisää rakentamista, mikä vaikuttaa uomaan päätyvän veden määrään ja laatuun. Ekologisista ja maisemakuvallisista syistä uomaa olisi syytä palauttaa lähemmäs alkuperäistä tilaansa eli luonnonmukaistaa. Puron suoriksi kaivetuille osuuksille voidaan palauttaa mutkittelua ja sallia puron tulviminen.

Virkistysalueen ulkoilureittiverkostoa tulisi kehittää. Kylmäojan luonnonmukaistaminen ja uusi hulevesipuisto mahdollistavat pääsyä veden äärelle pitkospuita tai siltoja pitkin.

Karttaan merkitty avoimena kehitettävä ekologinen yhteys voi muuttaa sijaintiaan ja kohentua arvoniittykeskittymäksi. Hulevesipuiston ja Kylmäojan uuden uoman yhteyteen voidaan palauttaa ja perustaa niittyjä. Jos sähköjohdot joskus kaivetaan maan alle, voi sähkölinjakäytävän antaa paikoin metsittyä.

Kaupunginosapuistot

Rautkallion kaupunginosapuisto on monipuolinen toiminnoiltaan ja kalliometsäalueiltaan. Siihen rajautuu erilaisia palveluja, kuten koulu, päiväkotitoila ja palvelutalo. Laaksossa on alueleikkipaikka, hiekkakenttä, tekonurmikenttä, tenniskenttiä ja koulun piha. Tavoitteena on kehittää kokonaisuutta eri-ikäisille sopivaksi olohuoneeksi. Koulun pihaa tulee kehittää peruskorjauksen yhteydessä monipuolisemmaksi ja liikku- maan kannustavaksi sekä vehreäksi.

Rekolanojan laakso on kapea kaupunginosapuisto, jossa on virtaavaa vettä ja pieniä koskipaikkojakin. Rekolanojaa seuraileva ulkoilureitti on suosittu. Rekolanojan laakso on yleiskaavan ekologista runkoyhteyttä. Puistossa on päiväkotitoila ja Ojalehdon leikkipaikka. Leikkipaikan yhteyteen on Viheralueiden palveluverkkotyössä ehdotettu ulkokuntoilupaikkaa. Koivukylän aseman ja Rekolanojan välissä olevaa taksiaukiota on ideoitu diplomityössä (Camilla Lindroth, 2018, ks kuva seuraavalla sivulla). Työssä on ehdotettu taksiaukiosta shared space-tilaa, joka jatkuisi Koivukylän puistotien yli sekä Rekolanojan ottamista paremmin esiin.

Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet

Matari

Matarin ja Päiväkummunrannan virkistysalueen kehittämisessä on tavoitteena luontoarvojen ja virkistyskäytön yhteensovittaminen. Nykyisiä reittejä ja polkuja hyödynnetään reitistön kehittämisessä. Taustalla on Vantaan tavoitereittisuunnitelma. Kulkua ja kulumista ohjataan nykyisten polkujen pinnoitteita kunnostamalla. Kosteisiin kohtiin ehdotetaan pitkos-puita. Matarin koskelle on ideoitu näköalapaikka puutaseineen. Kasvatuskusikkoo voidaan ennallistaa puulajistoa monipuolistamalla ja aukkoisuudella. Itäosaan on yleiskaavassa varattu rakentamisalue, asemakaavassa tutkitaan, miten sovitetaan maisemaan. Tavoitteena on toteuttaa alue vehreänä ja alueen ominaispiirteet huomioon ottaen.

Kuva: Rautkallion laaksoon sopisi hyvin syötävä puutarha ja kaupunkiviljelyä esim Vårbackan vanhan rakennuksen pihapiiriin.
© maalaus Anni Vuorikari
Kartta: Matarin ja Päiväkummunrannan virkistysalueen kehittämisideoita

Hyödynnetään ja kehitetään nykyistä polkuverkostoa

Rantapolku, leveys max 0,5 m, säilyy nykytilassaan + opastaulut luontoarvoista

Joukonsilta

Ulkoilupolku, nykyinen leveys vaihtelee n. 0,5-2,0 m. Kunnostettavan polun leveys max 1,0 m

- Kosteisiin kohtiin pitkospuut
- Pinnoitteen lisäys suojaamaan puiden juuria

Kunnostettava pikku silta

Kehitettävä niitty (esim. köyhdyttäminen niittämällä ja niittojäte pois)

Istutuskusikkometsikön ennallistaminen (esim aukkoisuutta, muitakin puulajeja voisi istuttaa, esim jaloja lehtipuita sekä vastaavia kuin länsipuolen metsässä; pihlajaa, leppää, vaahteraa)

Valaistu ulkoilureitti + latu -tarve

Nykyinen valaistu ulkoilureitti + latu

Ojan muotoilu ja hyödyntäminen hulevesien viivytykseen

Mäntyjen ja lakialueen säilyttäminen

Korttelipuistot

Ojalehdonpuisto Rekolanojan laaksossa on tärkeä kokoava keskusta-puisto radan länsipuolella. Muita länsipuolen korttelipuistoja; Kinesman-puisto. Radan itäpuolella Havukoskella on mm. Peltoniemenpuisto, jossa leikkipaikka ja hiekkakenttä, mutta myös puustoisuutta. Puistoa tulee ke-hittää ja monipuolistaa alueen ajalliset ominaispiirteet huomioon ottaen (1970-luvun lähiö/kulttuuriympäristökohde).

Havainnekuva aukion, Koivukylän puistotien ja puronvarren suunnittelu-ratkaisuista (Diplomityö "Rekolanojan viheralueet hyvinvoinnin lähteinä kaupunkiympäristössä." Camilla Lindroth-Vanhala 2018.)

Olevia korttelipuistoja, joissa on paljon nurmea ja joitakin puita, voidaan kehittää monipuolisemmiksi istuttamalla kukkivia pikku puita ja pensaita sekä kukkaniittyä. Eri aikaan kukkivat kasvit tu-kevat myös luonnonmonimuotoisuutta. (Maalaus Anni Vuorikari)

A long, elevated wooden walkway with a decorative railing featuring leaf patterns, stretching across a forested landscape. The walkway is supported by dark wooden posts. Below, a road and a grassy area are visible, surrounded by dense evergreen trees. The foreground shows a rocky, uneven ground.

Kuusijärven kehittämissuunnitelma ”Kuusijärvi Sipoonkorven portiksi” valmistui vuonna 2016. Suunnitelman jälkeen tavoitteita on viety laajalti kohti toteutusta. Kuusijärvellä ympäristöä on kehitetty ja ulkoilureittejä sekä siltayhteys kansallispuistoon on toteutettu.

© Vantaan aineistopankki

**LATU / PÄÄKÄVELYREITTI
KANSALLISPUISTOON
1:100**

Viheralueeseen tai kaupunkivihreään liittyvä:

1. Hakunilanraitin aukioita ja raittia kehitetään uudisrakentamisen tai peruskorjauksen yhteydessä vehreämmiksi mm. monipuolisen kasvillisuuden ja tonttivihreän avulla

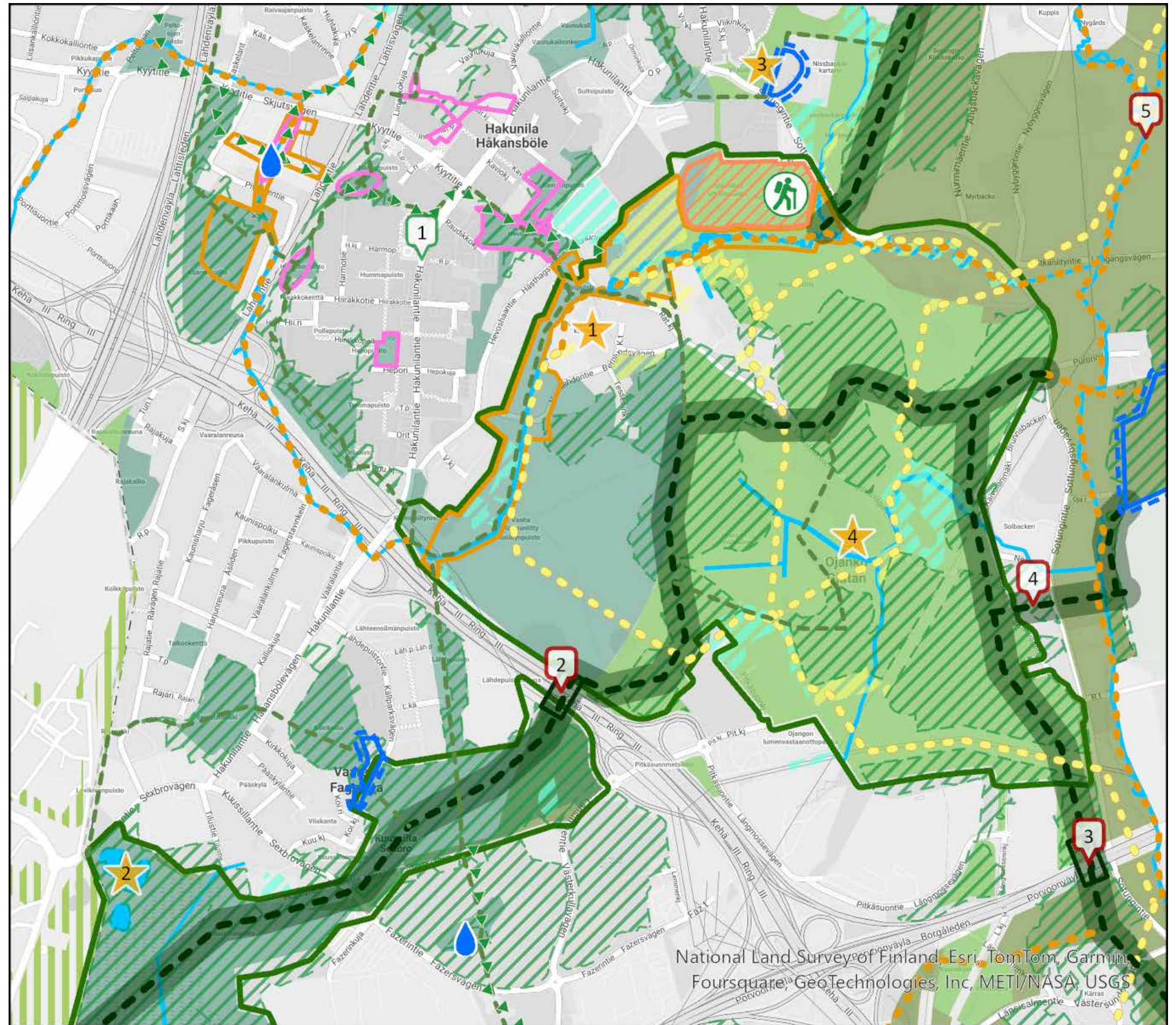
Ekologiseen verkostoon liittyvä:

2. Ekologisen runkoyhteyden ja virkistysyhteyden kehittämistarve pääväylästä. Maakunnallinen viheryhteystarve. Kevyenliikenteen sillan korvaaminen vihersillalla parantaisi ekologisen yhteyden toimivuutta sekä lähdepuiston ja Slåttmossenin luo-alueiden kytkeytyneisyyttä muihin laajoihin metsäalueisiin. Vihersilta olisi sekä ihmisten että eläinten käytössä.
3. Ekologisen yhteyden kehittämistarve Porvoonväylällä. Vihersilta lievitäisi Porvoonväylän estevaikutusta metsäiseen ekologiseen runkoyhteyteen.
4. Ekologinen runkoyhteys ja paikallinen yhteys yleiskaavan rakentamista sallivalla alueella. Olemassa oleva puusto kannattaa säästää.
5. Luontoarvoiltaan tärkeitä purovesistöistä muodostuva ekologinen runkoyhteys (Rantalainen 2013). Puron ennallistamista voidaan tutkia,

Vetovoimakohteet:

1. Håkansbölen kartano puistoinen
2. Vaaralan lammet
3. Nissbackan rauniopuisto
4. Ojangan ulkoilualue

”Molemmat vihersillat loistava juttu, toivottavasti ne myös tehdään”

Merkintöjen selite on sivulla 41. Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen mukaan. Vantaan ratikan kaavarungossa (2023) ja Hakunilan keskustan kaavarungossa (2017) on esitetty tarkemmin tavoitteita kaupunkivihreälle. Asemakaavan muutoksissa viheralueet voivat muuttua.

0 0,5 1 km

Kuva: Kormuniitynojaan on padottu lampi, joka toimii hulevesien viivytksessä ja laadullisessa hallinnassa. Taustalla näkyy lammaslaidun. © Eeva Eitsi

Hakunilan keskuspuisto Ojangosta Vaaralan lammille

Hakunilan keskuspuisto kytkee Ojangon ulkoilualueen Vaaralan virkistys-alueisiin. Seudullisesti se on osa viheraluekokonaisuutta, jossa Helsingin Viikki-Kivikko-vihersormi alkaa Vanhankaupunginlahdelta ja yhdistyy tätä kautta Sipoonkorven kansallispuistoon. Hakunilan keskuspuisto on monipuolinen kokonaisuus, jossa on sekä kulttuuriympäristö-, luonto- että virkistyskäyttöarvoja. Håkansbölen kartano puistoineen, Poni-Haka hevoslaitumineen, lammaslaidun, Kormuniitynoja lampineen, kehitteillä olevat Vaaralan lammet sekä lukuisat ulkoilureitit ja ladut tarjoavat elämyksiä ja virkistystä asukkaille ja kauempaakin tuleville ulkoilijoille.

Hakunilan keskuspuistoon liittyvää Hakunilan kulttuuri- ja urheilupuisto-kokonaisuutta ollaan kehittämässä. Kehittämistyössä etsitään monialaisesti kaupungin sisäistä tavoitetilaa ja alueen kehittämisen periaatteita. Tavoitteina on tuoda monipuolinen kokonaisuus paremmin esiin ja saavutettavaksi mm. reitistöä ja opastusta kehittämällä. Suunnitteilla on myös uusi ulkoilureittiyhteys Hakunilan urheilupuistosta Sipoonkorpeen.

Kuva: Hakunilan keskustan laajennusalueen kokoavana aiheena toimii Kormuniitynoja, joka otetaan putkesta esiin virtaamaan. Oleskelua ohjataan veden äärelle. Uusi vesiaihe tukee myös siniverkostoa. © MAANLUMO

Kaupunginosapuistot

Kormuniitynojan laakson kokonaisuus tarjoaa viehättävän, vihreän reitin mutkittelevaa ojaa ja sen lampia seuraillen. Kormuniitynojan laaksoon rajautuu Håkansbölen kartano puistoineen, lammaslaidun, urheilupuisto sekä muita palveluja kuten uimahalli, päiväkotia ja koulu. Viheralueiden palveluverkon päivityssuunnitelmassa on alueelle varattu mm. Alueleikkipaikka. Reitistöä ja opastusta tullaan kehittämään.

Hakunilan uuden keskustan kaupunginosapuisto tarkentuu suunnittelun edetessä. Tavoitteena kehittää houkutteleva hulevesipuisto uuden asuinalueen keskeiseksi aiheeksi. Kormuniitynoja otetaan esiin putkesta. Hulevesipuisto tukee osaltaan ekologistia yhteyksiä. Osa Käärmekalliota on rajattu mukaan tulevaan kaupunginosapuistoon. Kallioalueella on tarvetta kulunohjaukselle esim. portain ja puutasoin.

Korttelipuistot

Hepopuisto on Hakunilanmäen monipuolinen alueleikkipaikka ja keskustapuisto. Hepopuistoon liittyvää aukiota tulee kehittää vihreänä keitaana. Ratsumiehenpuisto sijoittuu keskeisesti Kyytitien pohjoispuolelle. Hevoshaka-Ravurinpuisto on pitkänomainen kuusivaltainen puistometsäkokonaisuus, joka toimii lähimetsänä ja luontoaltistuspuistona. Kulkua tulee ohjata kulumisen välttämiseksi.

Kuva: Alueleikkipaikka voisi olla eri-ikäisille suunnattu ja liikuntaan houkutteleva vihreä tapaamispaikka. © Anni Vuorikari

Portti luontoon ja kulttuurimaisemaan

Hakunilan urheilupuisto

Hakunilan keskusta tulee pääsemään raideliikenteellä ja sieltä parannetaan yhteyksiä sekä opastusta kulttuurimaisemaan, hiihtämään, urheilemaan ja kansallispuistoon. Hakunilan urheilupuistosta on suunnitteilla ulkoilureitti Sipoonkorpeen.

Kuva alhaalla: Sipoonkorvessa on tarve ohjata kulkua esim. pitkospuin.
Kuva oikealla: Hakunilan urheilupuistossa järjestetään kansallisen tason hiihtokilpailuja
Kuva alhaalla oikealla: Sotungin kulttuurimaisemaa.
© Vantaan aineistopankki

Kaupunkivihreään tai viheralueisiin liittyvä:

1. Aukion kehittäminen share space -tilaksi ja vehreämmäksi.
2. Kuntopuistoa ollaan kehittämässä toiminnoiltaan ja kasvillisuudeltaan monipuolisemmaksi

Kaupunkirakenteen sisäinen virkistyskehä:

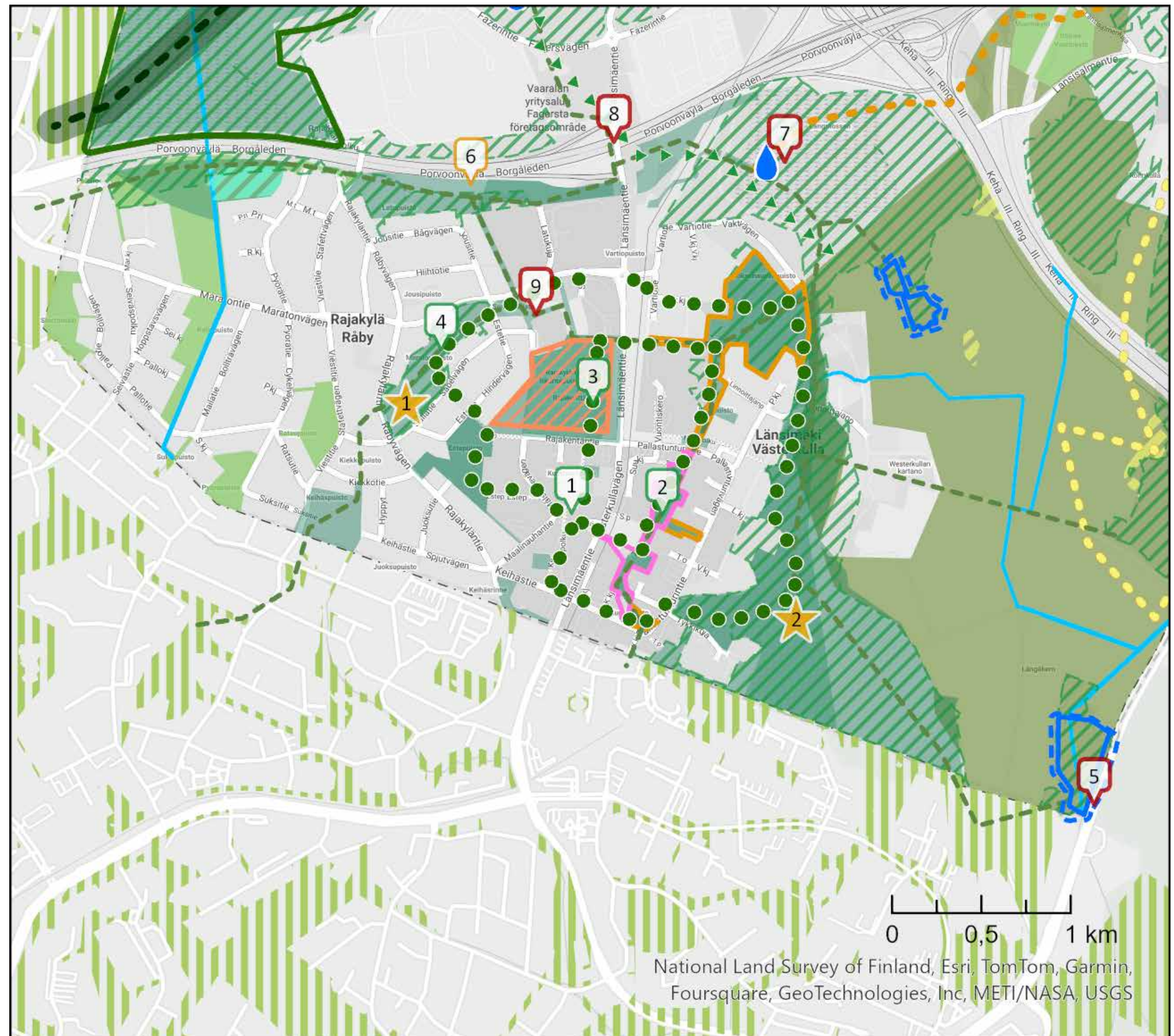
3. Kuntoilun kehä - kävelylenkin kehittäminen esim. opastamalla.
4. Kallioiden ketju - muinaismuistopolun kehittäminen, otetaan huomioon paikallinen metsäinen yhteys kulkua ohjaamalla.

Ekologiseen verkostoon liittyvä:

5. Ekologisen yhteyden kehittämistarve pääväylästä.
6. Liikenneviheralue kaupungin omistamalla ja hallinnoimalla maalla. Pientaren ekologisen laadun parantaminen on mahdollista esimerkiksi hoitamalla sitä niittynä.
7. Yleiskaavassa Långmossenin räme on varattu asuinalueeksi. Jatkosuunnittelussa on otettava ekologiset yhteydet huomioon ja huolehdittava niiden kytkeytyneisyydestä. Ydinmetsäalueen kautta kulkee paikallisia puustoisia yhteyksiä. Ratikan kaavarungossa (2023) metsään johtaa viherketju.
8. Ekologisen yhteyden kehittämistarve pääväylästä.
9. Länsimäen metsä- ja puustoista verkostoa kannattaa vahvistaa kehittämällä metsäalueiden välille uusi puustoinen yhteys.

Vetovoimakohteet:

1. Maratonpuisto ja pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet
2. Myllymäen viheralue ja pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet

Merkintöjen selite on sivulla 41. Viheralueet on esitetty voimassa olevien kaavojen ja Länsimäen kaavarungon (2022) mukaan. Vantaan ratikan kaavarungossa (2023) ja Länsimäen kaavarungossa on esitetty tarkemmin tavoitteita kaupunkivihreälle. Asemakaavan muutoksissa viheralueet voivat muuttua.

Kaupunginosapuistot

Kuntopuisto-Kurupuisto-Juoksuhaudanpuisto –kokonaisuus muodostaa Länsimäen kaupunginosapuiston. Kuntopuisto on Länsimäen keskeinen läpikulkupuisto, jossa on myös toimintoja, kuten leikkipaikka ja torialue. Kuntopuistoon Kurupuiston kautta liittyvä Juoksuhaudanpuisto on asukkaiden, koulun ja päiväkotien lähimetsä. Kuntopuistoon on ideoitu mm. Seniorikuntoilupaiikkaa ja Juoksuhaudanpuistoon on varattu yhteiskäyttöreitti (ulkoilureitti ja latu) ulkoilureittien tavoitesuunnitelmassa.

Korttelipuistot

Kuntopuisto on Länsimäen keskustapuisto, jota ollaan kehittämässä asukkaiden toiveiden mukaisesti toiminnallisesti monipuolisemmaksi. Maalinauhantien muodostama aukio liiketilan edustalla kaipaa kehittämistä vehreämmäksi shared space –tilaksi.

Kaupunkirakenteen sisäinen virkistyskehä

Länsimäen kaavarunkotyössä (2022) on esitetty kahta sisäistä virkistyskehää: kuntoilun kehää sekä kallioiden ketjua. Kuntoilun kehä hyödyntää olevia sisäisiä raitteja ja puistoja sekä Rajakylän liikuntapuistoa ja sen tavoitteena on esteetön reitti, joka kannustaa kaiken ikäisiä liikkeelle. Kuntopuiston kohdalle, reitin varrelle on ehdotettu seniorikuntoilupaiikkaa. Kallioiden ketju tuo esiin muinaisjäännöksiksi luokitellut RKY-kohteet eli I maailmansodan aikaiset puolustusrakenteet Länsimäessä ja Rajakylässä. Myllymäen kallioalueelle on toteutettu opastettu juoksuhaidoista kertova puistokokonaisuus. Kallioiden ketju yhdistäisi muut kallioalueet polkuineen lenkiksi. Kehittäminen edellyttää vuoropuhelua museoviranomaisen kanssa. Kallioiden ketjun reitit sekä opastus tulee suunnitella yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa.

Kuva ylhäällä: I Maailmansodan puolustusrakenteiden yli on toteutettu siltoja.

Kuva vasemmalla: Kuntoreitti on keskeinen yhteys Länsimäessä.

© Vantaan aineistopankki

6.5 Viheralueiden mitoituksen ja saavutettavuuden ohje SAAVU

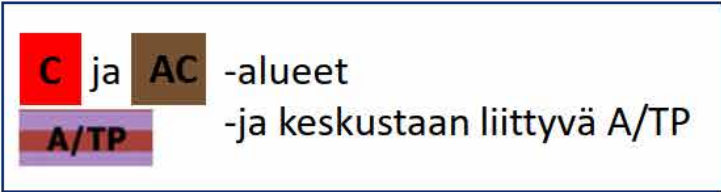
Viheralueiden saavutettavuus- ja mitoitusohjeella vastataan tarpeeseen säilyttää riittävä määrä hyvin saavutettavia viheralueita kaupunkia tiivistettäessä. Ohje mittaa sitä, miten ihmiset pääsevät virkistäytymään vehreisiin ympäristöihin. Viher- ja virkistysalueiden saavutettavuus- ja mitoitusohje SAAVU on osa Viherrakenteen kehityskuvan VIVAn kokonaisuutta. Viheralueiden saavutettavuus- ja mitoitusohje SAAVU valmistui kuitenkin jo vuonna 2023 ja merkittiin tiedoksi kaupunkiympäristölautakunnalle 5.9.2023.

Yleiskaavassa on esitetty viheralueverkosto ja määrätty viheralueiden riittävydestä ja saavutettavuudesta. Tiivistyvillä keskusta-alueilla tulee säilyttää tai kehittää julkista vehreää ulkotilaa ja puistoja ja asuinalueilla säilyttää tai kehittää riittävästi virkistysalueita. Keskusta-alueilla on eri mitoitusohje kuin asuinalueilla. Keskusta-alueilla vaaditaan tiheimmin pienialaista kaupunkivihreää, koska julkisia viheralueita ja vehreitä pihatiloja henkeä kohti on vähemmän kuin asuinalueilla. Kuitenkin viheralueet voivat olla pienempiä kuin muualla, koska keskustoissa tarvitaan tilaa moneen tarpeeseen.

Yleiskaavayksikön Kestävä kaupunki -tiimi vastaa ohjeen käytöstä ja kehittamisestä. Tekemiseen ja tulkintaan tarvitaan viheralan ja kaavoituksen asiantuntemusta. Ohjetta käytetään kaavarungoissa ja laajoissa asemakaavoissa, tai kun kajotaan viheralueisiin. Analyysit tehdä paikkatietoina.

Lähtökohta-analyysi tehdään tarvittaessa kaavoitetuista viheralueista ohjeen mukaan. Suunnittelua ohjaava analyysi tehdään asemakaavan tai kaavarungon tms. luonnosaineistosta siten, että varmistetaan viheralueiden riittävyys ja saavutettavuus.

SAAVU-ohjetta voidaan hyödyntää monissa eri mittakaavoissa ja eri tarkkuustasoilla. Tarkemmin tutkittaessa saavutettavuusvyöhykkeet piirretään reittejä pitkin ja pienen kaupunkivihreän osalta otetaan laskentaan mukaan katuvihreä ja tonttien julkiseen ulkotilaan aukeava vihreä.

Yleiskaava 2020

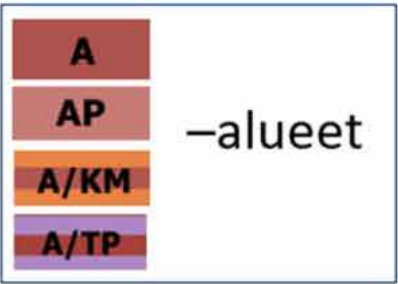
Viheralue tai virkistysalue

Pieni kaupunkivihreä

Pieni virkistysalue

Iso virkistysalue

Laaja viheraluekokonaisuus

Yleiskaava 2020

Virkistysalue tai viheralue

Lähipuisto tai lähimetsä

Laaja viheralue

Etäisyys kodista

150 m (3 min kävely)

400 m (6 min kävely)

800 m (12 min kävely)

1000 m (15 min kävely)

Etäisyys kodista

300 m

700 m

Viheralueen tai virkistysalueen koko

Vähintään 100 m2

Vähintään 0,5 ha

Vähintään 6 ha

Vähintään 18 ha

Virkistysalueen tai viheralueen koko

Vähintään 1 ha

Vähintään 10 ha

- Jos analyysissä ilmenee tarve alle 1 ha puistojen säilyttämiselle/täydentämiselle, ne otetaan mukaan lähipuistokategoriaan

Kuvat: Viher- ja virkistysalueiden minimikoko ja etäisyys kotoa.

6.6 Vihertehokkuus pihojen vehreyden ohjaajana

Vihertehokkuudella tarkoitetaan kasvillisuuden peittämän ja muun sadevettä läpäisevän pinnan määrää suhteessa tarkasteltavan alueen pinta-alaan. Vihertehokkuuden merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa korostuu kaupunkien tiivistyessä. Kasvillisuus ja läpäisevät pinnat vähentävät tulvariskiä, sitovat hiilidioksidia, viilentävät rakennetun ympäristön lämpösaarekkeitä ja lisäävät kaupunkitilan viihtyisyyttä ja terveysvaikutuksia.

Vihertehokkuus-menetelmän avulla luodaan luonnon monimuotoisuutta tukevia, vihreitä ja viihtyisiä asuinympäristöjä tiivistyvään kaupunkiin. Sen avulla varmistetaan riittävä kasvullinen ja läpäisevä pinta-ala tonteilla. Vantaan kaupunkiympäristön toimialalla on käytössä kestävän kehityksen ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen mukaisia suunnitteluperiaatteita, kuten vihertehokkuuden laskenta. Julkisten viher- ja katualueiden kasvillisuuden lisäksi tarvitaan tonttien kasvillisuutta riittävän viherrakenteen muodostumiseen.

Asemakaavoituksessa on linjattu 1.9.2020, että kaikissa asemakaavoissa tarkistetaan vihertehokkuuden toteutuminen. Kaavamääräyksellä tuetaan maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) tavoitteiden mukaista ekologisesti kestävää kehitystä, ympäristöarvoja ja Vantaan resurssiviisauden tiekarttaa.

Vihertehokkuusluku on tähän käyttökelpoinen käsite, sillä se kehittyy joustavasti ajan kanssa, eikä sido rakennuslupavaiheen toteutusta tiettyihin ratkaisuihin, jotka vanhenevat ajan kuluessa. Vihertehokkuuden laskentaa käytetään muissakin kaupungeissa Suomessa ja ulkomailla. Tarvittaessa vihertehokkuusmääräys sisällytetään myös poikkeamislupaan.

Valtuusto teki aloitteen vuonna 2019 vihertehokkuuden käytöstä asemakaavoituksessa ja rakennuslupien myöntämisessä. Aloitteeseen annetun vastauksen mukaan rakennuslupajaosto valvoo tämän toteutumista samalla tavalla kuin muidenkin kaavamääräysten toteutumista.

Vantaalla valmistellaan rakennusjärjestyksen päivitystä. Tavoitteena on saada vihertehokkuus-menetelmä mukaan uuteen rakennusjärjestykseen. Siten se koskisi kaikkia alueita, eikä vain niitä, joille tehdään uusi asemakaava.

Kuva ylhäällä oikealla:Kasvikatot voivat tukea luonnon monimuotoisuutta.
Kuva alhaalla oikealla: Kivistön sadepuutarha on vihreä ja hulevesiä viivytävä keidas pihapiirissä.
© Eeva Eitsi

Kasvikattoselvitys ja suositukset

Vantaalla on tehty vuosina 2020–2022 kasvikattoselvitys, jossa pohditaan, miten kasvikattoja voitaisiin hyödyntää erityisesti Vantaalla. Kasvikattoselvitys täydentää ja tukee vihertehokkuuden saavuttamista.

Kasvikatot parantavat vihertehokkuutta, sillä ne lisäävät vettä läpäisevää ja sadevettä pidättävää pinta-alaa. Vantaan kaupungin tavoitteena on, että kattokasvillisuutta käytetään erityisesti uusissa ja tiivistyvissä kaupunkikeskuksissa sekä kaikilla alueilla, joilla kasvullista maata ja vettä läpäisevää maapintaa on vähän. Kasvikattoselvityksessä suositellaan luonnonmonimuotoisuutta tukevia kasvikattoja, kuten niitty- ja ketokattoja.

Vantaan hulevesiohjelman mukaan hulevedet käsitellään ja hyödynnetään ensisijaisesti syntypaikallaan. Kasvikaton kasvualustan paksuus ja rakenne sekä kasvillisuustyyppi ja kerroksellisuus vaikuttavat sadeveden pidättymiseen.

Kattokasvillisuudella tarkoitetaan katolla olevaa kasvillisuutta. Kasvillisuuden ja sen tarvitseman kasvualustan valinta vaikuttaa katon kantavuusvaatimukseen ja muihin ominaisuuksiin. Kasvikattojen suunnittelu vaatii monialaista yhteistyötä. Sopivan kattokasvillisuustyyppin valintaan vaikuttavat muun muassa katon kaltevuus ja kantavuus, paikan tuulisuus ja valoisuus sekä katon käyttötarkoitus ja toivottava hoitotarpeen taso. (Vantaan kasvikattoselvitys 2022.)

7 Viherrakenteen kehityskuvan jälkeen

Vihreä ja Virtaava Vantaa (VIVA) – viherrakenteen kehityskuvassa esitetyt asioita toteutetaan asemakaavoissa ja viheralueiden suunnittelussa sekä kunnossapidossa.

Viher- ja virkistysalueiden toteuttamisesta linjataan tarkemmin **yleiskaa-
van toteuttamisohjelmassa TOTO:ssa**. Pääsääntöisesti virkistysalueiksi kaavoitetut alueet toteutetaan hankkimalla ne kaupungin omistukseen, ei kuitenkaan sellaisia virkistysalueita, joilla virkistyspalvelua tarjoaa jokin yksityinen taho, kuten golfkentät tai ratsastustallit.

Vuosina 2024-2025 Vantaa on mukana yhteistyöhankkeessa ”**ARVO – viherrakenteen arviointi ja vahvistaminen kaupunkien maankäytön suunnittelussa**”. Hankkeessa laaditaan alueellisen vihertehokkuuden laskuri. Pyrkimyksenä on tuottaa monimuotoista ja ekosysteemipalveluja tuottavaa viherrakennetta tiivistyville kaupunkialueille.

Vantaalle laaditaan luonnon **kokonaisheikentymättömyyden malli**, jonka avulla kyetään sovittamaan yhteen kaupungin kannalta välttämättömien hankkeiden toteuttaminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen niin, että hankkeiden aiheuttamat haitat luonnolle kyetään ensisijaisesti välttämään tai lieventämään sekä viime kädessä korvaamaan vastaavien luontoarvojen tuottamisella toisaalla. Kokonaisheikentymättömyys saavutetaan, kun luonnolle koitua haitta on hyvitetty täysimääräisesti. **Ekologisen kompensaation** avulla voidaan tuottaa hyvittäviä luontoarvoja lisäämällä ja suojelemalla luonnon monimuotoisuutta toisaalla.

Diplomityönä Aalto-yliopistoon laaditaan **esimerkkisuunnitelma ja ohjeita monihyötyisen ja monimuotoisen kaupunkivihreän suunnitteluun**. Työssä tutkitaan, mitkä tiedossa olevat tavat viherrakenteen vahvistamiseen ovat parhaita käytäntöjä Vantaalle. Työ sijoittuu asemakaavoituksen ja katujen ja viheralueiden suunnittelun rajapintaan.

Hakunilan keskuspuiston alueella Hakunilan urheilupuistossa ja Ojängossa on meneillään **Hakunilan kulttuuri- ja urheilupuiston kehittämis-
työ**.

VIVA:ssa on esitetty ideasuunnitelmia viheralueille. Niiden toteutuskelpoisuuden arvioinnista, edelleen kehittämisestä ja toteuttamisesta vastaa pääosin Kadut ja puistot -palvelualue (KAPU). Väylien vihersilloista ja alikuluista vastaa pääosin valtio.

Viherrakenteen kehityskuva VIVA:n sisältöä viedään soveltuvilta osin **resurssiviisauden tiekarttaan (ympäristövahti)**. Sitä kautta ehdotettujen toimenpiteiden edistymistä seurataan.

Yhteistyötä naapurikuntien kanssa jatketaan ja kehitetään. Vantaan viherverkko liittyy Helsingin vihersormiin Vantaan- ja Keravanjoen laaksoissa, Mätäojan laaksossa ja Viikki-Kivikko vihersormen kohdalla. Ekologisten verkostojen jatkuvuudesta on huolehdittava ja ulkoilureittiverkostoja kehitettävä yhteistyössä. Östersundomissa ratkotaan viheralueverkoston kysymyksiä yleiskaavoihin liittyen. Keravanjoen laakso ja Tikkurila-Korso -keskuspuisto jatkuvat pohjoisessa Keravalle. Sipoon, Espoon ja Tuusulan suuntaan rajoilla on laajoja viheraluekokonaisuuksia.

Muita mahdollisia tulevia suunnittelukohteita ja vetovastuu:

- Petikon luontovirkistysalueen yleissuunnitelman päivittäminen/ Kadut ja puistot -palvelualue (KAPU) viheralueiden suunnittelu
- Kivistön keskuspuiston suunnittelu/ideatasoinen suunnittelu kaupunkirakenne ja ympäristö (KARA) -palvelualue, kestävä kaupunki -tiimi, yleissuunnittelu KAPU viheralueiden suunnittelu
- Vihersiltaa edullisempi viihtyisä kulkureitti Kivistön asemalta ja keskustasta kohti Petikon luontovirkistysaluetta/ideatasoinen suunnittelu KARA kestävä kaupunki -tiimi tai Kivistön asemakaava tiimi, yleissuunnittelu KAPU
- Koulujen ja päiväkotien metsäpihat/Kiinteistöt ja tilat -palvelu-alueen toimitilajohtaminen yhteistyössä asemakaavoituksen ja Kestävä kaupunki -tiimin kanssa
- Tikkurilan arboretumin laajennus/KAPU viheralueiden suunnittelu ja asemakaavan muutos, asemakaavoitus
- Löydöspuisto Mätäojan laaksossa/KAPU viheralueiden suunnittelu
- Avointen elinympäristöjen verkoston vahvistaminen uusiin liittyvien ja kunnostettujen niittyjen avulla/KARA kestävä kaupunki -tiimi, asemakaavoitus (mm. kasvikatot), KAPU viheraluesuunnittelu ja viheralueiden kunnossapito
- Metsä- ja puustoisien verkoston vahvistaminen puustoistutuksilla huonosti kytkeytyneiden metsäalueiden välillä ja pitkien ja kapeiden yhteyksien varrella/KARA kestävä kaupunki -tiimi, asemakaavoitus, KAPU suunnittelu
- Ekologisten verkostojen vahvistaminen katualueilla: avointen elinympäristöjen lajiston huomioiminen istutuksissa ja katupuissa, ekologiset yhteydet kaupungin katualueilla, keskustojen katualueiden vehreys /KAPU kadunsuunnittelu, kunnossapito
- Ekologisen verkoston tavoitetilan täydentäminen aluekohtaisten karttojen ulkopuolelle ja koko tavoitellun verkoston vieminen kartta-palveluun/KARA kestävä kaupunki -tiimi
- Puroihin liittyvien nousuesteiden nykytilan selvittäminen ja niihin liittyvät tarvittavat toimet / Vesihuollon yleissuunnittelu
- Yhteistyö valtion kanssa: ekologisten yhteyksien vahvistamisen väylien kunnostuksen ja tiehankkeiden yhteydessä

8 Lähdeet ja kirjallisuus

Aviapoliksen kaavarunko. Vantaan kaupunki 2016.

Aviapoliksen lentokenttäkaupungin suunnitteluperiaatteet. Veromies ja ”Pohjois-Pakkala” -selvitys 053100 19.3.2024. Vantaan kaupunki 2024.

Ervasti, Sanna ja Holstein, Markus. Vantaan metsänhoidon periaatteet 2017–2030. Vantaan kaupunki, Kuntatekniikan keskus, Viheralueyksikkö, 2017.

Green City -ohjeisto - terveellinen asuttava kaupunki (2012). Michelle de Roo Niek Roozen ja Mark Long. Helsinki 2012. https://www.vyl.fi/site/assets/files/1430/green_city_ohjeisto_web-1.pdf

Haahtela, T., Laatikainen, T., Alenius, H., Auvinen P., Fyhrquist N., Hanski I., von Hertzen L., Jousilahti P., Kosunen T. U., Markelova O., Mäkelä M. J., Pantelejev V., Uhanov M., Zilber E., Vartiainen E. (2015). Hunt for the origin of allergy—comparing the Finnish and Russian Karelia. Clin. Exp. Allergy, 45.

Hakunilan keskustan laajennus, katu- ja puistosuunnittelun yleissuunnitelma asemakaavoitusta varten 2021-22, A-insinöörit ja Maanlumo maisema-arkkitehdit.

Hakunilan keskustan kaavarunko 091600. Anttila & Rusanen arkkitehdit, Ramboll ja Vantaan kaupunki 2017.

Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma. VISTRA osa II. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2016.

Hirvonen, Jukka. 2023. Ympäristöasenteet pääkaupunkiseudulla 2022. Tutkimuksia 2023. Helsingin kaupunki, kaupunkikanslia, kaupunkitietopalvelut.

HSY 2021. Selvitys pääkaupunkiseudun hiilinieluista – ja –varastoista, loppuraportti. Simosol Oy, Ramboll Oy ja Tapio Oy.

Hui, N., Parajuli, A., Puhakka, R., Grönroos, M., Roslund, M., Vari, H., Selonen, V. A. O., Yan, G., Siter, N., Nurminen, N., Oikarinen, S., Laitinen, O., Rajaniemi, J., Hyöty, H., & Sinkkonen, A. (2019). Temporal variation in indoor transfer of dirt-associated environmental bacteria in agricultural and urban areas. Environment International, 132.

Huttunen, Johanna (2023). Vantaan ekologiset verkostot. Metsä- ja puustoinen verkosto, avointen biotooppien verkosto ja siniverkosto. Vantaan kaupunki. 2024.

Janatuinen, A. 2010–2011. Vantaan virtavesiselvitys. Vantaan kaupunki, Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö, Ympäristökeskus.

Keravan viherkaava (VK2) 2021. Kaavaselostus ja kaavakartat.

Kestämätön käy kalliiksi: 10 teesiä kestävään talouteen. Sitra 2013. https://media.sitra.fi/2017/02/24044539/Kestamaton_kay_kalliiksi.pdf

Kivistön keskustan kaavarunko. Vantaan kaupunki 2021.

Korson keskustan kaavarunko (2023). Vantaan kaupunki ja Tengbom Oy, 19.9. 2023.

Kulttuuriympäristö. Museovirasto <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto>. Luettu 6.3.2024.

Kuusijärvi Sipoonkorven portiksi – Kuusijärven kehittämissuunnitelma. 091400 Kuusijärvi-Sipoonkorpi –selvitys. Vantaan kaupunki, Kuusijärvi-työryhmä 9.5.2016.

Kuusijärven yleissuunnitelma (2019). Vantaan kaupunki, LOCI maisema-arkkitehdit Oy, AVANTO arkkitehdit Oy, LDC Lighting Design Collective, Sipti Infra Oy, WSP Finland Oy. Vantaan kaupunki 8.8.2019.

Kyytinen, Anna (2019). Purokäytävien mitoituseriaatteen. Vantaan kaupunki 2019.

Lauri, Riikka (2022). Tikkurila-Korso keskuspuiston kehittämissuunnitelma. Diplomityö. Aalto-yliopisto, taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, arkkitehtuurin laitos, maisema-arkkitehtuurin tutkinto-ohjelma.

Liikkuva Vantaa - Vantaan liikkumisohjelma (2023). Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, liikunnan palvelualue. Vantaan kaupunki 12/2023.

Lindroth-Vanhala, Camilla (2018). Rekolanajan viheralueet hyvinvoinnin lähteinä kaupunkiympäristössä -diplomityö. Aalto yliopisto.

Lohman, Elise (2015). Helsingin seudun viherkehä – mahdollisuuksien toimintaympäristö. Uudenmaan liiton julkaisuja E 151. 2015.

Luontopohjaiset ratkaisut. Sitra. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanas-to/luontopohjaiset-ratkaisut/> Luettu 11.3.2024.

Länsimäen kaavarunko 091700. Vantaan kaupunki 12.10.2021.

Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Uudellamaalla. Uudenmaan liiton julkaisuja E 115 – 2011. Uudenmaan liitto 2011.

Martinlaakson kehityskuva (2015). Kehityskuvareportti nro 014200, 19.1.2015. Vantaan kaupunki / Maankäyttö, Kaupunkisuunnittelu.

Muukka, Laura ja Mäkynen, Anne (4/2005). Kulttuurimaisemaselvitys. Vantaan kaupunki, kaupunkisuunnittelu C7:2005.

Myyrmäen kaavarunko (2019). Myyrmäen kaavarungon selostus nro 014400. vantaan kaupunki, kaupunkisuunnittelulautakunta 25.2.2019.

Mäkelä I., Selonen, V.A.O., Soininen, L., Roslund, M., ym.. (2023). Bacterial diversity of white clover *Trifolium repens* leaves is reduced in areas associated with high human activity. Käsikirjoitus.

Mäkynen, Anne (2017). Vantaan viherkenneselvitys. Vantaan kaupunki (8/2017), yleiskaavoituksen julkaisuja YK0038. 79 s.

Neuvonen, M., Lankia, T., Kangas, K., Koivula, J., Nieminen, M., Sepponen, A.-M., Store, R. & Tyrväinen, L. 2022. Luonnon virkistyskäyttö 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 41/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 112 s.

Ojala, Anna (2018). Vantaan ekologiset yhteydet. Vantaan kaupunki. Ympäristökeskus. Julkaisuja 2019:1

Paloniemi Riikka, Tiitu Maija, Viinikka Arto, Vikström Suvi ja Furman Eeva (2017). Luonto edistämään terveyttä myös kaupungissa. Näkökulmia ympäristöpolitiikkaan. SYKE policy brief, Suomen ympäristökeskus 24.8.2017.

Parajuli, A., Hui, N., Puhakka, R., Oikarinen, S., Grönroos, M., Selonen, V. A. O., Siter, N., Kramna, L., Roslund, M., Vari, H., Nurminen, N., Honkanen, H., Hintikka, J., Sarkkinen, H., Romantschuk, M. L., Kauppi, M., Valve, R., Cinek, O., Laitinen, O. H., Rajaniemi, J., Hyöty, H. & Sinkkonen, A. (2020). Yard vegetation is associated with gut microbiota composition. The Science of the Total Environment, 713.

Pasanen, Tytti (2019). Everyday Physical Activity in Natural Settings and Subjective Well-Being - Direct Connections and Psychological Mediators. Tampere 2019.

Petikon luontovirkistysalueen yleissuunnitelma. Vantaan kaupunki 2009.

Porkka, M., Virkki, V., Kumm, M. 2023. Tutkimus: Maapallon rajat tulleet vastaan – jo kuusi yhdeksästä yhdeksästä rajasta ylitetty. Tutkimus: Maapallon rajat tulleet vastaan – jo kuusi yhdeksästä planetaarisesta rajasta ylitetty | Aalto-yliopisto Luettu 13.12.2023

Hietanen, P. ja Laurila C. Vantaan purotalkkarit – Loppuraportti 2022. Vantaan kaupunki 8/2022.

Raivio, J., Heinonen, J. (2023). Varhaiskasvatuksen pihasuunnittelun tavoitteet. Vantaan kaupunki.

Rantalainen, S., Juopperi, S. & Jäntti-Hasa, P. 2013: Vantaan pienet virtavedet. Tarkastelu purokunnostuksia, suojelua ja maankäytön suunnittelua varten. Luonnos. – Vantaan kaupunki, ympäristökeskus.

Rantalainen Vera (9/2019). Vantaan viljelypalstaselvitys. Vantaan kaupunki, yleiskaavoituksen julkaisuja, 6.9.2019. 21 s.

Rantalainen Vera (2022). Aviapolis-keskuspuiston sininen selkäranka. Diplomityö, Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu arkkitehtuurin laitos, maisema-arkkitehtuurin tutkinto-ohjelma.

Rantanen M., K. Ruosteenoja, S. Luhtala, M. Virman, H. Pellikka, S. Polade, Ruuhela R. ja A. Luomaranta. 2023. Ilmastonmuutos pääkaupunkiseudulla.

Rappe, Erja (2019). Viherympäristöt ja puutarhat terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä. Teoksessa Yli-Viikari A & Ylilauri M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levon-instituutti. <https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/8172/978-952-476-861-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Richardson, K., Steffen, W., Lucht, W., Bendtsen, J., Cornell, S. E., Donges, J. F., ... & Rockström, J. (2023). Earth beyond six of nine planetary boundaries. *Science Advances*, 9(37), eadh2458. Earth beyond six of nine planetary boundaries | Science Advances

Ruuhela, R., A. Votsis, J. Kukkonen, K. Jylhä, S. Kankaanpää, and A. Perrels, 2021: Temperature –Related Mortality in Helsinki Compared to its surrounding regions over two decades, with special emphasis on intensive heatwaves. *Atmosphere*, 12, 46. <https://doi.org/10.3390/atmos12010046>.

Sinkkonen, Aki (2021). Miten viheralueratkaisuilla ennaltaehkäistään allergioita ja muita kansantauteja ja lisätään hyvinvointia? Esitys seminaarissa: Hyvinvointia ja hyötyjä urbaanista biotaloudesta osa 2” Luonnonvarakeskus 25.5.2021.

Tammisto, Petra (2021). Ulkoilureittien tavoitesuunnitelma. Vantaan kaupunki 03/2021.

Tikkurilan kaavarunko. Vantaan kaupunki 2023.

Uusimaa-kaava 2050 – uudenlainen maakuntakaava. Uudenmaan liitto. Helsinki 2023.

Vallinoja, Mirja (2020). Vantaan viheryhteyksien kehittämiskohteita. Vantaan kaupunki.

Vallinoja Mirja (2022). Kosken partaalla – Vantaankosken historian ja nykytilanteen selvitys ja yleissuunnitelma. Vantaan kaupunki 2022.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, Uusimaa. Ympäristöministeriö ja SYKE. VAMA 2021.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Museovirasto. https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2117. Luettu 5.4.2024.

Vantaan kaupunki (2022). Innovaatioiden Vantaa – kaupunkistrategia 2022-2025. <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaan%20kaupunkistrategia%202022-2025.pdf>

Vantaan kaupunki (2021). Vantaan yleiskaavan 2020 (YK0048) selostus 25.1.2021. 203 s.

Vantaan kaupunki (2021). Tikkurilan urheilupuiston yleissuunnitelma – kehittämisvisio 2050.

Vantaan kaupunki (2020). Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset. Vantaan kaupunki, Vantaan kaupunginmuseon julkaisuja. 60 s.

Vantaan kaupunki (11/2018). Vuorovaikutusraportti II, yleiskaavakyselyn tulokset. Vantaan kaupunki, yleiskaavoituksen julkaisuja 19.11.2018.

Vantaan kaupunki (2018). Vantaan luontohyödyt. Selvitys ekosysteemi-palveluista yleiskaavatyön taustalle. Vantaan kaupunki, WSP Finland Oy.

Vantaan kaupunki (1/2018). Yleiskaava 2020: tavoitteet. Vantaan kaupunki, yleiskaavoituksen julkaisuja 22.1.2018. 40 s.

Vantaan kaupunki (2018). Vantaan tulevaisuuskuvat. Kaupunkilaisten näkemyksiä strategiatyöhön. Vantaan kaupunkisuunnittelun julkaisuja 2017-2018.

Vantaan kaupunki (2014). Vantaan kaupungin hulevesien hallinnan toimintamalli – perustietoa suunnittelijoille ja rakentajille. Vantaan kaupunki, kuntatekniikan keskus 2014.

Vantaan kaupunki (2023). Hulevesiohjelma. Vantaan kaupunki.

Vantaan kaupunki (2016). Vantaan virtavesien kehittämisperiaatteet. Purojen ja jokien Vantaa 2016.

Vantaan kaupunki (2009). Liikuntapaikkasuunnitelma vuosille 2009-2025. Vantaan kaupunki, vapaa-aika ja asukaspalvelut, liikuntapalvelut 16.3.2009.

Vantaan kaupunki (1993). Vantaan maisemarakenne ja maankäyttö. Vantaan kaupunki yleiskaavaosasto 3.11.1993 julkaisu C16:93.

Vantaan kaupunki ja Ramboll Finland (2023). Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma.

Vantaan kasvikkoselvitys. Vantaan kaupunki 2022.

Vantaan ratikan kaavarunko YK 0049 (2023). Vantaan kaupunki, kaupunkisuunnittelulautakunta 17.1.2023.

Vantaan viheralueohjelma 2011 – 2020. Vantaan kaupunki, Viheralueyksikkö. C1:2012.

Vantaan resurssiviisauden tiekartta. Valtuustokausi 2021–2025. Kaupunginvaltuuston hyväksymä 28.2.2022

Viheralueiden palveluverkko 2023-2032. Vantaan kaupunki ja Ramboll 2023.

ViherKARA-verkosto (2013). Kaupunkiseutujen vihreän infrastruktuurin käsitteitä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 39/2013.

Vihreä ja merellinen Helsinki 2050. VISTRA osa 1: lähtökohdat ja visio. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2013:4.

Viherilta välillä Haxberginkallio-Kiertotähtenpuisto. Esiselvitys 2021. Vantaan kaupunki ja Ramboll.

